

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ СЛЕДА КЪМ ВЕГА-ОРИОН

ИЗДАТЕЛСТВО ОТЕЧЕСТВО

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ
СЛЕДА КЪМ ВЕГА-ОРИОН

chitanka.info

ПОСЛЕДНОТО ИЗПИТАНИЕ

Мракът започна да се разсейва, появиха се огромни червени кръгове, завъртяха се, смалиха се и се разсипаха в искри. После в устата изби соленият вкус на кръв, но то беше нищо в сравнение с болката, която го прониза и която...

Ферн отвори очи. Тъмнината на припадъка се смени с равната, позната и малко синкава светлина в каютата.

„Идва пак...“ — помисли той и когато слабостта отново го заля, някъде дълбоко в него част от съзнанието остана будна и се съпротивяваше. Раздвоеният поглед се ловеше за десетките екрани, сигнални ивици и светлини по таблото, които ту изскачаха напред и се набиваха до болка в очите, ту се размиваха в неясни петна.

После тежестта, която го притискаше, се отмести. Нямахше нищо, всичко беше минало. Останаха само болката в слепоочията и противният вкус в устата. Тъмната, начупена ивица в алтиметъра бавно слизаше. Двигателите работеха нормално, това той чувствуваше с цялото си тяло, без да се замисля и без да поглежда към пулта.

— Слизаме — каза някой до него. — Малко остро беше.

Ферн обърна бавно глава. Размътените контури на другия, който седеше в креслото до него, се избистриха. Мисълта се върна. Да, това беше Онзи, заради когото летеше. Другият. Ако Ферн не знаеше с кого лети, едва ли би обърнал внимание на малко изкуствената розовина на лицето и на прекалено точните и уверени движения на ръцете. Но все пак не беше нещо, което да прави особено впечатление. Пилоти като този, който сега седеше тук, можеха да се срещнат. Какви не хора приемаше Експерименталната база! В този забутан край на Галактиката се появяваха всякакви — и младоци, които смятаха, че ще открият неоткритото, и стари космически вълци, отклонили се от Астронавигационната комисия, които Експерименталната база приемаше на прегледите през пръсти. Хората бяха малко, а все пак тези видели и патили пилоти можеха още да вършат работа и се стараеха. Така че човек не знаеше с кого може да се случи в кратките рейсове.

Можеше да попаднеш на някого, който още помнеше основаването на Експерименталната база и разправиите около киборгите. А можеше и да бъде някой от младите, за когото още най-важното събитие в живота му беше, че е взел изпита по астронавигация с двадесеторка.

Но за този тук Ферн беше предупреден. Име — Ариел. Минал успешно през всички пробни изпитания. Рейсът му до Тамира е последната проверка.

— Глупаво име — помисли Ферн, като отново се отпусна на креслото. Някъде го беше чувал, но не можеше да си спомни къде. Онези от Базата сигурно съвсем се бяха побъркали, щом като даваха на антропоидите си такива имена. Но това не му влизаше в работата. Имаше рейс, имаше задача — сравнително проста — и с кого ще лети, не беше толкова важно.

— Слизаме — каза пак Ариел.

Не можеше да му се отрече тактичността. Друг на негово място би измъчил Ферн с въпроси — дали се чувства добре, дали не трябва да изберат друга орбита, и после дълго щеше да разказва кога и как е изгубил съзнание и как това за малко щяло да бъде фатално. И всеки щеше да премълчи, че трите контролни биоавтомата винаги могат да осигурят безаварийно кацане. Ако припадъкът имаше някакво значение — то беше само за пилота, защото показваше, че скоро трябва да се явява пред Комисията. А там какво точно можеше да се случи — това никой не знаеше. Все гледат да ти намерят нещо. Есенциален нистагъм. Криптогенна диплопия. От такива думи на Ферн му се повдигаше. Той веднъж беше измъчил до смърт един от младите астромедици да му обясни подобни термини и в края на краищата разбра, че думи като „есенциален“ и „криптогенен“ нищо не значеха. Или по-точно значеха нещо като „скрит“ или „показващ се“, което беше пак същото — причината беше неизвестна и хубавичко се криеше зад неразбираеми думи.

Ферн се напрегна, отмести ръка и включи страничните илюминатори. Плътните им кръгли очи светнаха и в тях малко нереален поради равната светлина отвътре се появи овалът на планетата. На мастилено черния фон той висеше като нарязан — пурпурночервен голям диск, покрит с остри тъмни линии като паяжина. В горния му край червенината избледняваше и там линиите бяха по-ясни. Това беше Тамира — една от добре изучените планети.

Нищо особено нямаше на нея — атмосфера нямаше, живот нямаше, единствената забележителност беше малка астрофизична станция, строена в началото на века, обслужвана от автомати. Хората тук биха били излишен лукс. Изглежда, че точно за такива станции, каквито Базата имаше с десетки, беше започнато производството на антропоиди. Сам човек не би издържал дълго на Тамира. И най-отчаяните самотници устояваха не повече от два месеца. После идваха халюцинациите.

Сега в Базата се надяваха, че нещата ще се променят с производството на антропоиди. Сам Главният конструктор, или, както го наричаха Конструктора, когато беше извикал Ферн, каза това. Ферн въобще никога не бе мислил, че ще попадне при Конструктора и ужасно се учуди, когато го извикаха.

Конструктора се разхождаше припряно пред огромното полукръгло табло, по което се движеха пластични схеми и се въртяха стереоекрани, и изгледа Ферн от главата до петите. Ферн беше навикнал така да го гледат и затова зае възможно най-невъзмутимата стойка, която имаше в резерв.

— Вие сте Ферн, е-е? Астронавигатор втори клас?

Конструктора беше слаб, възрастен и като че изтъкан само от нерви. Плюс това имаше странния навик да провлачва фразите с едно е-е, за което в Базата се разказваха всякакви анекдоти. Но смешното впечатление, което правеше — на съсухрен, нервен дядка, — се изпаряваше веднага, щом като човек го погледнеше в очите. Те бяха очи на човек, видял галактики отблизо и не се побоял да ги види. Така че Ферн стоеше невъзмутимо, но не нахално, както му беше обичаят. Знаеше с кого има работа. Това беше именно Конструктора, а не друг.

— Да, аз съм Ферн. Астронавигатор втори клас.

— И сте от седем земни години тук, е-е?

— Да, така е.

— Вижте — започна Конструктора, — моля Ви да участвувате в един от нашите опити. Като наблюдател, е-е, ще изпитвате един от антропоидите и ви молим да бъдете с него. Задачата е...

И той обясни задачата. Нищо особено. От антропоида се искаше да слезе в Големия каньон на Тамира и да вземе проба лава. После Конструктора каза нещо и за антропоида. Съвършено устройство. Четиринадесет милиарда кристални неврона при конструкция, която

изключва психическите разстройства. И имитацията на човешко тяло била добра. Даже астромеханиците уверявали, че подвижността на антропоидите е по-голяма от човешката.

Тогава, при Конструктора, на Ферн му се видя интересно и той се съгласи веднага. Но сега...

— Да-а... — помисли Ферн неопределено. Искаше му се да каже нещо. Нещо утешително или друго... Та все пак не е много приятно да седиш там на Тамира под дуралуровия похлупак на станцията и да слухтиш към Вселената! Даже и да имаш четиринадесет милиарда кристални неврона, това не променя скуката в удоволствие. Но въобще дали тези антропоиди чувствуват нещо, или не — от това Ферн никога не се беше интересувал. Не запита и Конструктора, а можеше да го запита.

— Може би е неприятно, когато... — Ферн искаше да запита за чувствата, но въпросът излезе тромав и съвсем не това, което мислеше. Ариел го погледна за миг внимателно — също като човек.

— Да — каза той. — Дяволска скука. Боя се, че няма да издържа.

Ферн се почувствува неудобно. Десетки пъти беше летял с непознати пилоти и всеки път беше разговарял спокойно за хилядите неща, които свързват двама пилоти в един обикновен рейс, при това кратък. Сега обаче не намираще думи и не можеше да се освободи от противното усещане, че нещо не е в ред.

— Разбирам — каза Ариел неочаквано. — Аз ви смущавам.

Ферн кимна. Което е истина, то е истина.

— И за мен не е лесно — добави Ариел. — Вие знаете, че... — той замълча за миг — че сме различни. И че сега ни наблюдават.

О, тези проклети стереокамери — Ферн беше забравил за тях! В шлемовете — неговия и на Ариел — бяха монтирани микрокамери и така Базата всеки миг знаеше какво става тук, виждаше ги и ги чуваше. Човек даже не можеше да изругае, когато му се поискаше, защото онези отгатък въобще нямаше да се засегнат и само автоматите щяха да отбележат на Ферн точка за „Психическа неустойчивост“ и после щяха да я класифицират каква е — есенциална, криптогенна или някаква друга.

— Мислех си... — каза Ферн — ... това... името ви откъде беше?

Все пак не можеше да седи и да мълчи. Трябваше нещо да каже.

— А, името? То е от митологията — отговори Ариел. — И после, спомнете си, нали, в Шекспир, онзи древен писател. И там го има.

— Да — каза Ферн неуверено. И замълча. Разговорът не вървеше.

И защо точно на него да се случи този рейс! Той никога не би се съгласил, ако знаеше... какво ако знаеше? Той и това не можа да определи и вече съвсем раздражен се загледа в илюминаторите.

Слизаха. Дискът на Тамира се беше превърнал в хаос от разхвърляни плата, грозни въпреки пурпурните си оттенъци. Пукнатините по повърхността се доближаваха и първото впечатление от тях лъжеше — те не бяха тесни, а широки, назъбени цепнатини, бездънни пропасти, дълбани като че от циклопи. Планетата беше мъртва — лъчите на двойното ѝ слънце я бяха изгорили. Движение имаше само дълбоко в пукнатините. Но това не беше живот. Там набъбваше и се влачеше нажежена до червено лава.

Не, нямаше нищо приятно на Тамира. Ферн за миг си представи, че седи тук седмица, две, пет, и раздражението му към Ариел започна да избледнява. Съдбата на антропоидите не беше от най-леките. И кой знае дали прехвалените конструкции на Базата ще се справят! Ако се създава антропоид по модел на човека, то няма защо да се искат от него нечовешки сили и да му се поставят нечовешки задачи!

— Задачата е известна, нали?

Разбира се, че беше известна, но на Ферн дотегна мълчанието и искаше да го прекъсне. Ариел кимна.

— Да. Проста е, мисля.

Това беше направило впечатление и на Ферн. Той беше слушал за проверки, при които на биоавтоматите се поставяха много тежки и сложни изисквания. Сега от Ариел се искаше само да слезе по ескалатора в Големия каньон и да вземе проба лава. Работа за броени минути. Ферн през това време трябваше да седи във всъдехода до каньона с единственото задължение да насочва своята стереокамера към Ариел. Онези от Базата искаха да следят всяка стъпка на своя антропоид.

— Можем да видим мястото — каза Ариел. Той включи ротоекрана и бавно го завъртя. Ферн се наведе малко напред, за да огледа платото, където трябваше да кацнат, и с ъгъла на окото си съзря как Ариел свиваше устни от напрежение. Нямаше какво,

конструкторите се бяха погрижили за всичко. В един миг в душата на Ферн се промъкна нещо като съжаление. Беше създаден разум, съвършен двойник на човек, беше надарен с опита на хората и защо? За да го запратят в някоя пуста станция на още по-пуста планета. Нямаше смисъл.

— Да, няма смисъл! — каза Ариел глухо.

Ферн се вкамени от изненада. Четеше ли мисли, или мислеше като него? Може би Конструктора беше вложил в Ариел някое от телепатичните устройства, за които толкова се говореше напоследък в Базата. Антропоид, който чете мисли — не, това не беше честно! — и Конструктора не би постъпил така.

Ариел продължаваше да гледа напред в ротоекрана, като че нищо не беше станало, но от него повея тъга. Сега вече на Ферн наистина му се искаше да наругае онези от Базата. Създали двойници и не ги интересува какво мислят тези двойници! Опитна серия, пробни изпитания... глупости! Само да се върнат, той знаеше какво и къде да каже и ненапразно се носеше славата на острия му език. Но сега беше по-добре да мълчи.

Ферн стана от креслото и докато ракетата бавно се спускаше, сложи шлема си. После погледна по навик сигналната ивица на скафандъра. Кислородът не беше много, но щеше да стигне. И не му трябваше — във всъдехода имаше достатъчен запас.

Когато почувствува мекия тласък на кацането, двамата с Ариел вече седяха във всъдехода. Люкът се отвори безшумно и тромавата машина излетя навън.

На хоризонта залязваше червеното слънце и дългите остри сенки на скалите насичаха платото. Но сега Ферн нямаше много време да се оглежда наоколо, защото второто слънце на Тамира — един гълъбов гигант, щеше да изгрее само подир час. От убийствените му лъчи имаше една сигурна защита — зад бронираните стени на ракетата. Всичко беше пресметнато добре, за да се върнат навреме. А и Ариел водеше всъдехода съвсем уверено.

На ръба на Големия каньон Ариел спря машината. Докато излизаше навън, Ферн му прехвърли през борда сгъваемия ескалатор и сам се измъкна от всъдехода. Ариел взе дистантния бур за проби, закачи халките на кръста си за стоманените въжета и започна да слиза.

Това беше всичко — за Ферн остана само да насочва стереокамерата на шлема си и да се удивлява от дивата грозота на Големия каньон.

Беше страшно потискащо. Ферн гледаше и се мъчеше да разбере защо всъщност е така потискащо. И разбра. Даже в най-дивите каньони на Земята имаше някакъв вътрешен смисъл, грозотата беше подчинена на логика, която човекът разбираше и — одобряваше или не — му беше ясна. Вода, земетръс, свличане на пластове — колкото и да бяха невъобразими по мащаби, все пак се вместиха в човешките представи. А в това тук нямаше логика. Острите като бръснач ръбове слизаха надолу без нито една извивка и изчезваха. Там, вдясно, просто нямаше нищо — само черно пространство като вход към Нищото. А непосредствено вляво пукнатината беше сравнително по-плитка и се разклоняваше в цяла мрежа от пукнатини.

Долу някъде клокочеше лавата. Нейните червени отблясъци играеха по зъберите отсреща и не можеше да се разбере откъде идва този кървав цвят — дали е от залязващото слънце, или е от преизподнята в пропастта. Пробата трябваше да се вземе оттам. Ариел беше разгънал ескалатора и слизаше предпазливо по него. Ферн си помисли, че не би желал да бъде на мястото на Ариел. Вярно беше, че ако трябваше и той да го направи, щеше да го стори, но не би желал да бъде на неговото място.

И тогава стана нещастieto, както всяко нещастие — неочаквано. Ескалаторът се пречупи някъде по средата. Ариел политна, стоманените въжета се изпънаха, удържаха го и той увисна, махайки с ръце и крака като някое голямо насекомо. В първия миг Ферн даже не помръдна от изумление. Това не можеше да бъде! Това не беше истина! Но веднага се овладя. Там долу висеше Ариел, последното стъпало на ескалатора беше встрани от него и той напразно се мъчеше да го стигне. Беше се случило невероятното.

Нямаше време за мислене — почти инстинктивно той прецени положението. Ариел беше осъден, изтеглянето на въжетата се задействуваше чрез ескалатора. Проклетата система, кой я беше измислил!

Само едно оставаше — резервният ескалатор от всъдехода!

Ферн се втурна към люка на всъдехода, скочи вътре и трескаво се заоглежда. Боже мой, какъв идиот! Толкова лека му се струваше

задачата, че не беше взел втори ескалатор. Изби го студена пот, той изтича наново вън, като дишаше тежко.

Трябваше да реши. Долу Ариел се въртеше на въжетата. Сам не можеше да стигне последното стъпало на ескалатора и висеше така, залян от кървавото зарево на лавата. Беше престанал да се движи — като осъден, който е разбрал участи си и се е примирил с нея.

И всъщност — какво? Той, Ферн, беше само спътник. Ариел трябваше да предвиди всичко! Не беше отговорил на изискванията — това е. Вината беше негова, на Ариел. Сигурно съзнава, че е така, затова мълчи, не се обажда.

— Вие се върнете! — чу Ферн в шлема си. Беше Ариел.

Значи — така! Сега му даваха и съвети — какво да прави! Ферн стисна зъби от яд. Той пристъпи една крачка и се спря до ескалатора. Беше чиста глупост, но можеше да се направи — да слезе по стъпалата и да се опита да изтегли оттам Ариел или да задействува въжетата. Но така — стъпало по стъпало, опрян на ръцете и краката, без да чувства около кръста си якия възел, който да го държи! Можеше да се подхлъзне, можеше да се спъне, можеше нервите да му изневерят. Само веднъж беше слизал по ескалатор, и то на тренировка, преди години.

А и времето беше малко, безкрайно малко. От пропастта изпълзваше сянка, другата страна на хоризонта вече сивееше. Идваше гълъбовото слънце.

Долу висеше Ариел и мълчеше.

Да рискува — защо? — и не е ли все едно дали ще има един антропоид по-малко? И един човешки двойник по-малко и защо това да е цената на неговия живот, защо той, Ферн, трябваше да рискува, и просто това щеше да е безсмислено, както са безсмислени всички тези изпитания — глупости! — и неговият живот струва много повече от един разум, който е само създаден от човека и е слуга на човека и затова няма защо да слиза, но долу е в опасност един разум, който може да мисли и да бъде тъжен и трябва да му помогне и не може да не му помогне, защото той, Ферн, не е подлец и по-добре да умре, ако трябва да живее като подлец, и ето той, Ферн, глупакът, слиза, внимателно, защото долу зее нещо ужасно и вече е почти тъмно и не бива да гледа надолу, защото няма да издържи, а така с една ръка ще трябва да се протегне, не успя, но няма да бяга, а още веднъж, въжетата са встрани, от това стъпало може, да, още малко усилие, ето така, Ариел се върти над пропастта, но е близо, ето — така! — хвана се за ескалатора... свърши се... бързо нагоре... бързо...

Когато люкът на ракетата безшумно се плъзна зад гърба им, илюминаторите вече блестяха в гълъбовата светлина на страшното слънце. Ферн вдигна шлема си и се строполи на креслото пред пулта,

без да мисли, без да може да каже нещо. До него, той почувствува, седна Ариел.

Двамата още мълчаха, когато стереоекранът светна и накъсан от ярките искри на космическите смущения, се появи образът на Конструктора. Но това беше за миг. Нещо стана, екранът избеля и се чу само гласът:

— Поздравявам те, Ферн! И цялата База... е-е, цялата База те поздравява! Ти издържа изпитанието!

Ферн гледаше неразбиращ пустия екран, от който гласът продължаваше:

— Това беше... е-е, това беше изпитание за теб и само за теб! За това, как ти, човекът, ще приемеш изкуствения разум! Ние не се излъгахме, Ферн! Ти го почувствува не слуга и не господар, а приятел. Така и трябваше, Ферн! Защото разумът във Вселената е единен! Единен!

ДВУБОЙ С КАСАНДРА

АВАРИЯТА

Тя, разбира се, можеше и да го отмине. Трябваше само да бъде малко по-предпазлив и главно — да излети по правилата, като включи най-напред биоавтоматите към дежурния лоцман. Но така тръгнаха единствено младоците, които току-що бяха дошли от Базата и които много се стараеха. А той познаваше платформата на „Арахис“ като дланта си, беше идвал и отлитал десетки пъти. И да се случи точно на него!

Ферн усети веднага лекия тласък по станцията — малко встрани и вдясно. В следващия миг се пресегна и включи биоавтоматите, после се изви в креслото, превърнат в слух.

Вслушваше се и се ядосваше на себе си. Навярно беше ударил долния десен локатор, друго едва ли можеше да бъде. Но това и заслужаваше заради глупавата си самоувереност! Сега трябваше да се връща, да обяснява на онези от „Арахис“ какво точно е станало и да търпи, снизходителните им усмивки.

Не се чуваше нищо подозрително. Значи тласъкът можеше да бъде от дюзите. Толкова пъти...

Надеждата се появи само за да го излъже. Макар и със закъснение, жълтото око на биоавтомата над екрана трепна и се сви като котешка зеница. После се чу малко острият му глас:

— Навигатор Ферн, имате авария в трети сектор.

Така беше, както предположи отначало — долният десен локатор.

— Слушам те! — каза Ферн. Той продължаваше да седи извит на креслото като с края на очите си следеше жълтата зеница. Първия не беше дал сигнал за тревога и не беше поискал връзка с „Арахис“ — значи все пак беше леко.

— Огъване на локатор три — съобщи Първия. — Установих грешка в показанията му.

Ферн не каза нищо. Разбираше, че сега е важно само едно — да съдържи раздражението си, да изчака и много точно да прецени

нещата. Една авария му беше предостатъчна.

— Пет до шест процента неточни показания — допълни Първия като леко се забави.

И Ферн знаеше защо се забави. Повредата беше на ръба на допустимото, точно от онези повреди, при които Първия можеше и сам да прекрати рейса. Беше претеглил всички рискове и не го направи.

— Имате ли нареждания към мен? — запита окото.

Ферн погледна към екрана, където „Арахис“ бързо се смаляваше, и се поколеба. Да се върне — още можеше. Щеше да изтърпи недомлъвките на лоцманите от „Арахис“, но това не беше особена беда. Лошото бе, че сега там нямаше друга свободна станция и даже и да намереха някоя, проверката на контролните постове щеше непоправимо да се обърка.

А повредата беше малка и то само в единия локатор. Останалите три бяха в ред.

— Нямам нареждания! — реши Ферн. — Следвай трасето!

— Приех, следвам трасето! — отзова се Първия.

И пак се забави едва доловимо. Това не убегна от изостреното внимание на Ферн и той даже се готвеше да запита какво има, но светна страничният екран и се обади Ивар от „Арахис“ да прехвърли връзката с Базата. В следващата минута Ферн вече мислеше за друго — за това, че му предстоят две седмици меридианно време, през които ще се мъкне от пост на пост по трасето и ще се занимава с дребнави проверки. Но такава беше работата на контролните станции и никой не му беше виновен, че се е съгласил да постъпи в Базата.

Окото на Първия светна пак, но доста по-късно — когато станцията беше вече далеч по трасето и бяха проверили два от контролните постове. Ферн тъкмо се канеше да почива и оглеждаше с леко недоверие хипнофона в кабината. Онези от Базата биха могли все пак да си направят труда и да сложат от по-новите хипнофони.

— Навигатор Ферн — каза жълтата зеница. — Имам допълнителни данни за повредите при удара.

— Какво? — учуди се Ферн. Той въобще беше забравил за локатора.

— Допълнителни данни — повтори упорито Първия. — Смятам, че е повреден долният десен сегмент на охлаждащото.

Ферн замря. И светкавично осъзна цялата нелепост и цялата заплаха в положението. Да му го казва сега, когато вече не можеше да си помогне сам! Да бъде принуден да вика Базата и да моли за помощ като последен глупак!

Той пристъпи бързо към екрана и се взря в окото. В отговор на екрана се появи тънка светеща мрежа от паяжинни нишки.

Ферн се наведе и погледът му пробягна по възлите на мрежата. После, без да вдига очи, каза глухо и зло:

— Ти... знаеше още тогава, нали?

— Не. Нямах информация — отговори зеницата и се сви.

— А защо не провери? — продължи все така глухо той. — Защо не провери веднага?

— Не ми наредихте. Наредихте да следвам трасето.

Сега всички въпроси бяха излишни и той го съзнаваше прекалено добре. Времето за въпроси беше минало — то бе тогава, когато Първия се беше леко забавил с отговора. А сега?

Креслото се извъртя към него, следвайки желанието на ръцете му. Ферн пое дъх и седна. После включи допълнителния екран и поиска линията на трасето с разстоянията.

В черната изчислителна ивица на екрана бързо започнаха да се сменят и проблясват цифри. Една от тях се закова и уголеми.

Това беше, той го знаеше и без изчисленията. Четвъртият контролен пост. За да стигне до него трябваше да мине покрай белия гигант от Делта-Орион и обшивката на станцията нямаше да издържи.

Цифрата на екрана се полюляваше, едра и неумолима. Ферн си представи за миг огромното, нажежено до бяло кълбо, което щеше да изпълни с ослепителното си сияние илюминаторите и дългите като змии протуберанси, които опипваха трасето. По слепоочията му изби пот. Така беше загинал Ниланд, вторият навигатор на „Халей“. Повреда в охлаждането, една от тези огнени змии — и товарният кораб на Ниланд се беше превърнал в светец прах. После мълчаха, когато минаваха по тези места.

Ферн се облегна на креслото. Дали да не опита да се промъкне? Но даже и да му се усмихнеше щастие и протуберансите по чудо да го пропуснат, едва ли щеше да се добере по-далеч от петия пост. Повредите в охлаждането бяха между най-коварните повреди, от тях следваха прекъсвания в авалоновите изолации. Тогава Първия щеше да

взема най-невероятни решения и да избира трасета, за които Ферн не бе и сънувал. С един побъркан Първи по безкрайното трасе на Вега-Орион, където всеки миг щеше да зависи от някоя неочаквана и подла приумица на Първия?

Не.

— Връзка с Базата! — каза Ферн.

— Приех, връзка с Базата! — примигна зеницата и по екрана заплаваха неясни ивици.

Сега, след като беше решил да признае поражението си, не му оставаше нищо, освен да чака. Но от това, че вече други щяха да мислят вместо него, не му олекваше. Напротив. Чувствуваше се така, като че го бяха измамили в нещо и като че тази никаква авария, с която се започна, беше само капан, в който той глупаво и ненужно бе влязъл.

И докато мъгливите петна по екрана се избистряха, Ферн отначало тихо, а след това все по-високо даде воля на всичките си насъбрани чувства — към биоавтоматите изобщо и към Първия поспециално, към злополучния час на тръгването и към своето проклето самомнение.

Селена, която се появи на стереоекрана, навярно беше чула нещичко от края, защото киселото ѝ лице се разведри малко и по него се изписа тънка усмивка.

— Сервус, Ферн! — каза тя. — Разбрах. Можеше и да е по-зле, нали?

— Можеше — съгласи се Ферн мрачно. Никак не му се искаше да бъде точно Селена.

— Свържи ме с Първия! — нареди тя. После изви глава — гледаше екраните встрани от себе си. Там Първия докладваше данните, нечут и невидим, но Ферн добре си представяше как го прави — педантично и безмилостно. Неточното излитане от „Арахис“, ударът, втората грешка.

— Лошо! — рече Селена. Тя помисли миг-два като местеше поглед по екраните. — Почакай малко!

И изключи връзката.

„Като наказан курсант!“ — помисли Ферн. Сега се почувствува още по-засегнат. Там решаваха съдбата на станцията, без даже да го допуснат в разговора!

Той стана от креслото и пристъпи към илюминатора. Блендата на кръглия отвор едва доловимо се сви — забеляза неговото присъствие, после отново се разтвори. Вън беше онова, което бе свикнал да вижда: студените, като че изрязани от метал светлини на по-близките звезди и далечни пращинки, разсипани в бездънния мрак. Изглеждаше, че станцията виси неподвижно. Но това чувство беше измамно. Само след час или два меридианно време някоя от металните светлини щеше леко да се измести и да се доближи до ръба на илюминатора.

— Ферн!

Той се обърна. Беше Селена от стереоекрана.

— Извинявай! — каза тя. — Имах причини, за да прекъсна. Според нас, трябва да слезеш на Касандра.

„Според нас!“ — помисли Ферн. Интересно, с кого бе говорила! И интересно що за решение беше това!

— Ти онемя ли? — взря се в него Селена с големите си зелени очи. — На Касандра имаме химиостанция. Трима души и достатъчно биороботи, за да оправят твоето разбито охлаждане!

— Каква Касандра! — възмути се Ферн. — Защо ме пращате на химиостанцията? Та те си имат достатъчно грижи и без мен!

— Трябва да слезеш на Касандра! — повтори Селена и в гласа ѝ звънна една остра нотка. После добави неясно: — А може би и ти ще им бъдеш полезен... в техните грижи.

Ферн вдигна вежди.

— Какво има там?

— Нищо — отвърна Селена бързо. — Те нищо не са казали. А сега ме свържи с Първия, за да получи координатите!

„Тя всъщност не ми отговори!“ — съобразяваше Ферн, докато даваше връзка с Първия. „И странно, как е възможно очите ѝ така да менят цвета си?“

Той беше напълно сигурен, че не случайното пращаха на Касандра.

ПЛАНЕТАТА

От десетина хиляди километра височина Касандра приличаше на пухкава млечнобяла топка. При по-внимателно вглеждане тук-там по тази приятна бяла повърхност можеха да се забележат по-тъмни, добре очертани кръгове. А при още по-внимателно наблюдение се виждаше, че тези кръгове бавно се местят.

Бялото кълбо всъщност не беше планетата, а нейната атмосфера от гъсти водни пари, азот и аргон. Тъмните кръгове бяха урагани. Такива, пред които земните урагани биха изглеждали нежни пролетни полъхвания на вятъра.

Ферн, разбира се, не беше виждал земни урагани, за да ги сравнява. Той само включи резервната памет на биоавтоматите на допълнителния екран и се опита да си представи Касандра с нейната бушуваща атмосфера.

Резултатът не бе много насърчаващ. Самата планета беше гореща, тънката ѝ кора се гърчеше в спазми. По нея никнеха гигантски планински вериги, начупваха се и от раните им бликаха исполински гейзери от кървава лава, пепел и дим. Те се устремяваха нагоре, там, където валяха дъждовете. Защото поройните дъждове, зараждащи се в плътната пелена от водни пари, рядко стигаха повърхността на планетата. Огнената жар ги изпаряваше, преди да докоснат планините и гъстата пара се издигаше със свистене, докато космическият мраз не я превърнеше отново във водни капки и ледени кристали.

В този хаос от пара, вода и лед се зараждаха невъобразими по сила урагани, способни да смажат всяка космическа станция. Затова за химиостанцията бе избрано място в най-долните слоеве на атмосферата, ниско до повърхността, в една сравнително по-спокойна област към полюса. Химиостанцията — голям блестящ пръстен — висеше над непрестанно димящите планини, поддържана от йонните си двигатели.

Ферн гледаше екрана и размисляше. Ако Първия успееше да получи връзка с химиостанцията, можеше да се надява на по-прилично

слизане. Но беше много съмнително. Селена го бе предупредила — Касандра често оставаше откъсната, не помагаша и радиосондите. Без връзка трябваше да разчита на биоавтоматите и на себе си.

Жълтото око над главния екран неочаквано трепна. После угасна.
— Какво има? — вдигна глава Ферн.

Окото пак светна.

— Връзка с Касандра. Прекъсва — обяви Първия.

В екрана заплува мътен облак. След миг-два контурите му се свиха и се появи образ на мъж. Беше към четиридесетгодишен, с издължено умно лице. Той се взря във Ферн за секунда, после отклони поглед и кимна към някого, който не се виждаше на екрана. Изглеждаше като потвърждение на нещо, и на Ферн се стори, че те долу току-що бяха говорили за идването му. Но това не можеше да бъде. Селена не беше успяла да получи връзка с тях.

— Химиостанция Касандра — каза мъжът и се представи: — Навигатор първи клас Иниго Рен.

Очите му бяха с големи, смолисточерни зеници, разширени докрай. Като че тези очи бяха само от зеници, които внимателно оглеждаха Ферн.

— Контролна станция от трасе Вега-Орион — отговори Ферн и също се представи: — Навигатор втори клас Ейлус Ферн.

Той имаше чувството, че някъде е виждал, или най-малко, че е слушал нещо свързано с името Иниго. Но не можеше в момента да си спомни какво, пък и не беше важно.

Мъжът се обърна отново към невидимия зад себе си:

— Марти, виж кой от коридорите е по-спокоен!

Онзи, когото нарекоха Марти, се приближи и се появи на стереоекрана. Беше среден на ръст, по-млад от Иниго. Но това не личеше веднага, защото леката плешивост и наболата рижа брада доста го състаряваха. Имаше сини, открити и весели очи.

— Холмар! — усмихна се той дружелюбно като даже не сметна за нужно да каже презимето си. — Сега ще ви преведем през някое потихичко място! Дайте вашия Първи!

Той се върна към екраните си, а Ферн включи Първия.

— Така е добре — каза Иниго. — При слизането ще загубите връзката, но не се безпокойте! Имате безопасен коридор.

И той, и Холмар бяха приветливи, даже много. Въобще не споменаха и дума за двете задължителни обиколки в орбита според правилата — едни отдавна остарели правила на Базата за слизание на планети с атмосфера. Но Ферн не можеше да се отърве от натрапливото впечатление, че нещо не е в ред. Имаше една особена напрегнатост в поведението и жестовете им и той я долавяше. Усетът на опитен навигатор му я подсказваше и го караше да стои нащрек.

Образът на Иниго избледня и се изгуби — станцията навлизаше в най-горните слоеве на атмосферата. Тя се спускаше откъм осветената страна на планетата и Ферн, който следеше бегло кривите на биоавтоматите-алтиметри, все повече се вглеждаше в илюминаторите.

Едно малко жълто слънце плаваше в мастиленочерното небе. Короната му преливаше от жълто към все по-яркочервено с вишневи отблясъци и се стопяваше в мрака. Долу, точно под станцията, се приближаваше бялата, пухкава обвивка на Касандра. Но тя вече не беше бяла. Там, където я докосваха лъчите на жълтото слънце, ставаше нещо невъобразимо. Избухваше вакханалия от багри, в такива наситени и остри цветове, каквито човек вижда само насън. Огромни сини пламъци цъфтяха и се разпиляваха в оранжеви и кристално жълти искри. Потоци от кръв изведнъж блясваха в златистозелено и виолетово, а фонът от син ставаше теменужен.

Ферн вече не следеше алтиметрите, той гледаше като хипнотизиран как станцията потъва в тази буря от цветове, родени от ледените кристали, водния прах и жълтите лъчи на онова малко слънце.

После изведнъж илюминаторите изсивяха и бързо потъмняха. Слизаха. Ферн почувствува това по отчетливото туптене на кръвта, която нахлу в главата му и по зеленикавото фосфоресциране на главния екран. Първият биоавтомат беше включил гама-зрението, с него се ориентираше при спускане.

Внезапно станцията затрептя. Трептенето се усили, премина в неравни тласъци. Чу се как дюзите засилиха рева си и тласъците разреяха, но не престанаха.

Ферн седеше в креслото, стиснал челюсти. Някъде в мрака — той не знаеше близо или далеч — виеше гигантската си спирала ураган и тези удари бяха само негов нищожен отглас. Но бяха ли верни координатите? За миг му мина през ума странното поведение на онези

долу, Иниго и Холмар, и дъхът му спря. Една неволна — или умишлена? — грешка и никой повече нямаше да чуе за Ейлус Ферн. Той просто щеше да изчезне. Но защо да го правят?

Нищо не се случи. Илюминаторите просветляха, в тях заблъска порой от вода, после спря така внезапно, както беше се появил, и неочаквано на зеления екран израснаха блестящите метални пръстени на химиостанцията. Една стоманена стена се приближи и закри левия илюминатор.

— Навигатор Ферн? — светна окото над екрана още докато кабината се люлееше. — Слязохме на Касандра. Имате ли нареждания към мен?

— Пригответи люка! — нареди Ферн и се изправи.

Досрамя го. Тук го приемаха, погрижиха се и го преведоха по най-сигурния път, за да се усъмни глупаво в нещо, което сам не знаеше какво е!

Той хвърли един последен поглед към екрана и пристъпи до люка на станцията. Масивната врата се плъзна безшумно и се отвори, после се затвори зад гърба му, а люкът се разкри почти веднага. На няколко крачки от него, в началото на тесен коридор стояха двамата — Иниго и Холмар.

Иниго отблизо изглеждаше още по-възрастен и суров. Беше леко прегърбен като повечето високи мъже, с тъмна коса, вече посивяваща по слепоочията. Очите му — с огромните си черни зеници — сега правеха още по-силно впечатление, отколкото там, на екрана на станцията.

Другият, Холмар, беше среден на ръст, по-скоро — нисък. Оредялата му коса беше небрежно разпиляна по главата, рижата брада — небръсната. Въобще от него целия се излъчваше небрежност и доброжелателство. Сините му очи се радваха.

— Сервус, Ферн! — рече той пръв и подаде ръка. — Чудесно е, най-после някой да надникне и при нас! Е, аз съм Холмар Ваарт.

Ръкуваха се, Иниго любезно запитва дали не е имал трудности при слизането, Ферн отговори възможно най-убедително, че всичко е било спокойно.

— Лейта съжалява, но не може да ви посрещне — каза Холмар и понеже Ферн го погледна въпросително, добави: — Жена ми, нашият геохимик.

Заприказваха за новини от Базата и излязоха в големия централен коридор на станцията. Ферн знаеше добре разположението в подобни станции. Те се състояха от два големи концентрични пръстена. Във външния се помещаваха работните кабинни с биоавтоматите, двигателите и площадките за излитане на танкетките-всъдеходи. Във вътрешния бяха личните помещения.

Двамата завиха, поведоха Ферн по свързващия коридор, за да влязат във вътрешния пръстен. Холмар разпитваше за познати от Базата и явно имаше много приятели между навигаторите и конструкторите. Иниго също вметваше по някоя дума. Откак химиостанцията беше слязла тук, те не бяха имали друга връзка с Базата, освен нередовните предавания.

Във вътрешния коридор спряха пред една от вратите.

— Сигурно сте уморен — рече Иниго. — Почивайте, после наминете при мен! Втората кабина вляво. Ще отидем до аварийните биоавтомати и ще помислим за вашия локатор.

— След час. Даже и по-рано! — каза Ферн.

Той махна приветливо с ръка и пристъпи, за да мине през вратата, която безшумно се плъзна пред него, но в последния миг се спря.

— Аз, впрочем, исках... — започна той като се обърна.

И прекъсна на полудума. Защото точно в тази секунда Иниго и Холмар си разменяха един от онези особени погледи, които беше доловил по-рано. Сините очи на Холмар бяха присвити и тревожни, в тях не бе останала и следа от предишната веселост. По лицето на Иниго се бе спуснала сянка.

Ферн се облегна мълчаливо на ръба на откритата врата. Двамата също мълчаха.

— Аз съм ваш гост — каза той бавно, — но желая да зная какво става тук! Защото то може би се отнася и до мен!

Холмар се раздвижи неспокойно, по всичко личеше, че иска да обясни нещо, но Иниго го изпревари:

— Остави на мен, Марти! Сега трябва да намерим Лейта! Където и да е, да се връща веднага!

После се обърна към Ферн.

— Вие сте прав, това се отнася и до вас! Може би — най-много!

Той погледна след Холмар, който забърза по коридора, мина пред Ферн и влезе в кабината.

ВИДЕНИЯТА

— Искате да знаете какво става тук? Добре.

Иниго прекоси кабината и се облегна в дъното, до илюминатора. Зад дебелото бронирано стъкло светеше синкава фосфоресцираща бленда. Тя леко проблесна и започна да променя цвета си в зелен.

Ферн пристъпи, вратата зад гърба му се плъзна и затвори. Легло с хипнофон, стереовизор, две кресла — това той огледа веднага, още докато слушаше първите думи на Иниго. В кабината отдавна никой не беше влизал, във въздуха се носеше тънката тревожна миризма на горен метал и йонизирани газове от дюзите.

— Какво бихте помислили — рече Иниго бавно, — ако ви кажа, че двамата с Марти видяхме вашето идване тук още преди да бяхте тръгнали от „Арахис“?

— Кое... идване?

— Вашето идване тук! — повтори Иниго. — Изцяло. Даже това, как махнахте с ръка преди малко. Събития, които още не бяха станали. И които станаха сега.

Ферн сви вежди и седна подчертано спокойно на едно от двете кресла. Онова, което беше по-далеч от правия Иниго.

— Абсурдно, нали? — кимна Иниго.

Той помълча и каза рязко:

— Но вие не можете да разберете това! Докато не го видите сам. Не една, десетки сцени. И как после всичко се повтаря с отвратителна точност!

— Повтаря се? — вметна предпазливо Ферн. — Искате да кажете... сцени, които предсказват бъдещето?

— Да.

По лицето на Ферн не трепна нито един мускул, той успя да си го наложи. Само помисли, че сега — точно сега! — трябва да бъде изключително внимателен. Беше ясно какво се е случило тук. Откъснати, сами — толкова време. И непрекъснато да съзнават, че от онзи ад се протягат към тях пипалата на урагани!

— Аз не искам от вас да повярвате! — поклати глава Иниго. — То е вън от човешкия разум. Вън от всичко, което знаем и което сме срещали. Просто не може да се повярва. А защо трябваше да ви го казвам?

Той се отмести и опря гръб в илюминатора. Вътре блендата отново проблесна, беше вече матовозелена.

— Искам да ви предупредя. Ако се случи да видите... някоя такава сцена, не предприемайте нищо сам! Това е изключително опасно! За вас самия, за всички ни!

Иниго спря. Цялата му нервна, напрегната фигура сякаш се вслушваше в някакъв недоловим звук. Ферн седеше привидно отпуснат, но сивите му очи следяха всяко негово движение. Това продължи миг-два, после Иниго отново го загледа с огромните си зеници.

— Ние сме почти сигурни, че сцените се появяват най-вече, когато предстои опасност! И всяко ваше действие може да има последици, които въобще не можем да предвидим!

Ферн седеше мълчалив, но нащрек. Беше виждал хора с помътнен разсъдък. Навигатори, които бяха загубили паметта си. Нещастници, които живееха в свои светове, със свои страхове и абсурдни мисли. Но това тук беше друго, много по-неразбираемо. Иниго приличаше и не приличаше на луд. Действуваше разумно, а говореше...

Но навярно и Иниго разбираше, че Ферн не му вярва нито дума. И че не може да му повярва. Затова говореше някак сухо, като че просто излага всеизвестни факти, без да ги тълкува. Само че такива факти не можеше да има.

— Мислите, че е психоза, нали? — каза мрачно Иниго. — От онези... масови психози, масови халюцинации и другите в тоя ред! А вие спомняте ли си, коя е Касандра?

— М-не... — призна изненадан Ферн. — Нещо от историята?

— От древната митология. Омир... Троянската война. Една луда, която предсказвала бъдещето. И предсказала опожаряването на Троя. Как мислите, съвпадение ли е името? Точно с тази планета?

Ферн замълча. Това за името го учуди, но не го смути. Пред себе си имаше болен, нищо друго.

— Не е съвпадение — рече спокойно Иниго. — Тя отначало не се е наричала така, тази планета. Открили я в началото на века, когато се създавала Базата, но никой не посмял да слезе тук, а навярно и не им е било до това... Записали я в планетните каталози с някакъв номер. Тя и сега си е там, с номера си!

— Как така?

— Така. Името Касандра не е официално признато от Базата. Дал го някой си Шелер. И знаете ли къде? Във втората комисия, медицинската. Когато го разпитвали по негово искане.

— Шелер? Като че...

— Не се опитвайте, няма да си спомните! Той е съвсем неизвестен, от някакъв товарен кораб. Имал авария и успял да слезе тук. После се измъкнал някак, колебал се доста време, но все пак се явил пред комисията. Пратили го да почива, разбира се! Но името останало, звучно е. Ка-сан-дра. По-удобно наистина, отколкото някакъв номер!

Ферн чувствуваше, че трябва нещо да каже. Да говори, да се освободи от Иниго. После да издебне минутата, да се вмъкне в своята контролна станция и да вземе връзка с Базата. Това тук беше глупост! Касандра, видения, които се осъществяват... Но щом знаеха опасностите предварително — биха могли да ги избягват!

— Н-да... — каза той предпазливо, — но когато сте знаели, какво следва...

Иниго веднага долови мисълта.

— Защо не сме променяли събитията? Не успяхме. Нито веднъж. Заменяхме се — не аз, а Марти, не той, а Лейта да бъде на мястото, което сме видели! Вършихме даже невъзможното, само за да прекъснем проклетата зависимост!

— И какво?

— Нищо. Винаги идва нещо странично, което не сме предвидили, и резултатът е същият! Един път с такъв опит едва не взривихме станцията! Затова ви предупредих: не правете нищо сам!

Така. Кръгът се беше затворил. Лудостта си беше намерила свое оправдание в някаква неумолима съдба.

— Сцени... — рече Ферн, — а къде виждате такива сцени?

Наистина, чувствуваше и малко любопитство, но през цялото време мислеше как да действа по-нататък.

— Никой не знае предварително! — оживи се Иниго. — Те се появяват изведнъж — в коридорите, кабините... И са като картини от стереовизор, но много особени. Понякога са големи, излизат извън станцията, ние като че сме в тях... Друг път са кристално ясни, малки, човек може да ги вземе в ръка!

— Да ги вземе в ръка? — учуди се Ферн.

— Не, аз погрешно се изразих! Те не могат да се обхванат, защото преминават през всичко! Плават във въздуха, уголемяват се или се смаляват, движат се през стените. И са най-различни. Има даже картини, които въобще не знаем какво са. Навярно са процеси в самата планета...

Нещо се случи. Като че стените на кабината леко се наклониха, после се изправиха. Ферн долови с тялото си трептенето на креслото.

Но Иниго остана спокоен.

— Движим се — каза той. — Сега често се местим.

След това наведе глава и повика тихо:

— Марти! Кой квадрант, Марти?

Почти веднага се чу гласът на Холмар — обаждаше се по комуникатора, вложен в навигаторския жустокор на Иниго.

— Чувам те, Ин. Блокът избра седми.

— Добре, ще погледна.

С неочаквано ловки и пестеливи движения Иниго пресече кабината и седна пред екрана.

— Команден блок! — каза той. — Чуваш ли ме?

— Слушам ви! — отзова се екранът и по него пропълзяха зеленикави искри.

— Избрал си седми квадрант. Покажи!

Екранът се покри с тъмночервено сияние и Ферн за пръв път видя какво е Касандра. Долу под тях приближаваше едно плато, осветено само от призрачното зарево на близките вулкани.

Ферн беше виждал всякакви планети. Мъртви скали, обрасли в космически скреж. Мълчаливи пустини, изравнени от хилядолетията, спящи под виолетовата светлина на своите слънца. Безгрижни планети-деца с оранжеви езера и кристалносини утрини.

А сега гледаше екрана като хипнотизиран и по гърба му бавно полазиха тръпки. Касандра беше един движещ се ад. В мрачината по платото, пипнешком, като гигантски влечуги, пълзяха реки от лава.

Над тях се силеха облаци от вулканична пепел и дим, раздирани от езиците на невероятно разклонени мълнии. Пламтящите реки се промъкваха през изгорени скали, сливаха се в езера от огън или пропадаха в бездънни пукнатини. На повърхността те светеха в малиновочервено, но някъде се късаха, извиваха се в огромни въртопи и по облаци от черна пепел плаваше ослепително жълто сияние. А над всичко се носеше непрекъснатият трясък на гръмотевиците и тътенът от невидимите, но близки вулкани.

Станцията слизаше. Мина над едно езеро от лава, изви и спря встрани над долина, оградена от пепеливо черни сипеи.

Иниго я разгледа внимателно, после се обърна към Ферн.

— Не можах да довърша. Всъщност второто, за което исках да ви предупредя, е, че навярно ни чакат някои тежки минути. Водният пояс слиза.

— Водният пояс?

— Вижте... — каза търпеливо Иниго като че обясняваше нещо съвсем очевидно, — водният пояс в атмосферата пулсира и понякога ураганите слизат доста ниско. Тогава се местим... — той се усмихна криво — е, не искам да кажа, че бягаме!

Той стана. Заобиколи другото кресло и пристъпи към вратата.

— Време е да тръгвам — каза той. — Тревожа се малко за Лейта, трябва да проверим по геоавтоматите къде е. Сега знаете всичко. Впрочем... — той се забави малко — ще ви попитам нещо. Ако не желаете, не ми отговаряйте!

— Да?

— Дали видяхме вярно с Марти? Най-напред ударихте локатора. После се разправяхте с вашия Първи, че нещо не е проверил. А той ви отговаряше, че сте му наредили да следва трасето. Така ли беше?

Ферн замря. Стори му се, че не е чул добре. Но трезвото съзнание веднага подсказа: беше се издал. Положително се беше издал с някоя непредпазлива дума. Трябваше само да си спомни кога и всичко щеше да дойде на мястото си. Кога?

— Ясно — кимна Иниго.

Вратата се плъзна и разкри.

— Ще ви чакаме. При мен или в командната кабина.

Той излезе и вратата бавно се върна на мястото си.

Трябваше да действа, не биваше да стои нито минута повече. Нещата бяха отишли много далеч. Навярно масова хипноза, халюцинации или дявол знае що. Но това беше вече работа на други. Ако успееше да вземе връзка, щеше да издържи — да показва, че вярва и да чака.

Но и тримата ли бяха така объркани? Марти — във всеки случай. Но може би Лейта знаеше истината и се преструваше?

Щеше да се оправи, беше попадал и в по-тежки положения.

Помисли го и в същия миг, съвсем неочаквано, си припомни своето злополучно тръгване от „Арахис“. Беше излитал десетки пъти от същата платформа. И точно тогава се случи. И точно на него. А ако е трябвало така да стане, за да попадне тук, на Касандра?

Мисълта се появи, но той веднага я пропъди. Случайност. Една безумна случайност го беше довлякла тук и нямаше защо да се двоуми. Всяка загубена минута можеше да бъде от значение.

Вратата се разтвори, той се огледа светкавично и излезе.

Коридорът беше пуст. В равната светлина нямаше никакви сенки, никакво движение. Иниго сигурно беше в кабината си или при Марти.

Той избърза по свързващия коридор, след това излезе във външния пръстен на станцията, покрай дебелия бронирани врати, които пазеха площадките за танкетките и входовете за йонните двигатели. Стените леко трептяха — долу под тях пулсираха двигателите, станцията все още слизаше. Това настойчиво трептене проникваше навсякъде, до всяка клетка на тялото, до косата и върха на пръстите. Във въздуха плаваше остра, тръпчива миризма, която автоматите покрай стените ловяха — те пълзяха по ръбовете на коридора и зелените им очи мигаха.

Не беше трудно да намери големия кръгъл люк, за който вън беше заловена неговата контролна станция — той добре го помнеше. Допря ръка до малкото табло, което светеше встрани, и тежката врата, бавно отмествайки се, се скри в стената. Влезе в камерата и вратата също така бавно се плъзна зад него. Оставаше втората врата — тази на станцията, но биоавтоматът малко се забави.

— Биоавтомат Първи, аз съм! — повика Ферн. — Отваряй!

И направи крачка, за да мине.

Но едва не се блъсна в гладката, неподвижна плоскост.

Той стоеше в камерата, пред плътно закритата врата, напълно недоумяващ.

— Първи! — повика пак Ферн. — Чуваш ли ме?

Никой не отговори.

— Чуваш ли ме, Първи! Отвори! — заудря Ферн по безчувствената стомана. В тясната, плътно затворена камера ударите отекваха болезнено в ушите му.

Към недоумението се примеси колебание. Страхът той успя да потисне. Отпусна ръце и се опита да събере мислите си.

Там, пред него, беше бронираната стена. Можеше да я докосне, тя му беше позната до всяка драскотина. Никога не беше ѝ обръщал внимание, така бе свикнал с нея. А сега тя неумолимо и враждебно го отделяше от станцията му.

— Първи! — каза Ферн глухо. Все още се надяваше.

Стената стоеше неподвижна.

Беше нелепо и невероятно. Първия можеше и да не отговори — бе се случвало, контролните автомати го изключваха при повреда. Но люкът беше осигурен, той се разкриваше и отделно, чрез аварийното табло. Следователно...

Мисълта го прониза с цялата си безнадеждност. Едва сега осъзна: нямаше вече станция. Вътре се бе случило нещо изключително и непоправимо, биоавтоматите бяха загинали. А без тях станцията бе останала само онова, което си беше — бездушно кълбо от метал и авалон.

В дълбочината на съзнанието му винаги бе се таила сигурността, че все пак, каквото и да се случи, има едно сигурно убежище за него и за другите. Че би могъл да прибере тримата оттук и да се махнат от тази прокълната планета. Сега всичко се беше изменило и беше ужасяващо просто.

Те не можеха да напуснат Касандра. И той, Ферн, беше единственият разумен между четиримата тук. Единственият, който беше длъжен да търси изход за всички.

А може би не беше така? Може би Иниго бе направил нещо, за да му попречи да вземе връзка с Базата?

Не му се вярваше, но се улови за тази мисъл — все пак някаква надежда. Значи трябваше веднага да намери Иниго и да го убеди.

Предпазливо, внимателно... с цялата настойчивост, на която беше способен. Да го застави, ако е нужно!

Входната врата, онази, през която влезе, се разкри. Той прекрачи в коридора и се спря. Даже не помисли защо, подсказа му го внезапният усет за опасност.

Нещо се беше изменило наоколо. Той още не можеше да определи какво е, но чувствуваше, че е друго. Или че предстои да стане друго. Това беше толкова остро и пълно със заплаха, че той инстинктивно отстъпи и замря, прислонен до стената.

Светлината в коридора продължаваше да е същата — равна и чужда, без сенки. Това продължи миг-два, после от дъното изведнъж се надигна ярко огненожълто сияние. Нямаше откъде да дойде, нямаше защо да дойде! Но светкавично заля пода, премина през стените и те като че се топяха в него беззвучно и бързо.

Ферн забрави всичко. Не знаеше какво вижда, но беше сигурен — виждаше единствено смъртта. Страхът напълни гърдите му, остави го без дъх. Като че тялото му изведнъж стана чуждо и се отдели от него самия.

А сиянието идваше и втренченият поглед на Ферн започна да различава в него някакви неясни контури, после вълни — гъсти и лепкави, светещи от непоносима жар. Те се извиваха и потъваха — все по-бързо. Огромен водовъртеж, който го ослепи и погълна. Заедно с глухия му вик.

След това изведнъж изчезна.

Коридорът беше там и всичко беше отминало. Стените стояха, огрени от спокойната, малко уморителна светлина, която си беше само тяхна.

И тялото му се върна, заедно с чувствата. С горчивината на страха в устата и с острата миризма на горен метал от дюзите, които трептяха под пода. Със студената и равна плоскост на стената, в която се беше прилепил.

Беше жив, вече съзнаваше това. И тук не трябваше да остава. После щеше да размисля, сега още не му стигаха сили.

Постепенно, като че се учеше да ходи, Ферн напрегна мускулите на краката си и пристъпи. Мускулите се подчиниха, ходеше.

Направи няколко крачки като автомат и се олюля, опря се с ръка в стената. Но съзнанието вече беше ясно. Острият пристъп на слабост

беше отминал и оставил само неприятна празнота в стомаха. Разбираше, че се владее и че може да вземе решение. Какво решение? Беше преживял нещо, каквото никога не би могъл да си представи. Абсурдното се беше превърнало в истина и цялото му същество се противеше на това. Но здравият разум и обясненията се бяха сринали.

Иниго беше прав. Трябваше най-напред да намери тримата и да им разкаже.

Поставената цел му върна енергията. Той се стегна и тръгна, като съзнателно пестеше силите си — търсеше най-късия път до командната кабина. Мина по свързващия коридор и зави.

Така, както вървеше, отначало не долови бързите стъпки зад себе си. А когато ги чу, мигновено се извъртя — приведен, готов да посрещне новата опасност.

Но опасност нямаше. Зад него тичаше Иниго. Той не се спря, само забави крачките си и извика:

— В кабината! Къде е Марти?

Холмар излизаше от командната кабина с побеляло лице, вратата зад него зееше. Иниго мина и го издърпа вътре, в същия миг дотича запъхтян и Ферн.

— Опомни се, Марти! — Иниго го сграбчи за рамената и започна да го разтърсва. — Опомни се!

Пусна го, Холмар направи няколко несигурни крачки. Очите му блуждаеха.

— Езеро... от лава... — изхриптя той. — И танкетка... гореше в него!

Тревожното лице на Иниго се вкамени:

— Лейта! Къде е Лейта?

— Тя... — преглътна с мъка Холмар — е тръгнала с танкетка... Тя загива, Ин! Загива! — неочаквано изкрещя той.

С два скока Иниго беше пред големия дъговиден пулт. На главния екран светеха пурпурни петна — участъци от Касандра, а по страничните се появяваха и гаснеха остри контури и мрежи — биоавтоматите проверяваха всички системи на химиостанцията.

— Команден блок! — повика Иниго. — Чуваш ли ме?

— Слушам ви! — отзова се екранът и пурпурните петна изчезнаха. Вместо тях избликнаха зеленикави искри.

— Голямото плато, осми квадрант!

След това изви глава и каза много по-меко:

— Опомни се, Марти! Ще слезем веднага!

Погледът му се плъзна по Ферн и се забави едва доловимо, преди да се върне към екрана.

В погледа имаше неприязън и Ферн я почувствува. Не знаеше защо, но той беше виновният. Случайно или не, но беше донесъл нещастията тук. С неговото идване беше свързано всичко. Касандра беше предсказала това идване, а сега — смъртта на Лейта. Но каква връзка имаше между тях?

Екранът се покри с тъмночервеното зарево на вулканите, израснаха от дима начупените остриета на зъберите. Когато сярножълтите облаци се разкъсваха, долу започваха да се извиват светещите гръбнаци на реките. А над тях, през пепелта, с ужасяващ грохот слизаха ослепително сини светкавици.

Иниго тихо и бързо даваше нарежданията си и от екрана се обаждаха неясни, монотонни гласове. Това бяха геоавтоматите, разположени на по-сигурните места по платото. Само един от тях можеше да даде сведения за Лейта и Иниго упорито го разпитваше. Но геоавтоматът беше съвсем примитивен, той не каза нищо по-точно, а вероятно и не знаеше. Човекът Лейта бил видян в посока юг-югоизток, с танкетка, преди три часа меридианно време.

Холмар се беше съвзел. Той все още имаше смазан и объркан вид, но явно бе дошъл на себе си — мина и застана до Иниго. Навярно познаваше Голямото плато даже по-добре от Иниго, защото на два пъти допълни нарежданията му.

Ферн също се отърси от вцепенението и чувството за вина. Трябваше да помогне. Не знаеше още как, но беше решен.

Той пристъпи зад гърбовете на двамата и се взря в екрана. Веднага беше ясно — една малка танкетка, залутана в този лабиринт, не можеше да бъде намерена така. Но Иниго и Холмар и не разчитаха на такова чудо, те само търсеха следи, които биха могли да се видят отгоре.

След две-три минути екранът започна да помътнява и спря движението си. Това беше границата на обсега му.

Иниго се изправи бързо, със същите ловки движения.

— Аз слизам, Марти! Ти дай станцията над квадранта и поддържай връзка! Ще я намерим!

Холмар разтърси глава.

— Аз също слизам, Ин!

Това беше лудост. Холмар още отсега не беше на себе си. А и не можеха да оставят станцията само на командния блок.

— Аз ще бъда вторият! — рече Ферн и двамата изведнъж се обърнаха към него. — Холмар, останете, тук е нужен човек! Иначе ние долу ще се блъскаме като слепци!

Иниго присви клепки. Виждаше се как за мигове прави преценката си и как тази преценка натежа към Ферн. Холмар продължаваше да гледа с тъпо упорство, но думите стигнаха до съзнанието му. Тук, в станцията, наистина трябваше човек и той го знаеше добре.

— Имаме гама-танкетки — каза Иниго. — Как сте с тях?

— Отлично — излъга Ферн. Той беше работил с гама-танкетки от този вид, с който Базата снабдяваше химиостанциите за тежки условия, но съвсем не можеше да твърди, че ги познава добре. Сега обаче всичко друго, което би казал, щеше да прозвучи подло. В края на краищата — щеше да се оправи с танкетката, каквато и да е.

Иниго мина покрай Холмар, който все още се колебаеше.

— Ние отиваме, Марти! — каза той. — Връзка през три минути.

ЕЗЕРОТО

В широкия, извит като дъга илюминатор напираше мрак, разкъсван от блясъка на светкавиците. Когато те затихваха, ниско отдолу изплаваше тъмночервено сияние — горещите скали и сипеи на Касандра. Тежки космати кълба от дим се блъскаха в танкетката и отстъпваха, пронизани от острият снопове светлина на прожекторите.

Под илюминатора трептеше инфрачервеният екран. На него се виждаха същите скали и изгорени сипеи, но много ярко, като картина с обърнати светлини и сенки. От екрана се носеше гласът на невидимия Иниго, разговарящ от своята танкетка с геоавтоматите.

— ... определи посоката! Шест-А-бис!

И после:

— ... дай точно отклонението! Седем-А-бис, защо мълчиш?

Танкетката летеше внимателно, слизаше ниско към пукнатините и като жива заобикаляше огнените полета. Ферн разбираше, че това е най-голямата бързина, която би могъл да иска от биоавтоматите, без риск те да пропуснат танкетката на Лейта, но непрестанно го измъчваше чувството, че са закъснели. Може би точно сега там някъде, между нажежените скали умираше една жена, която той никога не бе виждал, но заради която тръгна даже без да се замисли. И в съзнанието му натрапливо се връщаше разговорът с Иниго.

Нямаше халюцинации. Имаше реални предсказания. Невероятни и точни. Те тук бяха видели аварията и идването му на Касандра. Сега — танкетка, горяща в езерото от лава. Танкетката на Лейта. И никой не знаеше каква е странната връзка между тези събития. Но връзка съществуваше и той вече не се съмняваше в нея. Каква?

Ферн седеше в креслото пред илюминатора, слушаше гласа на Иниго, който от другата танкетка разпитваше геоавтоматите, а в душата му се надигаше възмущение. Той не можеше да се примири да бъде сляпа играчка, кукла, определена за някаква неизвестна роля! Той имаше своя воля и никой не можеше да го заставя да постъпва така, а не иначе! И това беше вярно. Можеше сега, в този миг, да поиска

връзка с Иниго, да нареди на танкетката да извие или даже да се върне, да прати всичко по дяволите. И какво оставаше тогава от зловещите предсказания на Касандра? Нищо.

Танкетката слизаше ниско, между скали, от които вдясно тръгваше дълбока пукнатина, губеща се в плътната пелена от дим.

И все пак се колебаеше. Наистина ли беше господар на постъпките си? Наистина ли можеше да прави каквото желае? Например... сега? Можеше ли?

— Биоавтомат Първи! — каза Ферн.

— Слушам ви! — обади се инфрачервеният екран.

— Извий вдясно по този пролом! — и Ферн тикна пръст в екрана. — После ще се върнеш по трасето!

— Нямам информация за отклонението — каза спокойно екранът.

Значи все пак някой се месеше в постъпките му!

— По него! — повиши глас Ферн. — По него! Изпълнявай!

— Приех!

Танкетката леко изви и се понесе над дълбоката пукнатина. Това беше широк пролом в скалите, сравнително тих. Някога тук може би беше текла река от лава, но после тя бе пропаднала някъде и сега от скалите се стичаха само тънки огнени ручейчета. Те пълзяха сред пластове гореща вулканична пепел, проправяха си пътища и изчезваха в облаците дим.

Стените на пролома се издигаха все по-високо и по-високо от двете страни и от тях бавно, като насън, се сриваха в светлината на прожекторите огромни блокове. Теменуженото сияние на светкавиците остана някъде горе.

Тук нямаше нищо особено, просто беше един стар пролом.

Раздразнението му изведнъж стихна. Беше глупаво така да си доказва неща, в които не бе сигурен, а и не се знаеше дали някога щеше да е сигурен. Доказал беше, че определя сам постъпките си, сега трябваше да се връща на трасето и да поднови връзката с Иниго.

И тогава — той даже не можа да схване точно какво стана. Вместо блоковете, които тихо и далеч падаха, с чудовищен гърч се отмести скалистият гребен отдясно.

Острите зъбери се разтвориха и в илюминатора удари ослепителен блясък.

За части от секундата Ферн се сви на креслото, закрил очите си с ръце. Танкетката рязко изви нагоре и го остави без дъх, но по нея бясно забарабаниха късове от скалите. Тя отскачаше, опитваше се да ги отбегне и изглеждаше, че ще успее.

И не успя. Ферн почувствува удара с цялото си тяло, а в мозъка му сякаш се впи противното скърцане на разкъсван метал.

Танкетката замря като ранена и бавно се наклони. Ферн даже не помисли — той знаеше, че това е краят. Сви се още повече и се плъзна от креслото на пода. Чакаше мига, в който щеше да има само една ужасна болка — и повече нищо.

Но болка нямаше.

Волята за живот светкавично се пробуди, той отвори очи и се огледа. Кабината беше в полумрак, трептеше само аварийното осветление. Илюминаторът и екранът бяха закрити от предпазните бленди. Леко наклоненият под се люлееше като при тихо вълнение.

— Пълен нагоре! — каза с дрезгав глас Ферн. Той още не можеше да повярва, че се е отървал.

Но танкетката не помръдна. Екранът едва-едва проблесна и се обади:

— Нарездането невъзможно за изпълнение.

Ферн пропълзя бързо до креслото, хвърли се в него и когато то го обгърна, се почувствува малко по-сигурен.

— Къде е ударът?

— В сектора на двигателите — отговори със забавяне екранът. — Губим енергия.

Ферн се пресегна към командното табло и превключи една от виолетовите бленди. После се взря в илюминатора и затаи дъх.

Долу под него се ширеше кипящо огнено езеро. Десният скалист хребет го нямаше, той се беше разкъсал и потънал в нажежения въртоп, бяха останали да стърчат само острови, но и те бързо се топяха, заливани от лавата. Огромни мехури изскачаха на повърхността и се пукаха във фонтани от искри.

Танкетката висеше над пламъците, обгърната от гъстите облаци дим и пепел, и бавно губеше височина.

Един поглед по таблото беше достатъчен — смазаните дюзи едва удържаха танкетката, но и това нямаше да е задълго. Енергията изтичаше напразно.

Ферн побесня. Чудо беше спасило живота му, то трябваше да продължи, не можеше да не продължи! С отчаяна надежда той подаваше команди на екрана и опитваше да вземе връзка отначало с Иниго, после — с Холмар. Връзка нямаше. Изключи биоавтоматите и се зае сам с командното табло. Усилията му не стигаха до дюзите. Онова, което можеше да се направи, Първия вече го беше направил. Непоправимо ударената танкетка бавно слизаше, нищо не можеше да я спаси.

Ферн гледаше ужаса под себе си, но вместо да се парализира от страх, закипя от злоба. Подлата съдба го беше измамила, не беше го убила веднага, само за да му измисли още по-мъчителна смърт! Това беше подло, три пъти подло!

Съдба?

Мисълта „съдба“ го стъписа. Една танкетка гори в езеро от лава?

Но това значи не е била танкетката на Лейта, а неговата! И не Лейта щеше да загине, а той, Ферн! Ето каква бе връзката на онези видения с идването му на Касандра! Един неизвестен навигатор пристигаше, за да загине.

Сега беше ясно. Предопределение или съдба — нямаше значение какво! — това беше някаква зла воля, която искаше неговата смърт и щеше да я получи.

Но не даром! Щом не можеше да се бори, защото беше хванат като плъх в капан, щом нямаше вече никаква надежда, то му оставаше едно — да се озъби на тази съдба! Това можеше!

И докато танкетката се спускаше все по-ниско и в илюминатора започнаха да пръскат потоци искри от огнените мехури, биоавтоматът слушаше най-невероятните проклетия, които идваха в ума на Ферн. Той проклинаше всичко — и онези глупаци от Базата, които му бяха измислили такъв идиотски курс, и кривата платформа на „Арахис“, и мръсната планетка Касандра. И това не беше безсилие. Той наистина се озъбваше на съдбата — една малка жива прашинка, която щеше да умре, но вече не се боеше.

Нажежените вълни докосваха дъното на танкетката и през разкъсаната броня долиташе заплашителното им бучене. Това беше в секундата, когато усети леко поклащане — като че някой поблъсна танкетката. После още веднъж. По бронята отвън се чу шум — скърцаше метал.

„Потъвам“ — помисли Ферн.

Вътре в кабината нахлу дим, остра миризма на горящ авилен. Навярно лавата вече проникваше през разкъсаните дюзи. Ферн се задави и скочи от креслото.

— Първи! — извика той като се задъхваше. — Затвори дюзите! Екранът мълчеше.

„Той свърши! — мина през ума на Ферн. — Сега ще умра и аз!“

Но отвън отново се чу странныят шум. Нещо стържеше по бронята, после изведнъж танкетката отскочи нагоре толкова рязко, че Ферн се строполи на пода. Издигането продължаваше. Светлината в кабината видимо намаля.

Полузадушен, Ферн допълзя до креслото. Протегна ръка към таблото и с усилие отмести единия край на блендата.

Пред замаяния му поглед се разкри най-фантастичната, но и най-радостна картина, която някога бе виждал — долу под него се люлееше огненото езеро, а неговата танкетка летеше, хваната здраво от дългите стоманени ръце на танкетката на Иниго.

СТАНЦИЯТА

— Трябва да разберем какво точно се е случило! — каза Иниго.

Те стояха пред главния екран на пулта и се мъчеха да намерят някакво обяснение за затворената врата на контролната станция на Ферн. Още от първите им думи Ферн беше разбрал — те не знаеха нищо, нямаха намерение да му пречат и бяха също толкова изненадани, както и самият той.

Беше наистина неприятно — да не могат да влязат в контролната станция. Но това в момента не представляваше заплаха. Имаше друга опасност. Водният пояс слизаше, а с него — и ураганите. На големия страничен екран непрекъснато дежуреше по някой — сега Лейта следеше хидрограмите.

— Команден блок! — каза Холмар. — Опитай да вземеш връзка с контролната станция на навигатор Ферн!

Двете жълти зеници над, главния екран светеха, но екранът мълчеше. По него пръскаха тъмносини искри.

Ферн чакаше, изпълнен с напрежение. Той виждаше, че тримата се стараят да му помогнат, но и добре разбираше, че сега за тях е по-важно друго — водният пояс, който непосредствено ги заплашва. И чийто тъмен образ се извиваше като вълна на екрана пред Лейта.

Ферн, неизвестно защо, си беше представял Лейта като противоположност на Холмар — мургава и рязка. Жена, дошла на Касандра, навярно би трябвало да изглежда така. А Лейта се оказа малка, руса и спокойна — като че двамата с Холмар бяха брат и сестра. Тя още преживяваше злополуката с Ферн и се смяташе за виновна.

Всъщност беше се случило нещо рядко, но не съвсем необикновено. Танкетката ѝ бе попаднала в местност със силно йонизирани газове, биоавтоматите бяха загубили ориентация. Лейта се бе лутала в кръг по едни и същи места, но накрая беше излязла от лабиринта. А Иниго, разбрал от Холмар, че танкетката е намерена, се бе спуснал да търси Ферн. Всичко беше приключило.

И не беше приключило. Невидимото напрежение още висеше във въздуха. Ураганите слизаха, химиостанцията трябваше да избира все по-ниски места. А проклетата контролна станция оставаше здраво вкопчена за химиостанцията, като ненужен и опасен придатък.

Командният блок мълчеше. По виолетовия екран пръскаха искри, после двете жълти зеници се обадиха:

— Навигатор Холмар, станцията не отговаря!

— Покажи я отвън! — нареди Иниго.

Екранът потъмня и на него се изрязаха контурите на голямото кълбо, което просветваше в мрачината с металната си обшивка. По илюминаторите му се люлееха мътночервени отблясъци от нажежените реки долу.

Образът се приближи, като че можеха да го докоснат.

— Долу вдясно — подсказа Ферн.

Камерата започна бавно да оглежда бронята, слезе към огънатия локатор. И тогава и тримата видяха: там тъмнееше голямо обгорено петно с раздърпани краища. В средата то беше нагънато, встрани тръгнаха тънки ивици — като пукнатини в стъкло.

Ферн изтърва едно проклетие и се наведе. Отблизо петното изглеждаше още по-зловещо. Като че неизвестна, но мъчителна болест беше разяла обшивката отвътре.

Сега всичко беше ясно. Още тогава, при разговора с Иниго в кабината, когато химиостанцията беше слязла ниско, се бе случило. Подлата пламтяща Касандра бе убила биоавтоматите. През онази пролука в охлаждането. Като че всичко беше наистина подредено от нечия зла воля, за да се стигне дотук!

— Аз не можех и да помисля... — започна Холмар и тежко се изправи. Иниго мълчеше. Холмар тогава не би могъл да предвиди последиците. И никой не би могъл да ги предвиди.

А Ферн продължаваше да гледа своята изгорена станция и цялото му съзнание се противеше на онова, което виждаше с очите си. То беше там, зад жестоко проядената броня, но той не искаше да си представи картината вътре: мъртвия пулт, широко разтворените слепи зеници на Първия, задушавашката миризма на изгорено.

Не искаше да си го представи, но си го наложи. И реши — трябва да влезе там. Даже и да няма вече никаква надежда — трябваше. Не можеше да остави своята станция така.

— Аварийният люк! — каза Ферн полека.

Камерата се раздвижи, а той веднага помисли: „Каква глупост!“.

Беше наистина лудост. Да се доближи отвън с някоя от танкетките, да излезе от нея и да премине през аварийния люк. Той се управляваше механично с табло, монтирано в бронята, и ако можеше да се спусне от танкетката към таблото...

Здравият разум отхвърли тази мисъл, но после отново се върна към нея. Излишно безразсъдство. Трябваше да се извърши в движение, защото непрестанно се местеха в бягството от ураганите. И никога не беше го вършил. Но ако в танкетката има още някой, който да му помогне?

Иниго сякаш схвана мисълта му.

— Аварийният люк? — рече той. — Защо трябва да рискуваме?

После погледна екрана пред Лейта и отново се обърна към Ферн.

— По-добре идете да почивате, за да можете да смените някого от нас! Боя се, че този път ще имаме неприятности!

Лентата на екрана се беше превърнала в плътен черен пояс.

Ферн се събуди изведнъж, с непогрешимото чувство, че нещо не е в ред. Отвори очи и мигновено в съзнанието му се върна: Иниго, черната лента на екрана пред Лейта, приближаващите урагани.

Не, не беше това. В кабината трептеше равномерната златистозелена светлина, с която беше заспал, хипнофонът напевно бръмчеше.

Той се надигна от леглото-кресло и внимателно се огледа.

Тогава го усети пак — едно неясно поклащане. Всъщност като отклонение беше нищо, но от тези отмествания, които не бяха обичайни.

Не изглеждаше и да е от ураган. Той вече познаваше зловещите разтърсвания, беше ги изпитал докато слизаше на Касандра. Това беше друго.

Изправи се бавно, заслушан във всичко — в дълбокия шум на двигателите, в неясното бръмчене на хипнофона, в собственото си дишане.

И тогава светлината в кабината се промени. Златистозеленото сияние избледня, мина към гълъбовосиньо, след това — към

мъртвовиолетово. Той посегна към таблото над леглото и остана така, с вдигната ръка. Не можа изведнъж да осъзнае онова, което видя, че се появи. То му се стори сянка, която се люлееше над пода. Но сянката се сви и избистри, превърна се в кълбо.

Беше абсурдно, както привидението в коридора. Едно кълбо плаваше над пода, от време на време пулсираше и се разширяваше. В него ставаше нещо.

Ферн гледаше като омагьосан. Можеше да се закълне — там, в кълбото светеха и се въртяха галактики, загиваха отново се раждаха светове. Всичко беше толкова чуждо и нереално, че Ферн стоеше като вкаменен, скован от неизвестното.

„Видение...“ — помисли той. — „Отново...“ — без да смее да помръдне.

Кълбото изведнъж просветля и Ферн видя: вътре бягаше човек. Този човек му беше странно познат, но не можеше да каже кой е, защото го виждаше в гръб. Беше мъж с резки и уверени движения. Той тичаше, после изведнъж се обърна и се прилепи към някаква стена. И Ферн едва тогава разбра — там беше той самият! Един безплътен двойник, изникнал от нищото, който беше толкова жив, че личеше всяка черта от лицето му — тревожно присвитите очи, скулите, стиснатите устни.

Но нямаше време да се вглежда. Кълбото заискри и се разшири, в него се появи нещо друго. Беше лицето на Иниго, но много отблизо. И изразът му беше необикновен — спокоен и отчужден, а очите с големите черни зеници гледаха втренчено през Ферн. Нито един мускул не потрепваше в тази маска.

Иниго бе мъртъв.

Ферн беше загубил способността си да се удивлява или да се страхува. Той просто стоеше и наблюдаваше искрящото кълбо, което се полюляваше над пода във виолетовата светлина.

А кълбото започна да се разширява и в него изплава нов образ. Като че някой виждаше отвисоко част от Касандра — с червеното зарево на хоризонта, планинските гребени и виещите се реки от лава. Над гребените летеше химиостанцията — два огромни блестящи пръстена един в друг. Но нещо се беше случило. Станцията се наклоняваше, издигаше се и се спускаше на тласъци като че се мъчеше да се освободи от нещо. В един миг тя се завъртя около оста си,

въртеше се все по-бързо и на мястото ѝ се появи ярка гълъбово бяла мълния. В следващия миг станцията вече я нямаше. Само късове от нея, просветвайки, потъваха в нощта на Касандра.

Кълбото се разширяваше все повече, планинските зъбери и огнените реки идваха все по-близо, Ферн мина през тях и те изчезнаха. Остана само виолетовото сияние. То бавно се промени в синкаво, после — в зелено.

Кабината беше отново същата, като че нищо не се бе случило.

Ферн облиза устните си и направи крачка. Ето, точно тук беше висяло кълбото!

Той заобиколи това място, макар че там вече нямаше нищо. Вратата се плъзна, разтвори се пред него и той излезе в коридора.

Трябваше да ги намери. Трябваше веднага да ги намери и да им каже! Но колко беше спал? Може би тримата още бяха в командната кабина!

Той закрачи по коридора, зави и забави крачките си. Имаше ли право? Как щеше да обясни какво бе видял?

Мъртвият Иниго? Гибелта на станцията?

А може би всичко беше кошмар? Един кошмар на измъчен човек, който само преди няколко часа бе избегнал смъртта?

После щеше да реши! После, не сега!

Отлагането сне болезненото напрежение, но тревогата остана, дълбоко загнездена в съзнанието му.

С нея той влезе в командната кабина.

Вътре бяха Иниго и Холмар. Прав пред пулта, Иниго разговаряше с командния блок и почукваше с пръст по екрана вдясно. Холмар беше встрани. Той бе разкрил единия илюминатор до половина и се взираше навън.

Иниго се обърна, погледна Ферн и му кимна. На пръв поглед нищо ново не беше се случило, но бръчките по тънкото му лице се бяха умножили и в очите беше слязла умора.

— Бих могъл да сменя някой от вас — каза Ферн. — Не мислите ли?

— Лейта отиде — рече Иниго. — Марти, може би ти?

Холмар не отговори. Той продължаваше да се взира навън.

Ферн пристъпи и седна на второто кресло пред пулта. Сега вече на онзи екран нямаше черна лента, нито пояс. Целият екран беше

черен, пулсираше и се вълнуваше. Беше зловец и жив в заплахата си.

Трябваше да ги предупреди. Щом знаеха опасността предварително, значи можеха да я избегнат! А можеха ли?

Нали той самият бе избегнал смъртта в танкетката? Не, тогава Касандра не беше предсказала смъртта му, а само езерото и горящата танкетка. Нищо повече. Беше оставила възможността за спасението му. И то се бе случило.

А сега изход нямаше. Мъртвият Иниго. Експлозията.

Какво беше казал Иниго?

„Заменяхме се. Не аз, а Марти, не той, а Лейта да бъде на мястото, което сме видели!“

И после:

„Идваше нещо странично. Нещо, което не сме предвидили и резултатът бе винаги същият! Един път с такъв опит едва не взривихме станцията!“

„Взривихме!“ — ето думата, която стоеше закотвена в съзнанието му. Как можеше да им каже! Имаше ли наистина това право?

А минутите вървяха и онази, неизвестната опасност приближаваше — той я чувствуваше. И още нещо чувствуваше — опасността не идваше непосредствено от урагана, колкото и да изглеждаше това странно.

Трябваше да говори. Още сега, в този миг, иначе пак щеше да се разколебае!

Ферн вдигна глава.

— Ин, Марти!

Холмар се обърна. Иниго спря да почуква екрана пред себе си.

— Смятам, че трябва да знаете! — каза Ферн. — Сега, когато се събуждах, видях... — той се запъна, търсеше думи — видях как нашата станция...

В пронизващите очи на Иниго просветна нещо, но то беше повече неприязън, отколкото изненада.

— Видяхте края на станцията ни — каза той. — Нали?

Значи те знаеха! И мълчаха, бяха му дали урок по издръжливост!

— Това съвпада — добави Иниго като продължаваше да го гледа изпитателно. — Имаше ли друго?

— Не.

Ферн излъга, без да се поколебае. Мислите му, неизречени, застинаха между него и Иниго.

И така беше по-добре. Ако беше казал и другото, щеше да бъде просто жалък подлец. Нищожество, поддало се на страха си.

— Помислете, Ферн! — рече Иниго. — Въпросът е защо? Каква е причината? Може би имаме още време!

Ферн искаше да отговори, но чу как се отмести вратата. Навярно беше Лейта. Той не се обърна, докато не наложи на лицето си да се владее.

Беше наистина Лейта. Тя мина с тихи стъпки покрай тях и отиде до Холмар. Иниго втренчено и прекалено съсредоточено гледаше екраните. После каза:

— Марти, иди почивай! Надявам се, сега няма да има нещо... извънредно.

Гласът му беше фалшив и думите — също. Холмар не се помръдна. Лейта стоеше до него — една малка, спокойна жена. Тя знаеше всичко, беше ясно, че знае. И не се боеше.

„Сега! — помисли Ферн. — Каквото има да става, трябва да стане сега!“ — Беше сигурен, че чувството му не го лъже.

— Навигатор Ферн! — каза един глас.

Ферн се сепна. Бяха жълтите зеници на командния блок — те за пръв път се обръщаха към него по име. Не към Иниго или към Холмар.

— Слушам те! — каза Ферн.

Зениците проблеснаха — тънки студени пламъчета.

— Навигатор Ферн — повториха те, — долавям слаби импулси в горивната камера на вашата станция.

— Какво?

В мига, в който запита, вече разбра. Беше най-лошото.

— Импулсите се засилват — каза блокът. — По моите изчисления, предстои неуправляема реакция.

Гласът млъкна и стана тихо. Само екранът с хидрограмите бучеше. Иниго и Холмар не помръдваха. Ферн преглътна.

Това беше краят. Неуправляема реакция, която не можеха да спрат. И не можеха да се освободят от станцията, която щеше да ги взриви. Сега вече знаеха смъртта си. Точно както я беше видял Ферн във виолетовото кълбо и както я бяха видели и другите трима.

Изход нямаше. Нямаше...

Имаше. Но беше онзи, изходът на отчаянието.

— Аз ще вляза там през люка! — каза Ферн глухо. Страхуваше се гласът му да не издаде онова, което чувствуваше. А то беше отчаяние и мрачна решителност. — Някой от вас трябва да ме пренесе с танкетка до аварийния люк отвън. И ще вляза!

Погледът му премина по лицата на Иниго и Холмар. Иниго го гледаше с огромните си черни зеници. По челото на Холмар трептеше един мускул. Трептеше съвсем ненужно, защото думите бяха вече на устните му.

— Марти! — каза Лейта тихо и умолително.

Холмар се забави и това беше мигът.

— Нарещдам на всички! — чу се гласът на Иниго. — Команден блок, запомни! В танкетката под номер четири ще бъде навигаторът Иниго Рен!

И веднага продължи:

— Навигатор Холмар Ваарт — при двигателите! Навигатор Лейта Аурус — на пулта! А вие... — взря се той във Ферн — решихте ли окончателно?

— Да!

— Страхувам се, че вече това е единственият ни шанс! — каза Иниго спокойно. — И се страхувам, че е прекалено малък!

УРАГАНЪТ

От илюминатора на танкетката те го виждаха, но се стараеха да не спират погледа си на него. Защото чувствуваха, че ако по-дълго го гледат, ще се поддадат на ужаса и той ще ги парализира.

Ферн беше почти свикнал с небето на Касандра — черно с всички оттенъци: сярножълти от дима на вулканите, мътночервени и пурпурни — до изгарящите лилави сияния на светкавиците.

Сега виждаше всичко това. Но имаше и още нещо. На запад, от самия хоризонт, се беше извисила стена с цвят, какъвто той никога не бе помислял, че може да съществува. С абсолютна, поглъщаща чернота. Тя се издигаше право нагоре, рязко отделена от съседните облаци. Не беше засенчвана дори от светкавиците — те само пълзяха и се свличаха по краищата ѝ.

Стената изглеждаше неподвижна. Но тя идваше — те го чувствуваха по внезапните тласъци, които на пристъпи разтърсваха танкетката.

Долу под тях беше химиостанцията с металните си пръстени, огрени от заревото на вулканите. Тя бързо извиваше и плаваше над зъберите — бягаше от урагана. А те я следваха и дебнеха момента.

Ферн знаеше добре какво му предстои. С двете си бронирани ръце танкетката трябваше да се залови за неговата контролна станция, той самият щеше да излезе и, вкопчен в ескалатора, да отвори аварийния люк. След това да се вмъкне вътре, за да спре взрива.

В мисълта си настойчиво повтаряше всяко движение, което трябваше да направи — от мига, в който щеше да излезе, до онзи миг, когато, изправен пред аварийното табло долу, щеше да разбере дали щяха да оживеят. Всичко щеше да трае само няколко минути. Той повтаряше това като заклинание и съзнателно отбягваше мисълта за случайностите, които го чакаха през тези минути. Вече нямаше нищо друго — или щеше да успее, или това беше краят.

От време на време се улавяше, че мисли за предсказанията на кълбото и, колкото и да беше странно, те му вдъхваха някаква

увереност. Защото бяха в определен ред, а този ред не беше изпълнен досега. Не се бе повторила сцената с неговия тревожен бяг. Значи можеха да се отнасят за друго време, сега опасността да ги отминe.

Танкетката ловко се сниши, металните пръстени израснаха в илюминатора, а на екрана пред тях се появи лицето на Холмар.

— Мисля, че е добре! — каза той като присвиваше очи и поглеждаше в пулта пред себе си. — Ще удържим. Ферн може да се приготви!

Ферн беше готов. Към лекия скафандър, който беше облякъл, той трябваше само да наложи шлема.

— Слизаме! — каза в отговор Иниго.

Той беше поставил вече задачата на биоавтомата, но и сам много внимателно оглеждаше разстоянието до станцията. Пръстите му, от които сякаш изтичаше напрежение, лежаха върху аварийния пулт.

Едно слабо разтърсване — и на екрана се изправиха ръцете на танкетката, разтворени в очакване. Те се издължиха, металните им стави се извиха.

— Сега!

Второ разтърсване — бяха сграбчили контролната станция.

Ферн стоеше прав и налагаше шлема. Иниго едва тогава се обърна.

— Чувате ли ме? — запита той. Гласът му прокътна в аудиофона на шлема.

— Отлично — каза Ферн.

Искаше му се да каже още нещо, но не намираще думите. А просто може би и нямаше нужда, всичко беше убийствено ясно. Дали щяха да живеят щеше да се реши сега, в следващите няколко минути. Там — по люка, в ескалатора, в станцията, готова да се взриви.

Тръгна. Нито едно излишно движение — той като че се наблюдаваше отстрани. Вътрешната врата на люка се плъзна. Наведе се, застана в камерата. Вратата се прибра, сега трябваше да се разкрие външната врата. Беше сам. Само едно тяло, подчинено на пределно изостреното съзнание.

Вратата се разкри, но едновременно той почувствува — подът отново се разтърси — този път на едри, неравни тласъци. Нямаше вече никакво време.

Точно под него се източи ескалаторът — гъвкава метална тръба с прешлени като гигантска гъсеница. На всеки прешлен имаше по едно стъпало — всичко десет стъпала.

С две привични движения Ферн закрепил въжетата, които хващаха скафандъра за ескалатора и се вмъкна в него. Нямахше нищо необикновено, слизаше. На последното стъпало се залови, опита с тежестта си сигурността на въжетата и се надвеси над люка. Той ясно се очертаваше върху бронята, ограничен с яркочервена окръжност.

Ферн си беше наложил да извърши всичко, без да мисли за опасността — като автомат, чиито движения са точно пресметнати. И точно така, като автомат, слезе. Но когато застана на последното стъпало и се надвеси над люка, съзнанието надделя и той погледна към хоризонта.

Беше грешка — веднага го разбра. Защото страхът, потискан досега, изведнъж се изплъзна от желязната длан на волята и изпълни гърдите му. Сякаш точно над него, над станцията и танкетката, висеше и се спускаше черната стена. Непрекъснатият теменужен блясък на светкавиците рязко я отделяше от двете ѝ страни, заслепяваше очите.

Страхът изведнъж преля в едно особено примирение. Съзнанието крещеше, че трябва да се обърне, да не гледа смъртта, но мускулите просто не се подчиняваха. По-добре беше да се свърши сега, да стои така, да не мисли и да не чувства нищо.

Едно неочаквано разтърсване го извади от вцепенението му. Ескалаторът се огъваше, бронираните му прешлени се свиваха и разпускаха като в спазми, а яркочервената окръжност на люка се местеше встрани. Той не знаеше колко е стоял така — секунди или часове, но инстинктът за живот отново бе събуден.

Ръката му се протегна към двата клавиша до окръжността и ги почувствува през ръкавицата. Сега!

Люкът помръдна. И не се разкри. Само в левия му край се отвори една тънка сърповидна цепнатина. После тя бавно започна да се стеснява, докато изчезна.

Той беше пресмятал — „да“ или „не“. И беше премислил всичко именно така. Но сега едно „полу да“ му подеждува отрезвяващо като удар. Значи спасението беше тук, само на няколко крачки, а този проклет люк не желаше да се отвори!

Пръстите му трескаво започнаха да натискат двата клавиша. Знаеше, че губи секунди и минути, но това беше единственото, което му оставаше и го вършеше с неподозирано ожесточение.

След всеки натиск люкът помръдваше, раздвижваше се и цепнатината между него и бронята ставаше все по-широка.

А ескалаторът започна да се люлее застрашително. Металните му прешлени се извиваха под напора на приближаващия ураган, въжетата, с които бе хванат Ферн, се обтягаха и ръцете му не улучваха клавишите. Отворът беше все още малък.

Ферн чувствуваше с цялото си тяло през скафандъра гърчовете на ескалатора, който като жив се опитваше да се доближи до люка. Но с всеки миг това ставаше все по-трудно. Той виждаше ясно как отворът се отдалечава. Отдалечаваше се и животът. И изостави последната предпазливост, спотаена някъде из съзнанието. Просто откачи въжетата, прецени разстоянието и скочи. Ако беше размислял, нямаше да успее. Инстинктът свърши всичко. Той избра точната част от секундата. Прецени напора на стихията и напрегна мускулите. Единият му крак и ръката попаднаха в отвора, а с другата, дясната ръка, той продължаваше да натиска клавишите. Тялото му, придобило гъвкавостта на гуцер, започна да се промъква през люка.

Той едва тогава осъзна, че чува в аудиофона гласа на Иниго, който сякаш много от далеч повтаряше една и съща дума:

— ... отделям... отделям...

Гласът му се губеше в ужасен трясък — светкавиците слизаха все по-ниско. После изведнъж гръмна оглушително:

— Отделям се! Пази се, Ферн!

С последната дума въжетата, които свързваха Ферн с танкетката, изчезнаха. Изчезна и ескалаторът. Ако Ферн можеше да погледне навън, щеше да види как огромната тръба на ескалатора се изви, завъртя се, и всмукана като в невиждан въртоп, се понесе надолу.

След нея, разперила крайници като неловко насекомо, се понесе и танкетката. Тя се превърташе и отскачаше, опитваше се напразно да се задържи и все повече се سماляваше.

Но той не видя това. Рамената му се провряха през отвора и свит на кълбо, се стовари на пода. Прониза го болка, която спря дъха му.

„Жив съм!“ — беше първата мисъл.

Заобикаляше го мрак, непрекъснато разсичан от заслепяващ блясък. Подът под него се люлееше и го подхвърляше безмилостно. И с всеки тласък го удряше и тласъкът на болката.

Тя беше камшикът, който го вдигна. Като се опираше на лакти, той запълзя към аварийното табло. Ударите ставаха все по-силни, отхвърляха го към креслото или стената, но той пълзеше. Печелеше крачка, губеше я и пак пълзеше с упоритостта на побъркан. По смяната на отблясъците в полуоткрития люк и по тласъците Ферн разбра — химиостанцията летеше. След като беше влязъл тук, тя се опитваше да се отскубне от урагана. И навярно щеше да успее.

Нямаше да успее, чакаше я взривът. С тялото си той долавяше задавеното клокочене в горивната камера, трептенето, което от време на време проникваше през пода. И знаеше прекалено добре какво означава това всепроникващо трептене.

Нямаше да успее, каквото и да направеше. В интервалите между разкъсващата болка съзнанието му още се бореше. Появяваха се образи и думи, чувства и спомени за чувства. Те вече никому не бяха необходими, но се появяваха. Там беше Селена и очите ѝ меняха цвета си, идваше Териан и го докосваше по смазаното рамо, Ниланд от „Халей“ се шегуваше и разказваше как се е измъкнал от Базата. Но Ниланд беше мъртъв. Или не беше?

В един миг в спомените му изплава виолетовото кълбо — той го беше забравил. Но сега то се появи с поразяваща яснота.

И Ферн се видя бягащ по коридора на хелиостанцията след Иниго. Тогава, когато люкът не беше се открил. Даже се беше спрял и понечил да се върне. Точно така! Значи предсказанието все пак се беше изпълнило! Касандра и този път го беше измамила!

Със сладникавия и противен вкус на кръв в устата дойде яростта. Виденията го бяха излъгали! В странното смесване на времената първата сцена не беше от бъдещето, а от миналото. Тя се бе вече случила, но той, глупакът, не беше се досетил! И напразно я чакаше и се успокояваше!

А къде беше Иниго? Изпълнило ли се беше второто предсказание? Последните думи, които беше чул, не бяха страх или съжаление, а предупреждение — до него! До нещастника, който погубваше всички. И себе си.

Един ужасен тласък го претърколи по пода. Но заедно с болката, която отново го зашемети, Ферн видя или по-скоро почувствува, че този тласък го е запратил към аварийното табло. В помътеното му съзнание то се изпречи пред него, той за миг събра всички сили, всичко, което му беше останало като жив, замахна със здравата си ръка и улучи клавишите.

Биоавтоматите бяха мъртви, но механичните стави на станцията се раздвижиха — той долови това. В следващите секунди на таблото затрептя мигащата и неравна аварийна светлина.

И все пак, беше безсмислено. Рискът, на който се беше изложил, бе ненужен, защото нищо вече не можеше да се промени. В самото

аварийно табло, ниско долу, едновременно със светлината, се беше появила и една ярка оранжева цифра върху лента, пресичана от искри.

12.

Цифрата се залюля, като че се колебаеше, и се смени: 11. После — стори му се почти веднага: 10.

Само десет меридианни минути до взрива. И това беше краят. Ослепителният взрив, който щеше да разкъса хелиостанцията — Марти, Лейта и него самия. После вече нямаше да има нищо.

9.

Ставите му бяха сякаш налени с олово, в съзнанието му нямаше и една мисъл. Нямаше ли?

8.

Като че беше заобиколил някаква възможност. Но каква?

7.

Това беше, последното! Можеше да откачи станцията и сам да иде по дяволите! Той можеше да умре, а не другите! Никой не му беше виновен, че се беше домъкнал тук и беше донесъл гибелта им!

6.

Проклетото чувство за самосъхранение! Атавистичният егоизъм. Ако умирам, поне да не съм сам! А защо?

5.

Никой не му беше виновен за смазаното рамо. За самотнението, за глупавата авария. И за всичко, което беше извършил. Никой.

Затова трябваше да умре сам. Трябваше да се откачи.

4.

Той протегна здравата си ръка и натисна един след друг три клавиша. Чу как се разтвориха металните скоби, които държаха станцията за люка. В същия миг зареваха двигателите и той се вкопчи като удавник за креслото. Станцията подскочи лудо, започна да се превърта и вече нямаше горе и долу, всичко се сля. Остана само цифрата на екрана, която се задържа, прекалено дълго се задържа, докато се смени.

3.

Станцията се преобръщаше, двигателите се раздираха от рев, но той се беше впил в креслото и вече нямаше сила, която да го откъсне оттам. Искеше му се да затвори очи, за да не види края.

Сам. Поне беше отървал другите от себе си.

Тройката бясно играеше пред очите му, но не се сменяваше. Това продължи цяла вечност...

После изведнъж изчезна. Нямаше я. Остана само искрящата лента. А воят на двигателите едва доловимо намаля.

Този беше мигът, който реши всичко. Ферн закрепя от болка, отпусна се и се плъзна напред. Там, където бяха клавишите на аварийното табло. Двата вляво — за да прекрати въртенето. Двата горни — за да отмести блендата на илюминатора и да види къде е.

Беше долу и встрани от хелиостанцията, която бързо се отдалечаваше. А той самият сякаш висеше над димящите планини, прорязани от малиновочервени каньони.

Двигателите виеха, но взрив нямаше.

Някъде далеч, едва видима, хелиостанцията като че спря. Може би наистина спря, като леко поклащаше пръстените си.

Чакаше го.

А Ферн натискаше клавишите по аварийното табло и крещеше диво, като първобитен човек, проклетия на болка и тържество.

Защото Касандра беше загубила двубоя.

Предсказанията на Касандра са изучени и за тях вече съществува теория, дадена от Валдхоф и Яглицки. Според Валдхоф, има места във вселената, където съществуват светове един в друг, паралелни светове. Проникващи се взаимно и въпреки това недосегаеми, защото са в различно време. Валдхоф твърди, че събитията в тези светове са еднакви, защото причините и следствията са същите. Животът се поражда едновременно, разумът — също. И никое от разумните същества в единия свят не предполага, че наред с него, но в друго измерение на времето, живее напълно подобно същество!

Допълнителните изследвания показаха, че това явление е изключително рядко и се среща само при планети с неутронни ядра. Досега в Базата не са познати други такива планети, освен Касандра.

А Яглицки, който допълни теорията на Валдхоф, предположи, че има условия, при които някой от тези паралелни светове може да избърза, или да се забави. И че може да се осъществи допир между тях. Така се появяват виденията — предсказания. Явление от избързалия свят минава в забавения.

Но към този ефект има още едно допълнение. То се отнася до привидната неизбежност на събитията в предполагаемите паралелни светове. Допълнение, доказано от Ферн.

Че неизбежност няма. Няма предопределение. И че човек е властен да променя събитията.

Впрочем, астронавигаторът втори клас Ейлус Ферн продължава и сега да лети по контролното трасе на Вега-Орион. Само че никой не може да го накара да слезе на Касандра.

ГЛАСЪТ, КОЙТО ТЕ ВИКА

Планетата беше малка и дива. Една от онези планетки по трасето Вега-Орион, за които никой не си спомняше, а и нямаше за какво да си спомня — безжизнен космически дребосък, сглобен от напукани остри скали, пуст и тъжен като в първия ден на сътворението си. В астронавигационните справочници срещу графата „Медея“ можеха да се намерят не повече от десетина данни — беше указан периодът на въртене, разстоянията до двойното жълто слънце и мястото на единствената контролна астрофизична станция, обслужвана от доста остарели биоавтомати. Това беше всичко. Даже опитните командири от Базата вдигаха рамене, ако някой случайно ги запиташе за Медея.

И Ферн знаеше толкова, колкото другите. Може би малко повече — само заради това, че веднъж беше станало нужда да мине близо до нея и да поиска корекция на координатите си от астрофизичната станция. Получи ги — биоавтоматите му ги дадоха съвсем добросъвестно, но после не ги използва и даже беше забравил, че ги е искал.

— Такава глупава случайност, това с координатите! — помисли Ферн с досада и се загледа в таблото пред себе си. По екраните плуваха спокойни светли линии и всичко в кабината беше спокойно, само не той самият. — А на онези в Базата изглежда точно това им трябваше! Бил съм вече в контакт с Медея, обстановката ми била позната и така нататък...

Той се пресегна и натисна клавиша за допълнителните илюминатори. Знаеше, че не е справедливо да мисли така и че все някой трябва да дойде дотук, щом като се е случило това с Хелиан, но не можеше да се отърве от раздражението. Още повече че курсът с нищо не обещаваше да бъде много приятен.

Блендите на илюминаторите се плъзнаха бавно, в кабината за миг нахлу отвън тъмнина, после автоматите изравниха светлината.

Ферн погледна в прозрачния купол над себе си. Долу и вдясно се виждаше Медея — точно такава, каквато я беше видял първия път. Сиво-жълт кръг, който непрестанно се уголемяваше. Подробности още не можеха да се различат, но тя и оттук изглеждаше достатъчно неприветлива.

— Слизам, вземам Хелиан и няма да се бавя нито минутка! — помисли пак Ферн. Всъщност той още не можеше да си представи как ще слезе и как ще го вземе, защото не знаеше какво точно се беше случило с Хелиан. Това, което беше казала Селена, когато се появи разтревожена на стереовизора в Базата, не говореше нищо. Клаустрофобия. Космическа психоза. Но то можеше да се случи с всекиго. Летиш, парсеките се навиват на спидометрите, а заедно с тях, заедно с бронята и дюзите на кораба, се износват и незнайните механизми, скрити дълбоко в съзнанието. Докато един ден някой от тези механизми започва да работи сам за себе си или просто изключва. Тогава пилотът, с когото си разменял две-три думи по трасетата, с когото си бърлил по време на почивките в Базата или с когото си се ругал за глупости, престава да бъде пилот и се превръща в нещастник и другар, който трябва да бъде измъкнат от някаква такава планета като Медея.

— Тръгвам! — беше казал тогава Ферн. — Слушай, Селена, това за психозата... да не са го измислили вашите там!

Той щеше да каже още нещо за техните там, за които нямаше особено добро мнение, но преглътна. Не беше моментът.

— Не знаем, Ферн — беше повторила Селена. — По всичко изглежда клаустрофобия. Не може човек като Хел да ни радира, че има работа с призраци. Как ти се струва?

Ферн беше вдигнал рамене. Ясно — някой от онези механизми в съзнанието, скрити и толкова важни, се беше износил.

По-нататък всичко стана за броени минути. Ракетата — една от малките РЕС — бе готова. Тя не беше никакво чудо на техниката, но бе сравнително бърза и Ферн обичаше този тип ракети — непретенциозни и издръжливи. Такива ракети няма да капризничат. Може да закъсат някъде, но ще се мъкнат и ще се мъкнат и няма да те карат да викаш аварийната служба.

Лошото бе, че до Медея имаше доста път, а през това време с Хел можеха да станат всякакви неща. Сам, на една станция с

биоавтомати, които в даден момент биха се защитаваха... не, Ферн просто не искаше да мисли, какво би могло да се случи. Но изглежда, че все пак нещо недобро се беше случило, защото от Медея отговаряха единствено автоматите.

Ферн поиска коридор за слизване и включи страничните двигатели. Сиво-жълтият кръг израсна заплашително и надвисна над ракетата, после се отмести встрани. Мътната повърхност се разслои. По нея пропълзяха тъмни планински вериги, хаотични и странни. Светложълтото изсветля още повече, превърна се в тесни пясъчни плата. Всъщност те само изглеждаха светложълти. Истинският им цвят сигурно беше по-друг, но такива ги правеше острата светлина на жълтите слънца, които оставаха някъде в гръб на ракетата.

Площадката за кацане беше малка — явно строена по времето, когато е била строена и самата станция и после никой не се беше грижил да я разширява. В средата се извисяваше още една, друга ракета и Ферн трябваше да маневрира, за да се спусне. Беше ракетата на Хелиан и това, че тя стоеше тук невредима, можеше да е добър признак. Станцията не се виждаше, вградена дълбоко в скалите.

Ферн се измъкна от люка и се огледа. Беше виждал много грозни планети, но тази във всеки случай държеше първенството. Жълто и черно, пак жълто и черно, като гръб на гигантска оса, простряна до хоризонта. И докато жълтото беше еднакво, лимоненоярко — това беше пясъкът, черното имаше десетки оттенъци — мастиленочерно, кървавочерно, черно на плътни зелени вълни като кадифе, безжизнено сиво-черно или блестящочерно като кожата на мокро влечуго.

— Тук не психическо, а дявол знае що... — помисли Ферн и не довърши. Той прехвърли бластера през шлема на скафандъра си, взе херметика с психолекарствата и се запъти към станцията в скалите.

Всичко беше в ред.

Автоматите отвориха шлюза на входа и го затвориха зад гърба му. Изчакаха да се изравни налягането, после разкриха вътрешната плъзгаща се врата и пропуснаха Ферн в станцията.

Наистина всичко беше в ред. Край стените на голямото помещение тихо просветваха екраните на стереовизора и видеофоните, очите на биоавтоматите го гледаха — големи и червени като очи на насекоми. Някакъв уред сънно бръмчеше и в тишината се чуваше единствено той, приглушен и монотонен.

И все пак нещо не беше в ред, защото Хелиан го нямаше — това Ферн разбра от пръв поглед. Голямата зала живееше с онази особена празнота, която говори единствено за липсата на хора.

Ферн смъкна бластера от шията си, прихвана го здраво и тръгна бавно покрай стената. Не знаеше какво може да се случи. Може би болният Хелиан е някъде тук, притаен, готов да скочи върху му като звяр. А може би лежи отгатък — мъртъв! — и в широко отворените му очи играят синкавите отблясъци от екраните.

По челото на Ферн избиха ситни капчици пот, той целият се превърна в очи и уши, като че невидимата опасност, която бе преследвала Хелиан, бе реална, а не само рожба на болното съзнание.

Станцията наистина бе пуста.

Зад голямото помещение с уредите имаше още две. Едното бе нещо като работен кабинет или жилище за хората, които биха дошли тук — с минималните удобства на една станция от този род — легла с хипнофони, електронна справочна библиотека и стереовизор. Другото помещение очевидно представляваше нещо като склад или по-точно — геологичен музей, в който се пазеха скални проби от планетата.

Ферн отпусна бластера и се върна в залата.

— Аз съм Ферн — каза той високо. — Астронавигатор втори клас. Викам биоавтомат Първи!

— Слушам ви — изрече някой зад него.

Ферн се извърна мигновено и инстинктивно стисна бластера. Нямаше нищо опасно. Само две големи кристални очи го гледаха от стената. Гласът идваше от тях.

— Слушам ви — повтори гласът. — Биоавтомат Първи, клас В-три. Два милиарда кристални неврона.

Ферн се взря във фасетните очи — едри, начупени на рубинови призми. Два милиарда неврона — това означаваше, че автоматът не е просто автомат, а има собствено съзнание. Би трябвало да знае и да преценява всичко, което е станало тук.

— Имам въпрос — каза Ферн.

— Слушам.

— В станцията е идвал астропилот, Хелиан. Къде е сега?

— Човекът Хелиан излезе в двадесет и седем часа меридианно време. Оттогава не се е връщал.

Ферн пресметна наум. Времето на Медея се измерваше от меридиана на станцията, това правеше повече от десет земни часа, откак Хелиан беше напуснал тази зала.

— И не съобщи къде отива?

— Не.

Ферн остави бластера на една пристенна маса и се огледа. Тук някъде трябваше да има стереовизор с малък радиус на действие и поради това значително по-моцнен. Може би с него би успял да огледа околността и да влезе във връзка с Хелиан. Десет часа все пак не бяха толкова много, имаше шансове за успех.

— Човекът Хелиан остави запис — каза Първия, — желаете ли да го включа?

Ферн се поколеба. Важно беше да огледа околността, докдето стигат възможностите на стереовизора, но и онова, което предлагаше Първия, също бе целесъобразно.

— Един въпрос — каза Ферн.

— Слушам.

— Защо Хелиан напусна станцията?

— Човекът Хелиан бе извикан навън.

Ферн се взря удивен в рубиновите очи. Първия не можеше да лъже. Но и това, което казваше, не можеше да бъде вярно. Вън беше пустиня от лимоненожълт пясък и черни скали и такава беше цялата планета — изгаряна от жар или напукана от мраз. По нея нямаше нито едно живо същество, което би могло да повика някого.

Ферн гледаше очите на Първия и съобразяваше: Хелиан бе блънгувал, това бе сигурно. А Първия, взел блъгнуването за истина, го беше фиксирал в кристалната си памет.

Десет часа. Къде би могъл да отиде Хел? За тези десет часа той би могъл да стигне твърде далеч, вън от обсега на стереовизора. Засипан от нажежен пясък, в отровнажълт саван. Или смазан под скалите, мъртъв. А би могъл да бъде тук, до входа на станцията, обикалящ в кръг под камшика на своето болно въображение.

— Включете записа! — каза Ферн.

Беше гласът на Хелиан. Така тъмен и напрегнат, както Ферн никога не бе го чувал. Той говореше — не, по-скоро това бяха мисли, объркани и тревожни, изказани на глас.

„Болен съм. Сигурно съм болен. Губя разсъдъка си, но още не искам да го повярвам. Лудите никога не искат да повярват в своята лудост.“

Мълчание. После пак:

„Трябва да събера малкото здрав разум, който ми е останал, и да се опитам да преценя събитията. Може би тогава ще съумея да разбера нещо, да обясня това, което не се поддава на обяснения.

Вчера всичко беше добре. Летях както обикновено, пристигнах, извърших проверката на автоматите, за която дойдох. Бях само малко уморен, струва ми се. Но не много, съвсем не много! После легнах и съм спал. Може би час или два. Събудих се и «това» започна от минутата на събуждането, от онази неясна граница, която вече не е сън, но още не е истина. Като че някой влезе в стаята. Не се чу нищо, но някой влезе. Аз продължих да лежа и сигурно в това беше моята грешка. Може би, ако бях станал, всичко щеше да прекъсне. Но аз продължих да лежа. Даже в първия момент ми беше интересно. Смятах, че някой е дошъл, а аз не съм чул слизането на ракетата.

После забелязах, че «то» е край мен. Това беше въвн от всеки разум, нещо толкова невероятно, че веднага реших, че още не съм се събудил. Има такива сънища. Сънуваш, че се събуждаш, а сънят продължава и става още по-тежък, още по-кошмарен от това, че вече си излъган, че си буден. «То» местеше бавно предметите, като че ги разглеждаше. Отначало — моите прибори. После вдигна шлема от скафандъра и го задържа вдигнат. Видях добре, че тук не можеше да има никаква грешка. Чух звъна от метала, който чукна в стъклото, когато шлемът отново легна на мястото си.

Спомням си, в този момент реших, че някой си прави лоша шега с мен. Реших, че и аз трябва да участвувам в шегата. Скочих и извиках нещо, не знам какво. Престорих се на уплашен. Хвърлих се към вратата, махах с ръце. След това спрях и се изсмях.

— Хайде — казах, — добре дошли! И стига с идиотските шеги!

Мислех, че са поне двама, даже си бях наумил кои са — Ивар и Дейн от «Трансорион».

Оттатък нямаше никой. Залата беше празна така, както я бях оставил, когато легнах да спя. Обърнах се. В стаята предметите продължаваха тихо да се местят. Шлемът се вдигна пак от масата и увисна във въздуха, като че винаги си е стоял там и няма намерение да

бъде другаде. После се запъти бавно към мен — така както беше, висящ на един човешки ръст.

Тогава се уплаших. Изкрещях, захвърлих нещо и избягах в залата.

Сега вече не се плаша. Просто един човек с болен разсъдък няма защо да се плаши. Чувал съм за халюцинациите. В това е разликата между халюцинация и илюзия — при илюзията болният знае, че това, което вижда и чува, съвсем не е реално, а е измама на сетивата или на замъгленото въображение. При халюцинациите болният има съзнание за реалност. Той вярва. И аз вярвах в това, което виждах, защото не можеше да не вярвам. После събрах цялата си смелост. Приблжих се. Шлемът продължаваше да виси там, неподдържан от нищо, само леко се люлееше.

— Левитация! — помислих тогава. — Ереста на всички учени. Надсмешка над законите на природата. Свръхестественото.

Колко би било добре да е свръхестественото! Защото тогава нямаше да съм болен. Но аз съм зле и ставам по-зле всеки час.

Тогава шлемът се върна на мястото си. И предметите, всеки един, се върна точно там, където беше по-рано. «То» се погрижи добре за това. Всичко стана тъй, че само след няколко минути аз вече се питах дали наистина съм преживял нещо. Даже се успокоих донякъде.“

Тук гласът на Хелиан замлъкна. Чу се тих шум от стъпки, като че той ставаше и се разхождаше. После продължи:

„Разпитах биоавтоматите от залата. Но те не бяха видели нищо. Следователно всичко бе плод на моето въображение. После съобразих, че биоавтоматите не биха могли да забележат нищо, защото явленията се разиграха в малката зала. Дори бях доволен, че те не са видели нищо, защото моите халюцинации все пак биха могли да бъдат обяснени с преумората. Иначе оставаше да приема абсурдното. Реших, че е добре да тръгвам, и започнах да се приготвям. Всъщност се подготвях психически; трябва да призная, беше ми неприятно да взема шлема, който лежеше на масата, колкото и да бях убеден, че той никога не е бил местен, а само така ми се е сторило. И се успокоявах, че ми е нужна само малко почивка в Базата, че всичко ще мине и ще го забравя.

Тогава започна отново. «То» беше тук, «то» никога не беше си отивало. «То» се въртеше около мен. От време на време като че се допираше до тялото ми, чувствавах го. Не помнех вече какво вършех. Хвърлях се из стаята, опитвах се да върна предметите на местата им. Те се съпротивяваха, упорствуваха, понякога поддаваха. Аз разбирах, че е станало нещо непоправимо, кошмарът е вече толкова реален, че връщане назад е невъзможно, никога няма да се излекувам.

Когато всичко свърши, чух и глас. Той идваше някъде отдалеч и едновременно беше в мен. Този глас викаше и молеше. Аз не му вярвах, той бе гласът на моята болест. Той беше моят двойник. Мозъкът, загубил контрол над себе си.

По едно време реших, че трябва да радирам на Базата. Радирах. Мисля, че се справих добре. Бях, общо взето, спокоен, но им казах за призраците. Попитаха ме дали възнамерявам скоро да излятя. Предполагам, че имаха наум нещо друго — дали мога да ръководя ракетата. Отговорих, че не съм още дотам побъркан и могат да ми се доверят.

После гласът вече крещеше — моето име! Отдалеч, отблизо, вън от станцията, вътре в нея. Направих последна проверка. Попитах автоматите дали го чуват. Бях решил, че ако пак отговорят с отказ, ще изляза и нормален или не, ще поведе ракетата. Защото е по-добре да имам някакъв шанс и надежда, че ще се добера до Базата, отколкото да седя тук с помътен разсъдък като полудял плъх в капан.

Но автоматите отговориха с «да». Те също чуваха гласа. Не можеха да определят точно откъде. Веднъж дадох координати на километър и половина юг — югоизток, в посока на Големия Срив. Друг път показаха в пустинята. Те също се бяха объркали. Но едно беше вярно. Гласът съществуваше. Той искаше помощ и викаше моето име.

Оттогава той непрестанно ме вика. Затихва, умолява ме, крещи и заплашва, говори ми неща, които аз се страхувам и да помисля, но винаги е в мен и вън от мен.

Аз не мога да остана тук. Нямам право да остана повече тук, когато някой ме вика. Аз съм Хелиан, човекът, астронавигатор втори клас, а не полудял от страх плъх!“

Тук записът свършваше.

Ферн стоеше поразен, като се опитваше да размисли върху чутото. При Хелиан се бяха редували халюцинации с действителност, друго обяснение не можеше да има. Халюцинациите създаваха това чувство за реалност и така измамно се маскираха, че на техния фон самата действителност изглеждаше нереална. Само един пункт от разказа на Хелиан трябваше да се провери, защото за него нямаше обяснение.

— Биоавтомат Първи — каза Ферн.

— Слушам.

— Тук регистрирахте ли гласа, за който говори Хелиан?

— Не. Това не беше програмирано. И човекът Хелиан не го пожела.

— Но този глас говореше по вътрешната вълна на станцията така ли?

— Да.

Ферн пристъпи и седна пред фасетните очи. Въпросът трябваше да се изясни докрай.

— Щом като гласът е говорил по вътрешната вълна на станцията, той идва от предавател, който е наблизо. Мислите ли?

— Логично е.

— Има ли други хора на повърхността на Медея освен тези, които знаеш вече?

— Не.

— Предполагам, че се заблуждаваш — каза Ферн. — Само простите автомати не се заблуждават, а ти си доста свършен. Щом има предавател, който работи по вътрешната вълна, трябва някой да го е оставил...

— Момент! — каза Първия. — Извинете, ще приема едно съобщение. Само за момент ще прекъсна.

Ферн се превърна в слух. Очакваше да чуе тайнствения глас — онзи глас, който беше извел Хелиан навън. Но се разочарова веднага. Първия приемаше съобщение от някакъв автомат, който беше събрал поредната серия геологични проби и искаше разрешение за пренасянето им в геологичната сбирка на станцията.

— Извинете! — каза Първия. — Имате ли нещо против това автомат 43-бис да внесе пробите в геологичната сбирка?

Ферн вдигна рамене.

— Нямам нищо против, но нека почака да довършим! И така... преподавателят е наблизно. Кой би могъл да работи с него?

Той искаше да продължи мисълта си, когато изведнъж усети, че нещо има. Долови го с края на окото си, така както беше свикнал да следи в командната кабина работата на уредите, които стояха във от централното табло, но от които зависеше животът му. Долови го и се извърна мигновено, по котешки.

Бластерът, забравеният бластер, който беше оставил на пристенната маса, беше започнал бавно да се измества.

Дулото се въртеше надясно, към него. В следващата стотна от секундата Ферн се спусна и се сви на пода — кълбо от мускули с изключено съзнание. Извърши го, без да мисли, без да има време да се уплаши. В следващата стотна над него се понесе режещият ослепителен лъч на бластера. Той засъска в стената, потъна в нея и оттатък нея — в скалата. После още веднъж и още веднъж.

Лъчът търсеше Ферн.

Кълбото от мускули разбра това инстинктивно и се плъзна по пода под облака от дим, който изпълни залата.

Ако беше имал време да размисля, Ферн никога не би се решил на това, което направи и което му спаси живота. Като изплъзя до пристенната маса, в мъртвия ъгъл на стрелбата, където бластерът не можеше да го намери, той ненадейно скочи и сграбчи дулото. Почувствува само леко съпротивление, нищо повече. Бластерът утихна и се укроти, превърна се от разярено животно отново в предмет.

Ферн стоеше в средата на залата и докато димът бавно се слягаше по пода, се мъчеше да дойде на себе си. Беше преживял нещо невероятно, от тези неща, които разумът отказва да приеме. Но димът от горен дуралур още лютеше в очите и на стената се чернееше дълъг процеп, който потъваше в скалата.

Едва сега Ферн се уплаши. Той почувствува, че колената му омекват, в устата му се появи неприятният метален вкус на страха. Напрежението, което беше изпънало мускулите му само преди секунда, се замени с неочаквана слабост. Такъв страх той отдавна не бе изпитвал — от времето, когато попадна в гравитонната паяжина на бета-Скорпион. Тогава още не знаеха, че съществуват двойни слънца,

които интерферира гравитонните вълни и изграждат около себе си цяла мрежа — невидим капан, за който няма локатори.

Той потърси с поглед стола, на който допреди малко седеше — бе го съборил. Пристъпи към него, вдигна го и се отпусна на седалката. С двете си ръце натискаше бластера върху колената и бавно изтегли докрай предпазителя, макар да имаше странното, но твърдо

убеждение, че това с оръжието повече няма да се повтори. Трябваше да очаква друго, вече не това.

По челото му бяха избили капки студена пот. Той вдигна ръка да ги изтрие и забеляза, че пръстите му треперят. Отдавна не беше му се случвало.

— Аз съм страхливец! — каза Ферн високо. — Аз съм долен, жалък, подъл, мръсен страхливец!

Той продължи да се ругае с отбрани изрази. От опит знаеше, че това помага. После премина към по-задълбочена характеристика на собствените си качества и на оня, който му устройва такива идиотски шегички. Малко по малко самочувствието му се възвръщаше, нервната треска отзвуча. Лютивият дим се бе окончателно разнесъл и ако не беше обгореният процеп на стената, Ферн би могъл да се закълне, че всичко това му се е присънило. Но процепът си стоеше там неумолим и напомняше, че нещата не се нуждаят от ругатни, а от обяснения. Обяснения нямаше. Или имаше едно — призраци. Но това обяснение граничеше с лудост, а Ферн не искаше и не можеше да признае, че разумът му не е в ред.

— Биоавтомат Първи! — повика Ферн. Той очакваше, че биоавтоматът е повреден, но въпреки очакванията му, биоавтоматът се отзова веднага:

— Слушам ви.

— Видя ли изстрелите? — запита Ферн.

— Да.

Значи всичко е било действително, а не халюцинация.

— Кой ги предизвика?

— Нямам информация.

— Как да нямаш! — избухна Ферн. — Тук става дявол знае що, а ти нямаш информация! Кой да има, да не би аз?

— Нелогично ми задавате въпроса — каза Първия. — И моля да отговорите на моя въпрос!

— Какъв въпрос? — смая се Ферн. Той не помнеше никакъв въпрос.

— Вън чака един от нашите геоавтомати, който е донесъл проби за сбирката. Вие не разрешихте да влезе. Какво трябва да направи?

Ферн изпъшка от досада. Това беше вярно. Докато той се бе борил с призраци и лъчът на бластера бе минал на сантиметри от него,

станцията продължаваше своя автоматичен живот, никой не се интересуваше от това — да обясни черния процеп на стената и изглежда само човекът тук бе излишен. Но все пак нещо трябваше да отговори. Иначе Първия пак щеше да го запита след малко с настойчивостта, на която само машина бе способна.

— Пусни го! — каза Ферн.

Първия примигна с рубиновите си очи и вероятно даде някакво нареждане, което Ферн не чу. Вън вратата на люка загърмя върху лагерите си, чу се, че се отвори, след това се затвори. После се разгърна вътрешната врата и в залата пристъпи един геоавтомат, подобен на тези, които Ферн беше виждал да работят в Базата. Неговото малко тяло, окръжено от венец синкави очи, се люлееше върху шест дълги телескопични крака. Очите само отбелязаха наличието на Ферн с едно по-ярко проблясване и автоматът продължи да крачи през залата, като отнасяше в малкото помещение своя товар.

— Биоавтомат Първи! — каза Ферн.

— Слушам ви.

— Имат ли автоматите в станцията... — той внимателно премисляше въпроса — имат ли автоматите в станцията или вън от нея някакво отношение към изстрелите, които моят бластер даде преди няколко минути? Тези изстрели можеха да ме убият.

— Не — отговори Първия. — Както знаете, с действията си или с бездействието си ние не можем да причиняваме вреда на хората. Това е закон.

— А кой предизвика изстрелите?

— Нямам информация.

Ферн стана и тръгна бавно из залата, като държеше с две ръце дулото на бластера.

— Почувствувах го — мислеше той, — почувствувах го, че се съпротивлява, но не особено силно. Следователно някой го движеше. Трябва да съобщя това в Базата. Те чакат от мен новини.

Той седна пред стереовизора за далечно предаване и започна да го настройва. Търсеше връзка с Базата.

— Само това като им кажа и ще се разтичат като бесни! Ще вдигнат на крак всички астрофизици и ще се домъкнат само за два дни!

Какво, два дни? Може би още...

Той изведнъж засече в мислите си. Никой никого нямаше да вдигне на крак и никой нямаше да се разтича, за да идва на Медея. Бяха сметнали Хелиан за побъркан, щяха да сметнат и него. Клаустрофобия. Космическа психоза. И вместо експедиция тук щеше да долети още някой или може би — двама, навярно Ивар и Дейн. Те щяха да го изслушат спокойно и да го приберат в РЕС-а. Ако дотогава той не пропадне някъде навън, както беше пропаднал Хелиан.

Ферн отпусна ръка. Хелиан бе извикан навън. Може би това щеше да се повтори и с него. Трябваше да очаква следващата изненада — да чуе гласове, които го викат. Някой устройваше тези сцени по необясним начин, но онова, което беше станало с Хелиан, се повтаряше.

Все пак трябваше да се свърже с Базата и да се постарее да изглежда спокоен или поне не много разтревожен. Лошото беше, че Селена не можеше да бъде лесно измамена, тя веднага долавяше кога нещо не е в ред и започваше да пита и разпитва по чисто женски начин.

На стереоекрана се появи един от дежурните биоавтомати в Базата и Ферн въздъхна със скрито облекчение. Този нямаше да разпитва, той беше интелигентен, но не дотам.

Ферн предаде само няколко фрази — че е стигнал на Медея, че Хелиан в момента е в неизвестност и че ще го търси, макар да няма особени следи и данни да се е случило нещо лошо. При последното изречение Ферн се старееше да не гледа към стената и даже застана така, че закри с тялото си изгорения процеп от погледа на автомата. Изглежда обаче, че автоматът нищо не забеляза или просто сметна, че този процеп си е в реда на нещата, защото не зададе никакъв въпрос. Той само прие съобщението и Ферн изключи екрана.

Сега трябваше вече да направи нещо — поне част от това, за което беше дошъл. Да търси Хелиан и да се пази от изненади.

Ферн се премести на другия стереовизор — онзи с късия радиус на действие — и започна да оглежда околността, без да има наум никакъв план. Малка вероятност имаше да намери Хелиан, но не биваше да се отминава даже и тя.

На стереоекрана се движеше пясъчната пустиня — жълта и безнадеждна. Тя опря в скали, които изникнаха направо от пясъка — остри, тънки, като пръсти на човешка ръка, потънала тук незнайно

кога. После започна пак пясък — до тъмната планинска верига, която закриваше хоризонта. Това беше Медея — безжизнена, страшна планета, в която нямаше нищо особено и в която чувството за опасност не те напускаше.

Ферн обърна превключвателя на стереовизора и започна да оглежда околността в другата посока. Тук пустинята свършваше бързо. Тя опираше в хаос от главозамайващи скали и пукнатини без дъно. Като че някой бе измислил в пристъп на злоба този черен лабиринт и после го бе осъществил. Това беше Големия Срив — първите изследователи на Медея го бяха нарекли така.

Екранът заобиколи някаква скала и Ферн едва не извика от радост. В пукнатината се движеше една сянка.

— Хел! — извика Ферн. — Чуваш ли, Хел?

Той насочи екрана, приближи се към сянката и радостното възклицание умря на устните му. Не беше Хелиан. Сянката получи очертания и на екрана изплува един геоавтомат. С пневматичните си лапи той се беше залепил за скалата и търпеливо я дълбаше. Малко встрани се движеше друга сянка — навярно също геоавтомат.

— Биоавтомат Първи — каза Ферн, като се извърна към рубиновите очи, но с края на окото си продължаваше да следи екрана.

— Слушам ви.

— Възможно ли е вашите геоавтомати да са забелязали, ако Хелиан е минал наблизко до тях?

— Не, те нямат такава програма и действията, които могат да извършват, са точно определени.

Така беше. Геоавтоматите бяха между най-низшите автомати — полубезмозъчни изпълнители на нареждания, безгласни роби в йерархията на изкуствените мозъци. Никой нямаше да си разреши лукса да прати в онези диви скали биоавтомат със самосъзнание като Първия.

— Каква е програмата им? — запита Ферн.

— Част от общата програма номер едно за изследване на планетата. Геоавтоматите са отправени предимно в областта на Големия Срив, защото там има най-много данни за геологичното минало на Медея. Желаете ли по-подробни сведения?

— Не — въздъхна Ферн. — Те сега съвсем не са нужни.

— Ще разрешите ли на геоавтомат 43-бис да напусне станцията? Той изпълни задачата си и трябва да се върне в своя квадрант.

— Кой? — каза Ферн. — Какъв 43-бис... а, да!

Той съвсем беше забравил паяковидния автомат със сините очи.

— Нека се върне в квадранта си, да-да! — Ферн се обърна наново към екрана. Върховете на черните скали сега бяха озарени от светлина. Едно от жълтите слънца се показваше на хоризонта и отблясъците му пълзяха из пукнатините. Беше абсолютно безнадеждно. Ферн би трябвало да разполага с векове, за да огледа Големия Срив.

Зад гърба му мина геоавтоматът с дългите крака. Рубиновите очи на Първия дадоха някакво нареждане и вътрешната врата на люка се отвори, после се затвори след него. Ферн чу как се отвори външната врата.

На екрана се редяха пукнатина след пукнатина, в далечината блестеше лимоненожълтият пясък. Наистина някой беше измислил тази планета или се беше присънила някому. Но такива планети не се измислят — те просто съществуват независимо от това дали на човешкия род се харесват, или не.

Ферн се взираше в стереовизора и изведнъж пак почувствува, че нещо не беше в ред. Бластерът бе на коленете му, значи от тази страна нямаше опасност, „то“ не ще успее да го хване неподготвен.

Той бавно, ловко се извъртя, като че се боеше да не „го“ уплаши. Бе решил да се разправи с него.

Нямаше нищо, станцията беше спокойна. Първия го гледаше от стената с фасетните си очи. Тънкото монотонно жужене на апаратите продължаваше както преди. И все пак нещо беше станало.

Или нещо не беше станало — тази мисъл бавно се промъкна в съзнанието на Ферн. Какво?

Външната врата на люка. Тя не беше се затворила, след като геоавтоматът беше излязъл!

— Биоавтомат Първи! — каза Ферн. — Затворете външната врата на станцията! Защо не я затворихте?

— Полуцих нареждане и го изпълних.

— Какво? — стъписа се Ферн. Той не си спомняше да е давал такова нареждане. — Затвори веднага вратата!

— Програмата е променена от вас — каза Първия. — Трябваше да отворя и вътрешната врата, но те са така устроени, че не могат да се отворят едновременно. Извиках автомат гама-три. Той вероятно ще се справи с лагерите.

— Спри! — изрева Ферн. — Отменям! Отменям това нареждане!

Той скочи и се спусна към шлема на скафандъра. Грабна го и го наложи, шлемът залепна по шевовете веднага. Ферн стисна бластера с една ръка, а с другата се залови здраво за пристенната маса.

— Отмених нареждането! — чу Ферн в ушите си гласа на Първия.

— Затвори люка!

— Затварям люка.

— Върни автомат гама-три на мястото му!

— Връщам автомат гама-три на мястото му. Имате ли други нареждания?

— Не! — каза Ферн. Той едва контролираше гласа си.

— Значи — това беше. След като не успя с бластера, „то“ щеше да го убие по друг начин — просто и лесно. Щеше да отвори двете стоманени врати на станцията. Въздухът щеше да излети за миг — една малка експлозия — и всички по-леки предмети от вътрешността на станцията щяха да се разпилеят наоколо. И Ферн щеше да бъде с тях — там, върху жълтия пясък, сгърчен като есенен лист, без мисъл и без чувство, защото болката щеше да бъде мигновена и той щеше да изпадне в безсъзнание, преди да се задуши.

Спаси го само чувството му за опасност безпогрешното чувство, което имат всички достатъчно живели пилоти на космически кораби. И предвидливостта на конструкторите на люкове. Двете врати не можеха да се отворят заедно, даже да бъде дадена такава команда. Това беше направено невъзможно по чисто механичен път, чрез лагерите на плъзгащите се врати. Затова Първия беше извикал автомат, който да разбие лагерите. Първия беше умен, но не дотам, че да прецени всичко. А освен това беше получил нареждане.

— Биоавтомат Първи! — каза Ферн. — Кой ти даде нареждането да отвориш и двете врати на люка?

— Вие и човекът Хелиан.

— Ти не си в ред — заяви Ферн убедено. — Аз не съм давал такава заповед, а Хелиан въобще не е тук. Ти знаеше ли, че това би

могло да ме убие... че ще ме убие съвсем сигурно?

— Не — призна Първия. — Нямах данни за такова следствие. Искате ли да чуете нареждането, което получих?

— Да, слушам.

Чу се глас и Ферн едва не извика от изненада — беше неговият глас. Само няколко думи, после гласът на Хелиан, който довършваше изречението. Като че някой си беше играл и беше подбирал думи, казани от двамата, само за да събере една подобна нелепа заповед.

Да, някой наистина беше подбирал думите. „То“ беше извършило това с дяволска пресметливост и упорство, като убиец, притаен в засада. Какво още можеше да се случи!

Ферн преглътна възбудата, която се беше спряла на гърлото му като буца, пусна се от пристенната маса и седна наново пред стереоекрана. Може би беше време да иска помощ от Базата, така не можеше да продължава! Нямахше да му откажат помощ. При такива обстоятелства!

Те нямаше да му откажат. Първо щяха да помислят, че и той като Хелиан е загубил разсъдъка си. Щеше да дойде още някой тук и той, Ферн, щеше да го убеди, че в станцията на Медея има неща, които нормалният разум не може да приеме и с които не може да се справи.

Той седеше и мислеше. Първоначалното чувство на безнадеждност и страх пред неизвестното се смени със срам. Петнадесет години астронавигация бяха отишли напразно, опасностите, които беше преживял и от които беше излизал достойно, щяха да бъдат нищо. Не само че не намери Хелиан, за когото беше пратен, а тръгна да иска сам помощ. След два-три дни щеше да дойде тук някой младок и после цялата База с години ще разказва как Ферн се е уплашил. А той наистина се беше уплашил. Няма човек, който да не се страхува. Идват моменти, в които точно най-човешкото е да се боиш. Работата е само в това, как се държиш, когато те е страх.

И Ферн започна да си припомня кога се е страхувал. Веднъж — при един от първите рейсове по трасето Аргус-Орион. Беше нищо и никакъв рейс, и то с товарна ракета. Имаше вече известна опитност като астронавигатор — точно толкова, колкото да го вкара в беля. Рейсът беше в нормата, той се готвеше да почива и да даде последните нареждания на автоматите навигатори, когато почувствува, че ракетата започна леко да вибрира. Вибрация в товарна ракета не е от най-

приятните неща, почти винаги говори за нещо сериозно. Той почака малко — смяташе, че това ще мине, но вместо да престане, вибрацията се усили. Странното беше, че нито един от уредите не я регистрираше, даже и жироавтоматите. А се чуваше ясно как трепти целият корпус — на пристъпи, и как всеки нов пристъп е по-силен и заплашва да разкъса обшивката.

Ферн се беше уплашил тогава, но съзнаваше ясно какво върши. Не се отклони от курса, не поиска принудително кацане. Ракетата издържа — пристъпите постепенно отзвучаха. После, в Базата, Ферн поразпита Териан, стария космически лекар. Териан го беше изгледал и беше казал нещо съвсем сложно, което звучеше като пристъп на невроза на равновесния апарат или подобно на това. Изключително рядък случай. Не ракетата беше вибрирала, а самият той.

Това се беше страхувал, но бе издържал. А сега щеше да иска помощ, вместо сам да помогне на Хелиан!

Страхът се беше сменил със срам, срамът се смени със злоба — чиста и неподправена злоба. „То“ нямаше да го надвие. Не беше толкова умно, нито толкова опитно.

— Излез! Покажи се! Ти... — той не намираше думи и само ръмжеше от ненавист към неизвестното, което на два пъти се беше опитало да го убие. После стана. Разбира се, никой не се показваше. Така и трябваше да се очаква.

Ферн стисна бластера и започна бавно да оглежда помещенията, всеки предмет поотделно, като че „то“ беше вътре в предметите. Мина в стаята зад голямата зала, където най-напред се беше случило онова с Хелиан, после в музея за геологични проби. Всичко беше спокойно. Зад прозрачните капюшони от екалон лежах добре номерирани и подредени късове от черно-червени, черно-зелени и ултрамаринено-черни минерали, кристали с причудливо начупени огледално-черни плоскости, в които се оглеждаше шлемът на Ферн. Навсякъде беше тихо, „то“ беше претърпяло неуспех и се беше притаило. До следващия скок из засада.

Ферн се върна в залата и седна пред стереовизора с къс радиус на действие. Трябваше в крайна сметка да търси Хелиан, а не само да се грижи за собствената си безопасност.

Той отново насочи екрана към Големия Срив. Не знаеше защо, но все му се струваше, че там трябва да търси Хелиан, сред този хаос от

скали и пукнатини. Повъртя малко екрана, като се чудеше какво да измисли — да седи така и да търси със стереовизора значеше да се залъгва, че върши нещо. Би било чудо да открие Хелиан по този начин. Може би все пак автоматите... Той се извърна.

— Биоавтомат Първи!

— Слушам ви — отзова се веднага Първия.

— Можеш ли да дадеш нареждане до геоавтоматите да търсят органична високоорганизирана материя... имам предвид... — той се запъна малко, искаше да обясни по-добре — материя, от която сме изградени ние, хората?

— Мога. Това не е в параметрите на геоавтоматите, но за някои от тях е възможно.

— За колко?

— Четиринадесет — отговори Първия, без да се забави нито минута.

— Добре! — каза Ферн. — Все е нещо. Дай веднага такова нареждане! Нека всичките четиринадесет геоавтомата, които могат да търсят белтъчни съединения, се отправят към Големия Срив.

— Дайте координати! — помоли Първия.

— Координатите ще им дадеш ти! — отрязва Ферн. — Ще разпределиш по най-целесъобразен начин страната на Големия Срив, която е към станцията, и ще изпратиш там всичките четиринадесет геоавтомата.

— Разбирам — каза Първия. — Искате да намерят човека Хелиан. Трябва ми малко повече време, докато изчисля всичко и дам съответните нареждания на подходящите за целта геоавтомати.

Той говореше съвсем точно, с подбрани изрази и това малко дразнеше Ферн. Но в края на краищата не можеше да се иска от един мозък с два милиарда кристални неврона да знае жаргоните, на които си говореха пилотите от Базата. Важно беше да е съобразителен и да си разбира от работата, а очевидно беше такъв.

— Колко време ти е нужно? — запита Ферн.

— Около осем минути меридианно време.

— Действуй!

Рубиновите очи примигнаха.

— Чакай! — каза Ферн. Той се беше сетил нещо. — По какъв начин получи нареждането да отвориш и двете врати на люка? Как ти

бе дадено то?

— Директен запис, — отговори Първия. — Пряко в анализаторния блок. Вие твърдите, че отварянето и на двете врати може да ви унищожи. Аз запомних това. Следователно нареждането трябва да се анулира.

— Да-да, разбира се! — каза Ферн бързо. — И действуй!

„Пряко в анализаторния блок — мислеше Ферн, — без да минава по обичайните пътища — зрителен или слухов. Не съм слушал досега за такова нещо, но то очевидно съществува! Запис, предаван отнякъде. Отблизо. Значи — нещо свръхестествено. Значи...“

Изведнъж в ума му изплува една мисъл, от която той подскочи. Как не се беше сетил досега! Ракетата! Ракетата на Хелиан! Положително всичко идваше оттам. „То“ нямаше друго място, не беше безпътен дух! „То“ използваше уредите в ракетата, за да устройва всички тези спектакли, които на два пъти едва не му струваха живота. Но сега той щеше да се разправи с него!

Побелял от злост под шлема на скафандъра, сграбчил бластера с две ръце, Ферн се отпрати към вратата на люка.

И се върна пак така бял от злоба, но напълно недоумяващ. Беше сигурен, че в ракетата на Хелиан имаше някой, а тя се оказа празна. Автоматите бяха в пълна изправност, дадоха му всички сведения, които им поиска. Казаха с точност до десети от секундите времето на кацане, времето, когато Хелиан е напуснал ракетата, съобщиха, че ракетата е в готовност да излети — бяха се грижили съвсем добросъвестно. Ферн им поставяше кръстосани въпроси, искаше да ги улови в някакво противоречие, макар и да съзнаваше, че опитите му са безсмислени. Никой не беше влизал тук след Хелиан, никой не беше използвал уредите и предавателите. „То“ не беше в ракетата.

Ферн прекрачи прага на залата в станцията и първото, което чу, беше познатият глас, идващ от рубиновите очи:

— По данните, които предаде геоавтомат 21, смятам, че търсеният от вас човек Хелиан е намерен!

Ферн изтича до очите с вик — тържествуващ, радостен вик. Това се казваше идея — да накара геоавтоматите да помагат! Само да е жив! Щяха да тръгнат веднага, а после други да се разправят със странностите на тази проклета планета! Само да е жив!

— Къде е! Покажи го!

Той въртеше екрана на стереовизора, без да има търпение да чуе координатите, които му даваше Първия.

Накара го да ги повтори и изпънат от вълнение, насочи екрана. После замря така, както беше.

На екрана се чернееше страшна, отвратителна пукнатина с отвесни стени. Тя се виждаше като на длан — лъчите на едно от жълтите слънца я осветяваха добре. Той не можеше да каже каква е височината, но тя беше огромна. Един от геоавтоматите стоеше на ръба и предпазливо се залавяше за скалата с пневматичните си крака.

— Къде е Хелиан? Покажи го! — каза Ферн със свито сърце. Той се мъчеше да различи в пукнатината нещо, което би приличало на човек, но не можеше.

— Вие не го виждате — отзова се Първия, — но геоавтомат 21 го установява, той е в неговия обсег. Долу е.

— Хел! — завика Ферн в екрана. — Хел! Обади се, аз съм! Тук е Ферн!

Екранът мълчеше. Даже парченцата скала, които се отронваха под пневматичните крака на геоавтомата, пропадаха надолу без шум — на Медея нямаше атмосфера, която да провежда звука.

— Геоавтомат 21 ще слезе, но доста трудно — забеляза Първия.

„Само да е жив! — мислеше Ферн. — Вземам го и...“

Той гледаше отвесните стени, които потъваха като в преизподня, и се стараеше да мисли за Хел като за жив, да му вдъхне малко от своите сили, да го върне в света, от който беше излязъл. И дълбоко в подсъзнанието си вече не вярваше на чудото. Хел беше паднал от ръба, от страшната височина по отвесната скала, където даже един геоавтомат не можеше да се задържи. Нямаше никакъв шанс да бъде жив. Той не можеше да бъде жив при такова падане.

— По-бързо! По-бързо! Нареди му да слиза! — настояваше Ферн.

— Наредил съм — каза Първия. — Но той няма друга възможност.

Екранът вече следеше отблизо геоавтомата, който местеше внимателно дългите си крака по ронливата скала. От време на време спираше и прекрачваше гнезда от огромни черни кристали, израснали като невероятни цветя в пукнатините, после продължаваше. Венецът от сини очи на малкото му тяло блестеше от напрежение.

Ферн седеше като хипнотизиран, забил пръсти в дланите си, прехапал устни. Беше забравил всичко — двата опита да бъде убит, невидимото в станцията — всичко. Сега беше важен само Хел, нещастният Хел, който лежеше някъде долу и може би умираше в тази минута.

Геоавтоматът слизаше, движенията му ставаха все по-уверени и по-бързи, когато изведнъж замря. Два от дългите му телескопични крака увиснаха и трептейки, напразно се опитваха да се заловят за скалата. Той целият се люлееше под собствената си тежест.

— Какво става там? — извика Ферн, като скочи. Той протегна ръце към екрана, като че можеше да помогне на геоавтомата.

— Трудно ми е да преценя — каза зад гърба му Първия. — Изглежда като частична парализа на невронен център.

— Какво!

— Частична парализа на невронен център — повтори Първия спокойно. — Случвало се е и друг път в този район. Така загубихме геоавтомат 9-бис.

Ферн стоеше вцепенен пред екрана и от гърлото му излизаха някакви звуци, които не бяха думи. „То“ се беше намесило и там, в Големия Срив! „То“ беше навсякъде, из цялата проклетата планета.

— Не разбирам добре нарежданията ви — каза Първия.

И в този момент геоавтоматът падна. Той се откъсна от скалата и полетя надолу, като се блъскаше в острите ръбове. Краката му се чупеха и се търкаляха след тялото, а подир тях се носеше порой от дребни и по-едри парчета от скалата. Всичко продължи не повече от десетина секунди и пукнатината пак застина в своя предишен покой.

Тогава екранът намери Хелиан. Той лежеше по очи, прегънал неестествено ръце, скафандърът висеше на парчета около него. Беше паднал на една от малките площадки в пукнатината и счупеният му шлем се оглеждаше в блестящите черни повърхности на огромните кристали наоколо.

— Хел! — стенеше Ферн. — Хел, чуваш ли ме! Обади се, Хел! Моля те, обади ми се!

Той знаеше, че Хел е мъртъв, че е немислимо да се обади. При разбит шлем и разкъсан скафандър Хелиан бе живял не повече от няколко секунди, а може би бе загубил веднага съзнание от болка и

смъртта му е била кратка и лека. В Космоса смъртта най-често е кратка.

— Какво ще наредите? — каза Първия.

Ферн бавно се изправи. В съзнанието му нямаше нито една мисъл, той нищо не можеше да нареди.

И тогава чу гласа на Хелиан.

— Ела! — каза гласът. — Аз не мога сам. Толкова съм далеч... толкова съм...

Ферн гледаше екрана — там лежеше Хел с накъсан скафандър, прегънал ръце, както никой жив не можеше да ги прегъне. И Хел говореше — викаше го при себе си, молеше го за спасение.

Мъртвият говореше. А може би не беше мъртъв? Може би имаше още някакъв шанс!

Без да мисли, Ферн спусна шлема си и изтича през залата. Застана пред люка, изчака първата врата да го пусне. Движеше го само едно желание — там, при Хел! Ще намери начин да го измъкне! Няма положения, от които да липсва изход!

Той изскочи пред входа на станцията и първата му мисъл беше да изтича до ракетата. На РЕС-а имаше танкетка, с нея би могъл да се

добере до Големия Срив.

Това беше първата мисъл. А втората мисъл беше такава, че го закова на място. Гласът, който беше извикал Хел и го беше примамил в пукнатината, сега зовеше и него! Същият глас, променен, с тембъра на Хел и с неговите думи! И той, Ферн, тичаше като глупак, за да попадне в капана.

Но Хел лежеше там — умиращ, безпомощен — и Ферн беше единственият, който можеше да му помогне!

Хел беше мъртъв. Гласът не беше неговият. Не можеше да бъде неговият. Това беше уловка.

Ферн отпусна ръце и се обърна, за да влезе отново в станцията. Плъзгащата се врата се отмести послушно пред него. Можеше да става каквото ще, но той още не беше загубил разсъдъка си.

В залата всичко беше както преди да излезе. Първия отбеляза с примигване на очите си неговото появяване отново. Ферн се отпусна на един от пристенните столове. Способността му да размисля се беше върнала.

„Само да не се поддам! Да запазя разума си, да го запазя! — повтаряше си той. — Постепенно всичко ще разбере. Няма неизясними неща, има само неща, които още не зная... но това не трябва да ме кара да губя разума си!“

— Биоавтомат Първи! — каза Ферн.

— Слушам ви.

— Откъде се предаваше по стереовизора гласът на Хелиан? Определи ли?

— Да. Регистрирах.

— Откъде?

— От музея за геологични проби.

— Какъв музей? — удиви се Ферн. Той не разбираше.

— От геологичния музей на станцията.

Ферн прехапа устни. Значи „то“ беше там. През цялото време той се бе въртял тук, а опасността бе идвала отблизо — само от няколко крачки! Но вече нямаше да го изненадат.

Той седеше и мислеше. Първият път, когато се опитаха да го премахнат, беше... кога? Когато разговаряше с Първия, а един геоавтомат искаше разрешение да влезе в музея, защото носеше

геологични проби. Вторият път — когато геоавтоматът излезе. Той беше оставил вече пробите вътре.

Невидимото беше свързано с геологичните проби.

— Биоавтомат Първи! — каза Ферн.

— Слушам ви.

— Искам да ми посочиш минералите, които донесе твоят геоавтомат, когато... когато бях тук. Кой са те? Можеш ли да кажеш?

— Разбира се — отзова се Първия. — Гигантските кристали от Големия Срив. Съставът им не е уточнен, нямам достатъчно данни.

Кристалите. Големите черни кристали, в чиито стени се отразяваше разбитият шлем на Хел. Те бяха живи.

Ферн стана, хвана бластера здраво и мина през залата. Влезе в музея. Под прозрачните куполи просветваха огледалните стени на късовете от Големия Срив.

— Кой си ти? — шепнеше Ферн. — Кой си? Ти... или ти... другият? Разум ли си... или не... или си самото въплътено зло! Отговори!...

„Случаят Медея“ и досега не е изяснен, въпреки четирите експедиции и стотиците съобщения, които се появиха след тях. Никому не се удаде да влезе във връзка с кристалите от Големия Срив. За доказано се сметна само едно — че тези кристали притежават способността да отразяват околната среда в много по-висша степен, отколкото това бе досега познато за неживата природа. Някои предположиха, че кристалите обработват получената информация — следователно в тях има наченки на разум. Други оспориха това твърдение. Прие се, че кристалите могат да приемат и отразяват почти всички вълни от електромагнитния спектър и така да имитират гласове. Движението на предмети от разстояние се отдаде на явлението „насочен магнетизъм“, което бе описано и добре изучено от експедициите, но в лабораторни условия никой не успя да го повтори.

Единствената стройна хипотеза бе предложена от няколко не особено сериозни информатори от Базата. Те твърдяха, че кристалите са живи и разумни и че това е форма на уникален по рода си кристален разум. Всички необикновени явления в станцията те свързаха с факта, че там геоавтоматите бяха пренесли няколко живи кристала. Откъснати

от своите събратя в Големия Срив, те се бяха старали да намерят изход и начин да се върнат на предишното си място. За тях хората бяха само пречка и те се стараеха да ги отстранят, без да се вълнуват от никакви други съображения. С „насочения магнетизъм“ кристалите само проучваха околната среда и съвсем нямаха намерение да плашат обитателите на станцията. Извикването на Хелиан, а след това и на Ферн към Големия Срив бе отчаян зов между живи разумни кристали, разделени един от друг, които се опитваха да обяснят на хората какво са извършили. Парализирането на геоавтоматите в пукнатината на Големия Срив беше само защитна реакция, целяща да попречи на новото отвлечане на живи кристали.

Два разума се бяха срещнали, всеки със своята логика на поведение, и не бяха се разбрали.

Никой не повярва на тези безпочвени твърдения. Посмяха се малко върху тях и ги отминаха. Ако кристалите бяха разумни, защо не се опитат и сега да влязат във връзка с хората? А може би не искат да имат контакт с най-разумното същество в Галактиката? Това можеше да предизвика скептична усмивка и у най-доброжелателно настроените към тази невероятна хипотеза.

Що се отнася до целесъобразността в поведението на кристалите — такава целесъобразност експедициите не откриха и тя бе отречена. И само Ферн си остана на особено мнение по този въпрос. Но той беше астронавигатор от втори клас, даже не и от първи, затова никой не обърна внимание на неговото особено мнение.

ХРОНИКА ОТ САРАГОСА

Инскрипцио

Аз, Антонио Мариа и Галвес, по волята на нашата Света майка църквата Главен конвиктор на Ордена в града Сарагоса, след като получих от комодор дон Хуан Родриго от Севиля четири свитъка, намерени от негови солдати при влизането им в град Есмералда,

след като прочетох докрай казаните четири свитъка, след като установих, че те са писани от някой Хендрик ван Стеекс,

след като напълно се доказа, че той е съучастен на лукавия в делата му, че му се покланя и служи, че е упорит, неразкаял се, зъл враг на Светата наша майка църквата,

обявявам свитъците за вредоносни и изпълнени с лъжливи слова към истинната наша вяра и

определям те да бъдат изгорени в неделята на Светата Троица на кладата на еретическите манускрипти, а прахът да бъде разпилян, за да не остане и следа от нечестивата им тленност, и да пребъде вовеки славата на Отца и Сина, и Светия Дух. Амин.

Манускриптът

Преди любезният читател да е започнал моята хроника, трябва да му кажа, че се залавям за перото с голямо душевно съмнение, тъй като не зная дали преживяното от мен има някакво значение за някого и дали не е по-добре да дам заслужен покой на старческите си очи. Но види бог, че преживях странни и чудни събития и че желая да кажа истината, защото за нищо не се кая и от никого опрощение не чакам. А

ако някой от синовете или внуците на споменатите от мен люде рече в гнева си да ми отмъщава, то и това не ще може да стори. Защото аз няма да съм вече между живите, а написаното ще остане. Пък нигде не се е видяло смъртен, колкото и силен да е той, да надвие на писаното слово, което е стигнало до хората и сърцата им.

И така, като знае читателят моите мисли и съмнения, може би по-лесно ще прочете

СВИТЪК ПЪРВИ,

В КОЙТО СЕ РАЗКАЗВА ЗА РОДА МИ И ЗА МЕН САМИЯ, КАК ПОПАДНАХ НА ОСТРОВ ТОРТУГА И КАКВИ МЪЧЕНИЯ МИ БЯХА ОТРЕДЕНИ ТАМ.

Наричам се Хендрик, по баща Захариас ван Стеекс и съм от богатия род на Стеексовци в Амстердаам. И баща ми Захариас, и дядо ми Якоб, и працядо му Николаус, всички са били почтени и уважавани граждани от гилдията на Хигия и Ескулап, в която, както е знайно, се приемат само най-достоините измежду хирурзите, аптекарите и бръснарите. Нашата аптека е на ъгъла на Рюйгенс, срещу пазарната църква, досега си стои там и по думите на мнозина, се ползува с най-добро име. И така би трябвало да е, защото аз никога не съм забелязал дядо ми или баща ми да продадат погрешна смес от билки или безсилен лек, както сега други толкова често правят.

Аз съм роден през 1645-то лето господне, на третия ден от месец декември и още при раждането ми моят баща съставил гадание по възходящите и низходящи звезди, за да прозре, каква ще е съдбата ми. Той все говореше, че съм роден под щастлив знак, че ще видя много страни и народи, че ще бъда богат и в доволство ще преживея старините си. Колкото до страните и народите, видях ги, но за останалото звездите ме измамиха — проклети да са! Да се оплаквам няма смисъл, защото всички старци все се оплакват и затова никой не ще да ги чуе.

Както се полага на синовете от моя род, и аз още като малък започнах да работя в аптеката — чистех шишетата, метях подовете и всякаква друга работа вършех, която бе по силите ми, като не забравях по наставленията на баща си да изучавам латинския и названията на билките. Сигурно добре съм учил, защото и дядо ми и баща ми бяха доволни от мен. Но един ден, без да ща, аз подслушах техния разговор

за мен, много се учудих и добре го запомних. Бях до вратата и нито можех да вляза, нито да се отдалеча незабелязано.

— Как ви се вижда Хендрик, татко? — запита баща ми.

— Учи добре — рече дядо, — но ме е страх, че от него няма да излезе аптекар, а още по-малко лекар.

И тъй като баща ми мълчеше, дядо продължи:

— Добрият аптекар трябва да се интересува само от причината на нещата и болките, а не от хората. И да бъде коравосърдечен, за да не страда от чуждите страдания. Ти си коравосърдечен, сине Захариас, но Хендрик не е. Виждам го. И, ако той поиска да стане лекар или аптекар, нищо добро няма да дойде от това. Така че мисли за него!

— Ще мисля! — отвърна татко и по гласа му познах колко го беше яд, сигурно защото дядо го нарече коравосърдечен. Но дядо беше справедлив човек, много неща беше видял през живота си, беше воювал и под хоругвите на принц Орански. Така че, ако трябваше да каже някому нещо — казваше го.

Тогава се замислих и реших, че дядо Якоб има право, защото наистина мен много ме занимаваха хората — какво мислят, какво крият и защо вършат едно, а не друго. Но пък много ми се искаше да уча за лекар и не разбирах, защо той говори така на татко.

Дните в аптеката вървяха, идваха и си отиваха като барките по кейовете. Аз работех прилежно и се стараех да бъда твърд като гледам хорските страдания. Сигурно обаче не съм успявал много, защото болните все към мен идваха за съвет или за билка. А болните са като кучетата, имат незнайно чувство и веднага разбират кой ги жали и кой — не. Съзирах, че баща ми се дразни от това, но — което е право! — той също беше силен и справедлив човек. Нито с дума ме е нагрубил незаслужено, нито с действие ме е унижил.

После дядо Якоб си отиде от този свят и го изпратихме както подобава. Цялата гилдия излезе на погребението с хоругвите и през целия град минаха. Начело вървяха стареите и баща ми беше там и аз бях горд, че ми е баща, макар че двамата с майка ми бяхме назад.

А като свърши всичко и жените раздигнаха трапезата за помен, баща ми ме извика при себе си. Едва тогава видях, колко е остарял той и колко уморен беше. Той дълго пуши с лулата и още по-дълго ме гледа, толкова дълго, че на мен ми стана не по себе си.

— Така е, сине Хендрике! — рече той. — Смъртни сме всички и всички ще си отидем. Но точно защото сме смъртни, имаме дълг. Бащата трябва да се грижи за синовете, а те — за своите синове. Само така човешкият род ще пребъде, въпреки смъртта.

Той и други неща каза, но не съм ги запомнил. Мислех си за дядо, как вече го няма и как ще ми е тежко без него. Не че с баща си не можех да живея. Можех, но дядо беше друг човек.

— А сега, Хендрике! — рече баща ми. — Ето моята бащина воля. Пращам те да учиш в Падова. Зная, че там има усърдни добри професори по философия. В Падова живее един от нашите, от Стеексовците. Уговорено е да получаваш от него по двадесет рейксдалдера на месец за храна и дрехи, квартира и учебници. Ако живееш пестеливо, ще ти стигат и за малко вино. Ето, това е.

— Ще позволите ли един въпрос, татко? — казах аз.

— Кажи.

— Защо философия, а не медицина?

Баща ми не очакваше този въпрос. Или, по-скоро, беше мислил върху него, но не очакваше, че ще го задам.

— Виждаш ли... — рече той като потупваше opakото на лулата си върху облегалото на стола — човек на трима души казва всичко най-черно за себе си... истината, с една дума. Това са изповедникът, адвокатът и лекарят. За да станеш един от тях, трябва да имаш сили да носиш чуждата скръб. Иначе ще вредиш и на другите, и на себе си. Разбираш ли ме добре?

— Разбирам ви, татко.

— А аз съм сигурен, че ти нямаш тези сили. На мен също ми се искаше да бъдеш лекар или аптекар, но виждам ясно, че нищо няма да излезе. А трябва решението да бъде разумно, защото ние, Стеексовци, винаги сме стояли на земята. Аптеката може да оставя на зетя си.

Изглежда, че на лицето ми се е изписало отвращението, което изпитвах към мъжа на сестра ми — този пълничък, плешивичък, руменичък търговец, цял изплетен от думи, скрит и жесток. Веднъж бях видял как биеше кучето си и се наслаждаваше на квиченето на бедното животно. И оттогава го бях намразил от дън душа. На него щяха да оставят аптеката на Стеексовци!

Баща ми умееше да разбира, даже когато не се говореше.

— Е-е! — рече той примирително. — Казах „може“, а не съм още решил! Ако я оставя, ще го задължа да изплати твоя дял и дела на сестра ти. Но дотогава има време, надявам се! Аз още съм здрав!

Колко тънка е нишката между живота и смъртта! Баща ми смяташе, че е здрав и вярваше в това, а още тогава болестта е била в него — онази болест, която го отнесе след година и половина.

Междувременно обаче нищо не предвещаваше някакво нещастие. Аптеката си работеше както си беше работила от години и на пазарния площад всеки петъчен ден търговците разгъваха своите сергии и нареждаха фландърски сукна и дантели, лионски коприни, ботуши от яка бергенска кожа и всичко друго, каквото човек може да си помисли. Светът беше за мене спокоен и подреден и никога не можеше да ми мине през ум, че в него има толкова много мъка, беда и насилие.

Майка ми и сестра ми ме приготвиха за път. Няма да описвам техните скрити плачове и скритата радост на онзи мръсник, зетя ми. Ако има за нещо да съжалявам сега, то е, че не му сторих някакво зло, та със зло да ме запомни!

Тръгнах от Амстердаам на втория ден от юни 1662-о лето господне и баща ми ме изпрати на един ден път. Като се разделихме ми пожела усърдие в науките както подобава на един първи син от рода на Стеексовците и каза, че ако нещо се случи в мое отсъствие, ще изпрати писмо по човек. Едва после, след години, ми стана ясно какво е искал да ми каже, а аз, глупакът, даже не го чух както трябва, защото пътят беше в ума ми и далечният свят, който ме мамеше. Така се и разделихме, корав човек беше моят баща.

Нито трите седмици път, нито дните на учението ми ще да са интересни за любезния читател, защото всеки знае какъв е животът на младини, когато си далеч от дома и нямаш други задължения, освен да учиш и да гледаш на света в цялата му красота. Но колко чудна е нашата памет! Тя не пази много-много щастието и красотата, а си избира по приумица някакви съвсем други събития и неща и ни ги поднася, когато не ги искаме! Ето и сега не мога да си спомня добре нито една жена или девойка, с които съм прекарвал тогава безгрижно и в удоволствие. Имаше една Мария и една Анжелика, но как изглеждаха, а и дали такива точно бяха имената им — не помня. А на, изскача пред очите ми папа Габриеле, стопанинът на „Сребърния

елен“, който няма защо да се навира в мислите ми, защото все гледаше да ме излъже в сметките — но нека бог го съди!

Трябва да призная, че философията, в която се изучавах още астрономия и математика, никак не беше по вкуса ми. Аз почти изоставих лекциите и нищо не учех. Но кой ли учеше? Весело си живеехме, ден за ден, говорехме по таверните каквото ни минеше през ум и ако не ни притесняваха патерите доминиканци, сигурно още повече щяхме да говорим. Но те слушаха и донасяха и как го правеха така, че всичко знаеха — и до ден-днешен не ми е ясно, защото има неща, които никому не съм казвал, даже насън, и пак ги знаеха. Само че патерите си имаха други ядове — с градските власти на Падова — и не им беше много до нас, студентите.

Май че единственото свястно нещо, което сторих през тия месеци, беше, че ходех в школата на месир Коломбо, учител по фехтовка и танци. Той беше истински майстор в делото си, какъвто трябва да бъде всеки учител по фехтовка. Достатъчно беше да те погледне как ходиш и веднага казваше дали нещо ще излезе от тебе. Ако пък нищо не можеше да излезе и съзираше голяма неспособност, тогава вземаше по един полудублон на час и обещавахе:

— Ще те науча само да се пазиш, за да не те прободат, синко, в гърдите, корема или шията! Но друго нищо не чакай!

А пък аз, без да се хваля, много обичах боя със саби и рапири и много ми се удаваше. Така че месир Коломбо все се смееше и говореше:

— Ти — казва, — синко, имаш природно дарование да въртиш сабята, а не астралабията!

Само че на, такъв е животът сега, че не знаеш какво повече ще ти трябва — астралабията или сабята. Ако бях чакал на астралабията да ми спасява живота, когато нахълтахме в Лас Палмас и когато останах сам срещу оногова испански хидалго, сега аз щях да съм на онзи, подобрия свят, а не испанецът!

При месир Коломбо усвоявах изкуството да се бия с шпага и сабя почти година и половина. Мисля, че между учениците му не можеше да се намери друг така ловък в боя. Месир Коломбо много ме обикна и когато нямаше кой да ни гледа той ми показваше някои от своите тайни удари. Такива удари майсторите на фехтовка винаги знаят, но ги пазят за себе си, защото никога и най-добрият майстор не знае какво може да

му се случи. Един от тях беше ударът с прехвърляне в ляво, за който даже не бях чувал дотогава. За непосветения противник този удар идваше като мълния. Месир Коломбо казваше:

— Синко, ще използваш този удар само срещу много диви и силни противници. Някой такъв, който така се е разярил и така е уверен в силата си, че бърза да те прободне и да иде да пие за упокой на душата ти! А да знаеш, че онзи свят е пълен с такива, които са се мислили по-силни или по-умни от другите!

Е, за тези думи съм му бил винаги благодарен! А сега ще разкажа, как се разделих с месир Коломбо.

Като изтече горе-долу година и половина, получих по пратеник писмо от баща си. Още като го видях и почувствувах, че нещо лошо е станало. Млад бях, а ръцете ми трепереха, докато разпечатвах свитъка. Ето какво пишеше баща ми:

Драги синко Хендрике!

Стигнаха до мен лоши вести за твоето държане в Падова. Не учиш, а ходиш по таверните и несносни приказки разправяш...

(Мръсните патери-доминиканци! Господ да им въздаде, че бяха намерили начин да отровят последните дни на баща ми!)

... И повече ревност влагаш в съмнителното фехтовално изкуство, нежели в книгите си. Това, синко, ме дълбоко наскърбява. И тъй като съм болен и чувствавам, че отпадам и от ден на ден съм все по-зле, искам да знаеш моята бащина воля.

Оставям аптеката на зет ми. Ние се явихме в гилдията и се записа в книгите на нотариуса, че зет ми поема задължението да изплати на сестра ти една трета от стойността на аптеката и на теб една трета, а от печалбите да отделя и да ти плаща по двадесет рейксдалдера на месец, както досега съм ти плащал, в продължение на още три години, докато завършиш науките си.

Това е моята последна воля, синко, и нека господ ти помага в живота, защото ние с теб сигурно вече няма да се

видим.

Баща ти.

Когато прочетох това писмо, аз се разревах като момиче, не е грях да го река, и се замолих на човека, който беше донесъл писмото, да ми каже истината. И от него разбрах страшната вест. Баща ми вече не беше между живите. Починал малко преди да тръгне човекът за Падова. А зет ми ходил и се опитал да откупи писмото срещу пари от него. Но такъв, какъвто си беше стиснат, сигурно не е дал достатъчно или пък пратеникът беше честен, от хората, каквито вече няма много. Така или иначе, не беше му го дал.

Да се връщам сега в Амстердаам нямаше смисъл. Кого щях да заваря? Само сестра си, убита от мъка. А и не исках да я оставям вдовица, след като беше вече сирак, защото — бог вижда! — нямаше да се сдържа да не набода на шпагата си онзи негодник! Не, нямаше смисъл.

След като поплаках и потъжих, отидох в „Сребърния елен“ и почерпих за упокой на баща ми, като три дни след това никъде не излизах по причина на тежко пиянство. Такива бяха времената, така се живееше тогава. И на мен искам такъв упокой да направят, когато легна в земята. А на четвъртия ден отидох при месир Коломбо. Той ми каза:

— Синко, узнах за нещастieto ти. Сега слушай! Аз вече нямам на какво да те науча. Ако искаш, остани при мен като тренажор. Дай бог, ако се случи да вземеш някое момиче от Падова, тогава ще се радват очите ми да те виждат тук. А ако не искаш, синко, твое дело! Когато и да дойдеш при месир Коломбо, винаги ще има парче хляб и кана вино за теб!

Благороден човек беше месир Коломбо, обичаше ме и макар че не го каза, знаех, какво му беше на ум. Имаше той дъщеря на четиринадесет години и се надяваше, че може би след година-две ще остана в дома му. Но мен сърцето ме влечеше към друго.

Аз му благодарих както подобава, разделихме се и начаса отидох в университета. Там намерих уважавания професор Габриеле Фолбюгел и много го помолих да ме вземе при себе си да уча по влечение душевно анатомия и хирургия. Платих му каквото трябваше

и той ме зачисли между студентите си. Така турих край на омразната ми философия, която само от пусто в празно прелива и започнах да изучавам анатомията.

И какво чудно нещо е човешкият ум! Сега, когато науката радваше душата ми, аз и не помислях да отсъствам от лекциите, а още по-малко от дисекциите. Те ставаха веднъж на месеца и градските власти в Падова любезно предоставяха на университета трупа на някой обесен разбойник. Това тяхно благоволение беше повод за непрекъснати спорове с епископа и кучетата му — доминиканци, тъй като те много се гневяха, защото виждахме скритото от очите човешки, което не ни е дадено да видим. Но генерал-командорът на Падова беше як човек, не го ловеше ни куршум, ни отрова и винаги ходеше с людете си. Така че патерите нищо не можеха да му направят, а той все казваше:

— Нашата майка, църквата, има всичко, каквото ѝ е нужно, а пък Падова живее от университета. Щом като досега няма божие наказание за мен, значи господ си знае работата!

Тия думи стигаха до епископа и той все измисляше начини как да премахне от този свят генерал-командора. А пък иначе двамата бяха добри приятели и все заедно ядяха и пиеха.

А аз за хирургията накупих книги всякакви и най-ценната от тях беше на Везалиус от Фландрия „За устройството на човешкото тяло“. И досега си я имам и радва очите ми.

Така учих още две години и както боят с шпаги, така ми се удаваше хирургията. Знаех вече всички кости, мускули и важни нерви, знаех лечението на раните с билки, огън и желязо и можех да спирам кръв от ръка и крак.

Забравих да спомена, че още в края на първата година моите рейксдалдери от Амстердаам престанаха да пристигат. Вместо тях пристигна писмо от зет ми. Ето какво ми пишеше този мръсник:

Любезни ми Хендрике!

Дочух, че си напуснал науките, които нашият баща, царство му небесно, беше определил да учиш и си се заловил с презрения занаят на бръснарите, не зная дали е вярно, но като знам твоя характер, сигурно е вярно. Поради

това моята душа се възмуцава, че ти така потъпкваш заветите на нашия баща, царство му небесно, и поради това не ще изпращам твоята издръжка, докато не се уверя, че всичко, което се говори за тебе, е лъжа.

Любящият те твой зет.

А пък аз ето какво му отговорих:

Любезни ми зетко!

Ще се върна в Амстердаам и ще извия пилешкия ти врат!

Ясно е, че вече не получих нито стюйвер.

Но, за да не отегчавам повече читателя, накратко ще кажа, че живеях в голяма мизерия и много гладувах, но все се намираха добри хора, които ме подкрепяха. За да си представи читателят докъде стигнах, ще кажа само, че приемах от време на време да ме храни стопанката на една странноприемница, която беше стара и дебела, но затова пък много обичаше да помага на младите мъже. Кое е право, обаче, жената не беше от стиснатите и не пестеше месото и виното за мен. Така че като премислям сега отдалеч всичко — трябва да съм й благодарен. Нека господ отсъди.

Така карах от ден за ден, докато накрая много ми омръзна гладуването. Случи се, че по това време през Падова мина с ротата си комодор Анри дьо Сегюй. Знаех, че няма хирург в ротата си от швайцери и затова измолих да му се представя.

Получих разрешение и се явих в стаята му в странноприемницата. Още като ме посрещна, видях, че това е един храбър и мъжествен човек, който обичаше да се шегува — значи беше и добър.

— Какво можеш да правиш? — запита той.

— Синьор — рекох, — учил съм да спирам кръв и да лекувам рани. Бях две години тук при професор Фолбюгел и се надявам, че ще мога да ви бъда полезен!

— А да се биеш можеш ли? — рече той. — Защото мен баби в ротата не ми трябват!

— Мога, синьор, ако се наложи — и това мога!

— Ха! — рече той и скочи от стола. — Дръж тази шпага и се пази! При мен такъв е изпитът по хирургия!

Подхвърли ми той една шпага и още там, в стаята, започнахме да се бием. Комодорът беше страшен майстор на шпагата, и как да не бъде — цял живот все с това се беше занимавал. А аз какво?

Бих се аз, както подобава. Той отначало още опита с дясно долно отхвърляне да ми избие шпагата, но аз това го знаех и не можа.

— Дотук си добре! — извика той. — Ха сега!

И се биеше все по-ловко. Аз отбивах както можех, накрая не издържах, свалих шпагата и рекох:

— Синьор, не мога да проумея вие за хирург ли ме изпитвате, или за коморий! Защото платата, доколкото знам, е различна!

А той се разсмя и рече:

— Прав си. Как те викаха? Хендрик? Сядай, Хендрике, да ядем! Наемам те за хирург на ротата: Платата е десет талера на месеца, храната и облеклото! И да знаеш, че не обичам две неща — страха в боя и подлите приказки!

— Разбирам, синьор.

— Хм... — рече той пак като ме огледа — на всичкото отгоре си и хубавец. Внимавай... там с жените! Може, но с мярка.

— Разбирам, синьор.

— И престани да повтаряш това „разбирам, синьор“!

Тогава ми стана ясно, защо швайцерите мряха за комодора си. Анри дьо Сегюй беше благородник до мозъка на костите си и затова се държеше така просто с всички. Забелязал съм, че точно онези, които са от долно потекло, те стават най-лоши, когато по някаква своя прищявка съдбата ги издигне над другите. Тогава никой благородник не може да се мери с тях по гордост, тщеславие и самохвалство. По това се познават те.

Анри дьо Сегюй беше истински мъж, такъв, какъвто бих желал да бъда и аз. Но никога не можах да го достигна. Виждах съм го да рискува живота си, за да спаси някой изпаднал в беда швайцер, който на всичкото отгоре се е забъркал в беда поради собствена глупост. Виждах съм го как проиграва на кости сто талера и окото му не мигва.

Пиеше като дявол, господи опази, но пьян не съм го видял. А в битките швайцерите гледаха пауновите пера на шлема му. Ако перата биваха в един ред с тях — значи всичко е добре. Ако перата излизаха напред — срам, значи поради страхливост или лошо подреждане са изостанали от комодора си. Говореха, че никога не са виждали перата назад, а и аз не съм ги виждал.

И да се чуди човек, как умират такива хора. Защото Анри дьо Сегюй загина съвсем глупаво. В една таверна в Хавр де Грас го уби някакъв пиян матрос, който съвсем не искаше да убие него, а погреша. Влезе от вратата и хвърли мизерикордията си преди да разберем какво става. Синьор Анри седеше на масата. Само се наклони и рече:

— Някой ме уби, глупак!

И падна мъртъв. Настана такава бъркотия, швайцерите бяха така потресени, че даже матросът успя да се измъкне и побягна. А и аз вече не можех да помогна.

Така е, глупаво. Но кой е виждал умна смърт? Който иска, нека ми говори за красива гибел. Но пред очите ми са умрели стотици и, кълна се, нито една смърт не ми е изглеждала хубава или необходима.

С Анри дьо Сергюй е свързана най-истинската година от живота ми. Старите хора знаят какво значи това — като размисляш за живота си да намериш една година, за която да кажеш — „Е, това беше живот!“. Така беше и с мен като хирург на синьор Анри. Не че нямаше неприятни неща. Имаше. Ротата се наемаше да служи на различните дребни господарчета, кой от кой по-мръсен и по-подъл. Все „знатни братовчеде“ се наричаха помежду си, а пък гледаха само как да се тровят и колят. Те и нас се опитваха да ни мамят с плащането. И понякога сполучваха. Тогава ние, щем не щем, си вземахме каквото ни беше под ръка от селяните им. Знаем, че това не беше право, защото всеки, откъдето се зададе — все от тях обира, но какво можехме да сторим? То животът на селяните не е лек, но и те пък са една стока! Иначе превиват гръб, но ако им паднеш — веднага ще те пречукат. Така че — вземахме.

Зарях аз ученето и тръгнах със синьор Анри. От Падова прекосихме кажи-речи цяла Италия и през Марсилия минахме във Френското кралство. Там все нещо димеше и пушеше, значи — за нас имаше работа. Крал им беше Луи четиринадесети и всички го славословеха, но друга такава объркана държава не съм виждал! Всеки ден се сменяха законите, все някого качваха на ешафода, но от това никому не ставаше по-добре. Човек можеше да заспи в леглото си и да осъмне в някое подземие, дето и не можеш да разбереш, че се е съмнало.

Ние нашата работа си вършехме, плащаха ни — къде по-добре, къде по-зле — и вървахме на север, към проклетия Хавр де Грас.

Някои наричат случайностите съдба. Аз в съдба не вярвам, и в лоша орисия също, но пък толкова много случайности има в живота и все лоши, че как да не повярваш! Като влизахме в Хавр беше нощ. Една луна светеше — като сребърен талер, кръгла и блестяща. И още като минахме градските врати, луната потъмня. Стана пепеливо червена. Такава страшна луна не съм виждал. А кучетата от целия град завиха като на умряло. Солдатите се умълчаха. Аз яздех до синьор Анри. Той се прекръсти и каза сериозно:

— Лоша прокоба, Хендрике! Дано изляза жив от тук!

— Защо, синьор? — запитах аз.

Той се усмихна криво и рече:

— Преди много години, когато бях като теб, у нас, в замъка Сегюй, имаше един алхимик. Знаеше хода на звездите и предсказваше времето — кога ще е добро за оран или за сеитба. Затова баща ми го държеше, хранеше го и му даваше по някой талер. Аз пък ходех при него в кулата му и той ми четеше от разни манускрипти. И понеже знаех, че умее да гадае, една вечер му се помолих да ми предскаже живота. Той не искаше, но аз така му се молех и сърдех, че накрая се съгласи. Направи гадание с олово и хляб и каза: „Млади господарю, ще живееш бедно, но ще бъдеш доволен, а това е по-добро от богатство!“. Е, това ми каза.

— А за луната? — рекох аз.

— За луната — продължи синьор Анри — той не искаше да ми каже. Питам го кога ще умра. „Никой — говореше той — не трябва да знае смъртния си час! Не ни е дадено!“, а аз: „Каж ми!“ . „Е, добре — рече той накрая. — Да знаеш, че луната ще ти даде знак за града, в който ще изживееш последния си ден!“. А ако и това не е знак — здраве му кажи!

Тогава и аз се умълчах, защото изведнъж почувствувах нещо много особено. Като че някой нечут и незнаен стои в тъмното и ме гледа и ме достраша, защото всеки таи в душата си страх от поличба. А с поличбата кой може да се бори? Макар че по съвест казано, имаше един, който се бореше и с поличбите. За Джеймз Хогарт — Белязания мисля, но за него е още рано да говоря.

В Хавр де Грас загина синьор Анри и още на другата утрин, когато го погребяхме, ротата му се пръсна. Наеха се при други комодори. Тръгнах и аз, в голямо душевно смущение, да търся при

кого да се наема като хирург. Но никъде не можех да постъпя, а вкъщи не ми се връщаше. Никой млад човек не иска да се върне у дома си като просяк! Вярно е, че сестра ми щеше да ме прибере, щях да имам сигурност и удобство, но в гилдията нямаше да ме приемат и това щеше да е край на стремежа ми. А аз толкова се бях сраснал с този стремеж да бъда хирург и да стоя срещу болката и страданието, че чувствувах — това е истината и трябва да я следвам. На всякакви лишения бях готов, да прости бог греховната ми гордост!

Затова, когато един контрактърор ми предложи да ме наеме за фелдшер на складовете на остров Тортуга на Високата френска вестиндийска компания, аз много не размислях. предложи ми той за тази служба двадесет талера, храна, дрехи и квартира в складовете. Знаех, че ще бъда лекар на роби, от които няма да спечеля много, че се хвърлям в изпитания, но подписах.

И пак беше много странно. Когато държах перото, чувствувах, че има някой до мен — друг, освен оня подлец контрактърора. Защото той после се оказа подлец, но тогава ми даде десет талера, за да си накупя някои неща, необходими за път и за живот през първите месеци.

Аз похарчих талерите, платих някои дългове, които бях направил и се качих в пинасата „Сен Жан“, която отплава от Хавр де Грас. Особена беше тази пинаса, но нали бях незапознат тогава с морското дело — нищо не разбирах. И не се замислих, защо на „Сен Жан“ има двадесет и осем фалконета и двадесет матроса. Повече оръдия от матросите! И освен това — двеста пътника, натъпкани като плъхове из всички ъгли. А и плъхове имаше достатъчно!

Капитан на кораба беше кавалер Сурди от Високата френска вестиндийска компания. Не зная дали се е случвало на любезния читател да види някого и от пръв поглед да го намрази. Кавалер Сурди даже не ме забелязваше между пътниците, но аз го възненавидях от първия миг. И е имало защо, дано душата му да гори на бавен огън в ада! Нисък на ръст, наперен като паун и зъл. Като излезеше от капитанската каюта и вече се озърташе кого от матросите да накаже. Все едни такива жестоки наказания измисляше. Връзваха провинения с въже за мачтата и го оставяха на слънцето, докато нещастникът загубеше всякакво чувство. Или го провесваха от борда надолу с главата. Но няма защо да изброявам тези мъчения.

Аз, като посвикнах за ден-два с новото си положение, започнах да се вирам в пътниците на пинасата. И ето какво видях. Най-добре от всички бяха десетина души изселници. Тези хора си бяха събрали пари, щяха да купят някое местенце по островите в Западна Индия и мечтаеха да станат плантатори. Може би и да са станали, никога вече не видях никого от тях. Трима други бяха благородници, които кралят във високата си милост изгонваше от Франция. Те бяха участвували в някакъв заговор и кралят заменяше ешафода с изгнание. Дали бяха наистина заговорничили аз не зная, но нито един от тримата не стигна Тортуга. Първият изчезна и кавалер Сурди се произнесе, че сигурно се е хвърлил самичък в океана. Другите двама се разболяха и умряха за една нощ. А аз мисля, че не се разболяха току-тъй.

От останалите почти всички бяха каторжници, осъдени на доживотна каторга в колониите. Те носеха леки вериги, а през нощта надзирателите им заключваха веригите на железни прътове с халки. По-окаяна сбирщина не съм виждал, но нека господ ги съди, не аз.

Имаше и тридесет жени, натоварени от изправителните домове. Такива изправителни домове знаех много. Това бяха предачници, тъкачници и работилници за гоблени, които тъчаха и предяха само за краля и приближените му. Там работеха тези жени като затворнички, при нечувани условия, при ежедневната гавра на надзирателите. За какво попадаха в тези домове е трудно да се каже. Знаеше се, че там затварят жените с лошо поведение и сигурно имаше такива, но аз мисля, че затваряха и доста бедни жени и вдовици, които нямаше кой да закриля. Достатъчен беше един донос и един свидетел и съдията издаваше присъда. А свидетели, всеки знае, не е толкова трудно да се намерят.

Да се излезе от тези домове може само чрез смъртта или чрез колониите. И доведените до отчаяние жени се молеха да отидат в колониите. Там държавата ги продаваше на плантаторите по за двадесет пиастра. Някои, у които още беше останала, макар и малко хубост, се продаваха за тридесет. Виждал съм всичко през живота си — и много добри и много лоши дела, но продажбата на беззащитни жени като робини ми се струва между най-отвратителните неща. Но аз много се отклонявам от разказа си.

Ние плавахме на запад. Хвърлихме котва при Льо Фиевр в Бретан, за да вземем прясна вода в буретата, после минахме пролива,

където ни кръстиха, за да умилостивим морските ветрове. Всекиго заляха с вода от океана, а времето беше кучешки студено, така че замръзнахме съвсем. Това кръщаване струваше на всеки от нас най-малко по пет стюйвера, а на плантаторите и по много. И повече мисля, че правеха кръщавката, за да ни вземат пари, отколкото заради ветровете. Защото нищо не ни помогна, на нос Финистер ни застигна страшна буря и четири дни не знаехме дали ще видим повече белия свят. Шест души от затворниците умряха по причина, че през цялото време ги държаха заключени. Капитанът се страхуваше да не би да използват бурята и смущението и да избият надзирателите си. На мъртвите боцманът прочете по един псалом от библията и ги хвърлиха в океана.

Но какво се случи после! На петия ден бурята утихна, излезе попътен вятър и тъкмо когато слънцето се провидя през облаците, на очите ни се представи ужасна гледка. Един от труповете плаваше редом с кораба ни.

Мисля, че тогава нямаше човек, който да не се уплаши. Изплаших се много и аз. Корабът беше прокълнат, това беше знак за всички ни. Ние плавахме бързо, трупът изостана, но проклятието му ни преследваше. В две от бъчвите водата се развали и от тази развалена вода повечето легнахме болни. Умряха осем души, между тях двама от матросите. Едва тогава онзи Сурди се вразуми, защото кораб без матроси е все едно оставен на милостта на океана, а знае се каква милост е тя! Той нареди развалената вода да се излее и да ни се дава от чистата, макар и много малко. Така болестта започна да преминава, но пък страдахме от ужасна жажда. Едва ходехме и само се молехме това плаване да свърши.

След петседмично пътуване и толкова нещастия, приближихме най-сетне Западна Индия. Матросите говореха, че само за ден-два ще сме на Еспаньола, а оттам до Тортуга е съвсем близо. На кораба вече идваха птици, в далечината се виждаха от време на време платната на фрегати и всички, даже окаяните каторжници се зарадваха, защото все пак беше нещо ново, а новото винаги дава някаква надежда.

Тогава една утрин върху мен на палубата се нахвърлиха четирима здрави матроси и ме вързаха като животно. Аз не можах да окажа никаква съпротива — толкова бях изненадан от това подло нападение, пък и така бях отслабнал от болестта, че даже и да бях се

борил, те пак щяха да ме вържат. На виковете ми никой не обърна внимание, защото на този прокълнат кораб винаги някой за нещо викаше. На молбите ми да говоря с капитана матросите само се смееха и ме ритяха. Тъй като се извивах и хвърлях, те в добавък ме и набиха жестоко, така, че загубих съзнание.

Но преди да изпадна в безсъзнание, много ясно помня, че пак, за втори път вече, като че някой ме гледеше. Аз не го виждах добре, а той сякаш стоеше до мен и знаеше какво ще стане. Може и нечестивият да е бил, дано в ада се провали!

Когато дойдох на себе си, бях в трюма, окован като другите каторжници, но даже още по-яко. Не знаех какво са намислили да правят с мен и запитах тези, които бяха наоколо.

— Ще те продадат, глупако! — отвърнаха ми.

Аз още не можех да проумея целия ужас на моето положение. Как можеха да ме продават като роб — мен, свободния, та нали имах договор за фелдшер на складове! Но каторжниците си знаеха своето и пак повтаряха, че ще бъда продаден.

Излезе, че те имали право. След три дни пинасата спря в някакво пристанище. Чу се хорска глъчка и разбрахме, че сме пристигнали в Тортуга. На другия ден рано сутринта започнаха да изкарват каторжниците на брега. Изкараха и мен, видях светлина. Така, както бях с веригите, ме стовариха на пристана. А там, под една беседка, седяха няколко ярко наконтени мъже, между които познах и нашия кавалер Сурди. Стражите от пристана започнаха да водят един по един каторжниците и веднага ги разпределяха на групи за плантациите. Отстрани стояха новите собственици с надзирателите си и те отвеждаха каторжниците. Като стигнаха до мен, аз се развиках, че не съм роб и че никой няма право да ме продава. Тогава най-тлъстият измежду мъжете под беседката се обърна към кавалер Сурди и каза строго:

— Командоре, обяснете случая! Тук има някаква грешка!

— Екселенц! — рече Сурди като стана. — Няма никаква грешка! Този млад човек се е продал доброволно в робство заради дългове. Ето документа! Благоволете да го прегледате за редовност!

И той извади някакъв свитък и го поднесе на тлъстия.

Аз стоях онемял от възмущение. Така е, наивниците, които вярват в правдата и благоприличието, са съвсем беззащитни, когато се

срещнат с наглите типове. Такива наивници могат да се спасят само ако грабнат някоя по-яка тояга и много не говорят за правда. Но аз бях там окован и никаква тояга не можех да грабна, а пред мен се разиграваше подготвена комедия.

Тлъстият взе свитъка и го разгъна.

— Хендрик ван Стеекс си ти, нали? — рече той.

— Аз съм — отвърнах.

— А тук е написано, че доброволно се продаваш в робство, за да ти се платят дълговете. И си се подписал!

— Не е вярно! — изкрещях аз. — Подписах договор да бъда фелдшер на складове за три години и нищо друго не съм подписвал!

Тук всички се разсмяха гръмко, най-много се смееше Сурди.

— Каква плитка лъжа! — рече тлъстият. — За три години? Компанията вече пренесе оттука складовете си и този беше нейният последен кораб! А ти защо си се качил на него, ако всичко не е било доброволно?

— Документът е фалшив! — изкрещях пак аз, но никой не искаше да ме слуша. Те се разговориха помежду си и тогава тлъстият каза:

— Имаш голямо щастие! Купува те за тридесет пиастра негово превъзходителство ескуайър Мартенс, вицегубернатор на острова, за срок от три години! Поклони се на господаря си!

Аз, разбира се, нямах никакво намерение да се покланям на другия дебелак, но стражите тозчас ме събориха на пясъка и ме нагостиха с тъпото на пиките си така, че костите ми пращяха. После ме вдигнаха и захвърлиха зад беседката.

Макар и окован, и в силни болки, аз можех да виждам какво става по-нататък. Продаваха жените. Нещастничките стояха прави, между тях минаваха разни плантатори, оглеждаха ги, отваряха им устата, за да видят дали са им здрави зъбите и, ако някоя им харесаше — наддаваха. Жените повечето бяха изпаднали в тъпо безчувствие като добитък и им беше все едно кой ще ги купи, защото нищо добро не ги чакаше.

След като продадоха и жените, всичко свърши. Тлъстият губернатор — защото това беше губернаторът! — се качи в каляската си и замина. Другите също се разотидоха, а ескуайър Мартенс, на когото вече бях собственост, даже не ме погледна. Стражите ме

подкараха към неговата плантация и като стигнахме ме предадоха на един надзирател мулат.

Що тегло изтеглих от него! Той беше тъп и жесток човек, в чийто ум не проблясваше и най-малката светлинка. Живеех заедно с още осем мъже в нещо като навес, спяхме на голата земя и ни подкарваха на работа преди изгрев-слънце. Работехме според случая — захарна тръст, тютюн или памук.

Този вицегубернатор беше изключителен негодник. И както ми обясниха моите другари по съдба, съвсем не трябваше да се надявам, че след три години ще бъда свободен. Когато приближавал да изтече срокът, той нареждал да затворят нещастника в някоя изба и да не му дават да яде и пие. Докараният до полуда роб бил съгласен на всичко, а вицегубернаторът искал само едно — робът да подпише да бъде препродаден. Така нещастникът попадал в ново робство за още три години, а онзи мръсник си прибирал парите, които бил платил, и оставал с чиста печалба от изработеното през трите години. Говореха, че вече бил натрупал голямо състояние и се канел да се връща в Европа. Така печелеха от кръвта и живота на робите!

Но има провидение! Негодникът не можа да се върне в Европа и да се радва на богатството си. Получи удар от преяждане, само че това е вече друга история. Плати му господ.

Аз карах така почти цяла година и вече не приличах на човек, бях загубил всяка надежда. Мръсен, изпохапан от едни големи комари, които се въдят там, покрит с гнойни рани от камшика на мулата — нямаше да ме познае и родната ми майка.

Тогава се разболях. Отпаднах съвсем, започнах да повръщам кръв и често губех свят. Биха ме, за да ме накарат да стана, но аз не можех, толкова бях отслабнал и се готвех да предам богу дух.

Когато на ескуайъра донесли, че умирам, той, за да не загуби някоя пиастра, обявил, че ме продава. Аз нищо повече не помня, защото не съм бил на себе си, но когато се събудих и дойдох в съзнание, видях, че съм в една много прилична стая. Купил ме беше един фелдшер на име Дениел Роус и ме беше дал на ратайкинците си да ме гледат и да ме поят с билки.

Този Дениел Роус бе добър човек и беше чудо как е попаднал на Тортуга, но сигурно и в ада има добри хора! Той идваше от време на време да ме види и си говорехме с него. Купил ме беше за пет пиастра,

защото чул, че съм учил за хирург, а вече бе влязъл във възраст и търсеше някой да му помага. Както ми стана ясно, не разбираше много от медицина — той си беше бръснар — но имаше голяма опитност в лекуване на рани, навехнато и счупено. Търсеха го често и му плащаха добре, защото на Тортуга хирурзи нямаше.

Като минаха три седмици, аз вече се бях оправил дотолкова, че можех да излизам с него и да ходим при болните. Помагах му при наместванията на крака и ръце, каквато работа имаше много, и постепенно опознавах новия си господар. Старецът беше човечен, макар и доста скъперник, но добрината му беше повече от скъперничеството, така че аз се привързах към него. А и той се отнасяше добре с мен.

Живях при Дениел Роус половин година, когато той внезапно се помина. Така, както си седеше една вечер на масата, кълмна и притихна. Ние бяхме трима-четирима при него, спуснахме се да помогнем, но нищо не можехме да сторим.

Като го погребяхме, дойде нотариусът и отвори завещанието му. Старецът се беше погрижил за всички. Освобождаваше робите си, а къщичката си оставяше на една ратайкиня, която ме беше лекувала. Видях, че нотариусът се опита да извърти завещанието още като четеше за освобождаването на робите и нещо недобро му беше наум. Затова вече бях решен на всичко — в ново робство не исках да попадна. Взех един дълъг и остър нож от кухнята и докато нотариусът бърбеше над свитъка, аз започнах да го гледам злобно и да опитвам с палец острието на ножа. Наистина бях решен да го убия. Нотариусът много се смути и понеже всеки цени кожата си, не посмя да изопачи нещо при четенето.

Така бях вече свободен, но без счупен стюйвер в джоба си. Единственото ми имущество беше оня дълъг и остър нож, който успях да задигна от кухнята. И толкова беден, измъчен и гладен бях, че се прехранвах като крадах нощем тапиока от нивите. Никой не ми вярваше, че съм лекар, никъде не ме искаха и нищо добро не виждах пред себе си. А трябваше и да побързам да се махна от Тортуга, защото такива като мен освободени роби бяха лесна плячка за бандите от нехранимайковци, които кръстосваха острова и лесно можех да бъда хванат и отново продаден. Така че бях готов на всичко, даже да отида при пиратите — толкова ниско бях вече паднал.

В КОЙТО СЕ РАЗКАЗВА КАК ПОСТЪПИХ ПРИ ЕЛ АМИРАЛЕ И КАКВО ПРОИЗЛЕЗЕ ОТ ТОВА.

По времето, за което говоря, по островите на Западна Индия — Еспаньола, Барбадос, Ямайка, Тортуга, крайбрежието на Дариен и Венесуела и даже до Юкатан на север — всичко това гъмжеше от една нечувана сбирщина, която се водеше само от дивото желание да спечели бързо и лесно много злато. А наистина злато, сребро и различни скъпоценности в тези страни имаше. Испанците грабеха континента, избиваха местните люде, вкарваха ги в рудниците за драгоценни метали и трупаха награбеното в богатите градове — Веракрус, Панама, Картагена, Санто Доминго. После на галеони пренасяха златото и среброто в Испания.

Но към тези богатства хвърляха око други грабители — и холандци, и англичани и французи. Те въоръжаваха бързи фрегати и нападаха испанците и пляката им, макар това да не беше лесно начинание, защото испанците бяха храбри войници и се биеха като дяволи. И всеки после се стремеше да докопа повече като убиваше и грабеше и нямаше на света жестокост или подлост, която да не се извършваше пред видението на златото.

Пиратите и каперите бяха измета на човечеството. Между тях имаше най-диви зверове, но имаше и храбри мъже и винаги съм се чудил как до невиджаната жестокост може да стои най-странното благородство. Имаше страшни люде, които убиваха повече за свое собствено удоволствие като Франсоа л'Олоне. Той изтръгваше езиците на пленниците, вадеше очите им и правеше всякакви други ужасни мъчения, които ръката се отказва да опише. Само името му караше хората да напускат всичко и да бягат в джунглите. А имаше и такива като Пиер Големия, който грабеше само богатите и беше добър човек.

Така че, ако трябва да кажа какви бяха пиратите, то ще ми е много трудно. Но едно е сигурно. Те бяха люде, слезли на последното стъпало, а понеже и мен животът ме беше натикал на дъното — трябваше, ща не ща, да отида при тях.

Случаят да се махна от Тортуга ми се представи като пинаса, която отплаваше за Порт Роял, столицата на Ямайка. Тази пинаса се наричаше „Сейнт Тринити“ и бързаше да се прибере на Ямайка, но

матросите се бяха разболели от някаква странна болест. Тя започваше с издуване на корема и ослепяване. Лоша болест беше, но аз, за щастие, бях научил от Роус някои неща за нея. На болните можеше да се помогне с една билка, която растеше на Тортуга доста рядко и носеше чудноватото име „шест луни“.

Аз се явих пред капитана и обещах, че ще помогна на моряците му, ако той се съгласи да ме вземе до Порт Роял. Отначало той ми се изсмя и не ми повярва, но нали всеки човек се улавя за някаква надежда, реши, че може да опита. Разреш ми да давам на болните два дни отвара от билката и като видя, че положението им се подобри, заповяда да ме вземат на кораба и да лекувам моряците по време на плаването.

Така и стана. Един от моряците умря, но другите се оправиха дотолкова, че да вършат леката работа по кораба. И всички ми бяха благодарни и ме хранеха с най-хубавото. Облякоха ме и се грижеха за мен като за истински лекар, макар и никак да не ми вярваха, че съм лекар.

Плавахме до Порт Роял десет дни, защото нямаше по това време попътен вятър. Влязохме в залива и аз се разделих с капитана, а той, от благодарност и понеже знаеше, че съвсем нямам пари и съм беден и гол, ми наброи от корабната каса десет пиастра.

Като слязох на кея, останах учуден от богатството и красотата на града. Тук имаше домове на два и три ката, много църкви, странноприемници и домове на търпимостта. Отвсякъде градът беше заобиколен от висока стена, а в пристана се влизаше през една теснина, която се пазеше от крепост с много топове, така че ненадейно нападение откъм морето нищо не би сполучило.

Губернатор на Порт Роял беше сър Томас Далфорд, но мен губернаторът за нищо не ми трябваше, защото и аз не му трябвах, така че се налагаше да търся хора, които могат да ме приберат на служба. А на служба можеха да ме приберат само пиратите, които в Порт Роял бяха като у дома си, защото целият град — от губернатора до последния просяк пред базиликата — печелеха от тях.

Започнах да разпитвам към кого мога да се наема и всички, като разбираха, че съм хирург, казваха само едно име — Джеймз Хогарт Белязания. И аз бях чувал за него, но знаех, че е много трудно да

попадна пред очите му, защото никога не се знаеше къде е и къде нощува.

Воля било обаче на съдбата да се срещна с Хогарт Белязания много по-рано, отколкото сам мислех, че мога да сторя това.

Изпуснах да кажа, че десетте пиастра от капитана употребих добре. Купих си дрехи, за да изглеждам поне прилично за един хирург, и една шпага — не от най-добрите, но такава, която в труден момент можеше да ми върши работа.

А трудният момент дойде неочаквано. Една вечер, след като се бях нахранил скромно в странноприемницата, излязох, за да поскитам край кея и да поговоря с тоз-онзи. За по-кратко реших да мина по една пряка уличка. Имаше луна и уличката не ми се видя много тъмна. Но щом завих в нея и веднага почувствувах, че зад мен се таи някой. Обърнах се и се залепих за стената. И навреме го сторих, защото до главата ми звънна острието на брадва. Бяха трима и имах щастие, защото този с брадвата се подхлъзна — следобед беше валяло — и залитна. Това ми даде възможност да измъкна шпагата си и да го пробода в бедрото. Той изтърва брадвата и като се свлече на земята, започна да притиска прободения си крак. Но другите двама бяха с тежки и дълги ножове, които по тези места индианците наричат „мачете“. Те се хвърлиха върху мен и само майсторството в дуелите ми помогна да отбягна ударите им. Но сам нямаше да издържа много, а и те го знаеха.

Биех се за живота си и тъкмо мислех, че все едно скъпо ще го продам, когато дочух стъпки и по зидовете заиграха светлини. Моите нападатели бяха така разярени, че се готвеха да се нахвърлят и върху идващите, но когато видяха кой е, се спряха и замръзнаха. Напред вървеше един слабичък мъж, среден на ръст, с остро лице, като че не лице, а маска, пресечена вдясно от страшен белег. Беше облечен богато — с пурпурен кафтан, сива триъгълна шапка, сиви гамаша и сиви обувки с големи токи. На бедрото му висеше елегантна шпага в сива, общита със сърма ножница. От двете му страни вървяха двама негри-великани като в приказките, със страшни тежки ятагани и запалени борини.

Мъжът се спря, погледна ни презрително и рече:

— Какво става тук?

— Сър! — казах аз. — Виждам, че сте човек, от когото тази измет се бои. Позволете ми да поискам вашата закрила и да повървя малко зад вас, защото, повярвайте, в нищо не съм виновен, за да бъда убит!

— Така ли? — рече той и се изсмя. Смехът му беше много особен — като че се чупеха сухи клони. От този смях по гърба ми полазиха тръпки. — Така ли? — повтори той. — Или си виновен в нещо и тогава никой не трябва да ти помага, или си невинен. А невинност, която сама не може да се закриля, не струва и лула тютюн!

Виждах, че работите отиват на зле и че той ще ме остави тук на милостта на тия зверове. Но какво да направя?

— Вярно е, сър! — казах аз. — Но все пак не е справедливо трима да нападат едного.

Тук той отново се разсмя.

— Боже милостиви! За първи път чувам някой да говори за справедливост в Порт Роял! Ето, затова си заслужава да погледаме! М-да... — добави той като измери с поглед онзи, дето скимтеше с

прободения крак и се мъчеше да спре кръвта — зрелището ще бъде интересно. Хайде! Един по един!

Тия двамата се стъписаха. Когато бяха двама, се готвеха на късове да ме насекат, но сега куражът им се изпари.

— Какво чакаш? — рече той и кимна на онзи, дето беше по-близо до мен. — Аз ще следя всичко да бъде по правилата! Започвайте!

Аз не чаках втора покана, защото разбирах, че животът ми от това зависи, и се спуснах върху негодника. Той едва успя да вдигне ножа и да отбие първия ми удар, когато аз се извъртях и го прободох. Негодият не можа да каже гък и падна като ударен от мълния.

Другият, който стърчеше встрани, като видя какво се случи на първия, удари на бяг, без да чака да се заема с него, и се скри в тъмнината.

— М-да... — рече мъжът и ме загледа, както ми се стори — с интерес — майсторски удар! Как те наричат?

— Хендрик ван Стеекс — казах аз, като се поклоних. — Благодаря ви, сър, за добрината! Вие ми спасихте живота. Ваш слуга.

И се поклоних отново.

— За добрината? — запита той. — А ти много ли си уверен, че от добрина го направих? И не бързай да ми ставаш слуга, защото можеш да станеш слуга на дявола!

— Сър — рекох, — аз съм хирург. Така, както изглеждате и както съм слушал за вас, вие сте знаменитият Джеймз Хогарт. Нямате ли нужда от хирург? Кълна се, ще останете доволен от мен!

— Хирург ли каза? — запита той.

— Да, сър. Учил съм в Падова при най-добри професори.

Той ме погледна, а очите му бяха странни и остри — като на котка. Сякаш не бяха човешки очи.

— Да видим! — рече той. — Я спри кръвта на този! Можеш ли?

И кимна към прободения в бедрото, който бързо губеше сили.

— Детска игра, сър! — казах.

С един удар на ножа срязвах крачола, с други два раздрах ризата му и я усуках. Намерих веднага артерията и я стегнах със сила. Кръвта не спря съвсем, но вече не пръскаше.

— Готово, сър! — рекох. — Сега, ако този негодник има щастие, може и да оживее!

— М-да — процеди Хогарт, — казваш се Хендрик ван Стеекс? Холандец ли си?

— Холандец, сър.

— А знаеш ли, че моята страна воюва с твоята?

— Тогава — рекох — аз съм ваш пленник, сър.

Изглежда, че отговорът му хареса, защото той пак се разсмя — като че чупеха сухи клони.

— Аз пленници не вземам! — рече той. — А ти знаеш ли какво залагаш? Ще подаваш ръка на хора, които от благодарност може да ти отхапят пръстите!

— Сър — рекох, — за това, което искам да бъда, аз непрестанно залагам! И може да греша, но мисля, че и най-пропадналият живот все пак струва нещо.

Той продължи да ме разглежда с нечовешките си очи. После внезапно каза:

— Добре. Ще опитам с теб! Утре сутринта — на моя кораб!

И без да каже нищо повече, без дори да кимне, продължи по улицата, сподирен от негрите си. А аз знаех, че съм направил страшен избор, но не съжалявах. И сега, след толкова години, пак мисля, че не сбърках. Бях избрал главното в живота си и служех на тоя окаян живот с призванието си, а къде щяха да ме отваят бурите — добър беше господ!

Така бях нает на „Корнуъл“ — фламандската фрегата на Джеймз Хогарт Беязания. Там си имаше хирург — един много опитен мъж на име Джоузеф Бейл. Той умееше да намества счупено като никой друг — златни му бяха ръцете. Но справедливостта изисква да се каже, че беше мързелив като преситена костенурка и от всичко най-много обичаше да седи на масата и да яде, макар да подозирам, че и за това го мързеше. Беше невероятен в готвенето и — като всички, които обичат да си угаждат в яденето — дебел.

Бейл се зарадва на моето идване по причините, които изложих по-горе — надяваше се да има по-малко работа. Разпита ме къде съм учил, при кого и накрая рече:

— Е, все ще преживеем някак! Обичаш ли омари със сос от акажу?

— Сър — рекох, — сос от акажу не съм опитвал, а омари ядох веднъж и няма да повторя, защото получих замайване на главата!

— Не умеят да ги готвят! — забеляза Бейл. — Но аз ще те науча да ги правиш със сос от акажу и испанска диня!

Така започна моята служба на „Корнуъл“ — повече като готвач, отколкото като хирург. Не че нямаше работа. Хората на Хогарт бяха от четирите краища на света и като се напиеха в Порт Роял се биеха помежду си и с местните. Хогарт, когото величаеха „ел амирале“ или „алмиранте“ по испански обичай, не се интересувахе дали ще убият някого повече, или по-малко когато са на сушата, но в открито море той беше безжалостен към всички побойници и раздорници. И много се бояха от него, защото никога не съм го чул да повиши глас или да даде вид, че е гневен. И така, като че казваше „Дайте му два пиастра награда!“, така казваше „Обесете го на реята!“

И по-нататък ето що се случи.

Ел амирале беше намислил да нападнем някой от големите и богати испански градове, но не казваше кой, за да не го издадат съгледвачи. Затова събираше команда отвсякъде — от Еспаньола, Барбадос, Тортуга, Ямайка и други острови. Ескадрата му броеше две големи фрегати и три по-малки пинаси. Но не приемаше всеки пропаднал чакал от крайбрежието, а само хора смели в боя. Боотсмените му много зорко оглеждаха кого вземат, защото понякога един страхливец или глупец е в състояние да развали за миг онова, което десетки умни или храбри хора са постигнали за години.

А за мен какво да кажа? Аз, глупакът, си мислех, че ще спечеля малко пари и ще се върна у дома.

Отплавахме една нощ, когато съвсем не очаквахме да отплаваме. Изведнъж по корабите се чува командите на капитаните, на нашия флагмански кораб се вдигна запален фенер и разпънахме платна в тъмното. Имаше добър попътен вятър.

Плавахме в посока зюйд-зюйдост. Личеше, че Ел амирале избягва важните морски пътища, изглежда беше намислил нещо голямо, защото не му се влизаше в бой преди време.

Аз почти нямах работа. Каква работа може да има хирург преди боя? Ходех нагоре-надолу и използвах времето си да изучавам навигацията. Не може да се каже, че научавах нещо сериозно, но не исках да бъда съвсем невежа и в това важно изкуство. Виждах и Ел амирале от време на време и го поздравявах както подобава, но той почти не ме забелязваше.

Този човек имаше магическо влияние над хората си. Не беше възрастен, може би на не повече от тридесет години, но много по-възрастните и опитни капитани му се подчиняваха безпрекословно. И сега, след толкова години, когато се мъча да разбере причината за тази магия, я намирам само в едно — той ги плашеше до смърт с нечовешкото у него. Беше по-умен, по-безчувствен и по-непроницаем от всички. Сред матросите вървяха слухове, че бил сключил договор с лукавия и му бил продал душата си, но аз не вярвам. Той нямаше защо да сключва договор със сатаната, защото беше самият сатана.

Веднъж опитах да заговоря за Ел амирале с Джоузеф Бейл, моя патрон и наставник.

— Вие знаете командора отдавна, сър, нали? — запитах аз. — Откъде е той?

Бейл, който дотогава бърбеше нещо, изведнъж замълча и видях, че не му се иска много да отговори. После рече:

— Пиратите нямат родина, момче!

— Вярно е, сър — казах, — макар че често ми се присънва Амстердаам и все ме тегли нататък!

— Това си го избий от главата — засмя се кисело Бейл, — който веднъж е влязъл в казана на дявола, не излиза от него!

— Аз ще спечеля малко пари, сър, и ще се върна! — казах с всичката убеденост, на която бях способен.

Бейл ме изгледа.

— Още си много зелен, момче! — рече той. — Всеки мисли така. На стоте се връща един, само онзи, който е ограбил всички останали и е продал душата си. Но понякога и той не се връща!

Тук влезе един матрос и извика Бейл на палубата, а аз продължих да си мисля по това, което ми каза. Много ми се искаше да се върна в Амстердаам, но, право казано, не виждах друг начин, освен да послужа при пиратите.

Подир някое време стигнахме остров Сан Антонио — той е от Подветрените острови. Малък е, няма удобен залив, но водата му е добра. Ел амирале заповяда да сменим водата, като в бъчонките слагахме по няколко клонки от едно растение, подобно на нашата смрадлика. Така водата става малко горчива, но пък утолява жаждата много добре и не се разваля дълго време.

Вечерта Ел амирале свика капитаните на корабите при себе си и нареди да се поднесе вечеря. Такъв му беше обичаят — преди да започне плаването към целта, съобщаваше заповедите си и даваше вечеря на капитаните. Тежко на онзи, който се явеше с мръсни ботуши, небръснат или в стар жустокор. Сега, като си мисля за този негов обичай, разбирам, колко е било нужно да се даде кураж на капитаните и цялата тази сбирщина да види, че всички — от първия до последния — се подчиняват на един ред!

Само че в онази вечер се случи нещо много лошо. Тъкмо когато вечерята завършваше, аз бях на носа на фрегатата и дояждах остатъка от скромната си дажба. Изведнъж почувствувах как някаква ужасна сила ме отлепи от палубата. Преди да разбере какво става, бях захвърлен към вантите и добре, че беше така, защото иначе щях да си строша врата във фалшборда. После чух гръм и по цялата палуба се посипаха парчета от дъски, рей и въжета. Настана невъобразима бъркотия.

Кой ни нападнаше? Откъде?

Но понеже в смъртна опасност човек не се грижи за другите, а за себе си, аз първо опипах ръцете и краката си, за да разбере, дали съм цял. Бях жив, макар и зле ударен в дясното бедро. Слава богу, не беше счупено. По лицето ми имаше кръв, но мисълта ми беше ясна, значи раната не беше дълбока. Припълзях настрани до фалшборда, докато очаквах нов гръм. Нямаше.

Между съборените рей и въжета се разтичаха матроси и тогава се разбра, че на палубата — там, където беше камбуза, точно над склада за барут, зее голяма дупка, от която излиза гъст дим. От камбуза не беше останало нищо.

В такива мигове се виждаше на какво бе способен Ел амирале. Той се изкачи на мостика без да бърза, като че нищо не беше се случило, и резкият му глас изведнъж въдвори ред. Всеки зае мястото си, матросите започнаха да изливат ведра вода в трюма и скоро димът се разсея. Първият боотсмен се спусна долу заедно с още двама матроси да разбере нещата и подир малко тримата се върнаха опушени като дяволи.

А ето какво било. През деня изкарали от склада три бурета барут и ги забравили в трюма, защото оръжейника го нямало. Един от матросите слязъл долу със запалена борина в ръка и не се знае какво е сторил точно, но буретата си свършили работата. Щастие бе, че не се беше подпалил складът, иначе нищо нямаше да остане от нас. Бяха загинали четирима души — виновният матрос, още един, готвачът и първият хирург — моят патрон Джоузеф Бейл.

Не можех да повярвам, когато чух това, толкова нелепа ми се струваше тази смърт. Бях видял преди малко Бейл да отива към камбуза, където често обичаше да се отбива. И смъртта го беше намерила там, при любимото му ядене.

— Ван Стеекс! Хендрик ван Стеекс! — чух да ме викат.

Обадих се със слаб глас и понеже не можех да ходя, двама матроси ме понесоха.

Викаше ме Ел амирале. Значи, не беше забравил името ми!

Сложиха ме пред него, но поради слабост се строполих.

— Ставай! — рече той тихо, но с ужасен глас. — Измий се и се заеми с ранените! Ти си хирургът на кораба! Отговаряш с главата си за всеки ранен!

Аз се надигнах и как съм направил десетина крачки, за да се скрия от погледа му — не знам. После пак се строполих и съм загубил съзнание.

Свестих се. Някой изливаше ведро вода на главата ми. Изтрих кръвта, засъхнала по лицето ми и се опитах някак да превържа раните си. В това време домъкваха ранените, а някои сами идваха.

Събрах всички сили, които ми бяха останали, и се заех с работата си. Някои от матросите ругаеха — тия бяха леко ударените, други стискаха зъби и се гърчеха от болки, а двама бяха изгубили много кръв и умряха в ръцете ми.

В това време чух неистов крясък — не съм чувал така да крещи някой. Нямах нито време, нито сили да питам кой е — мислех, че е някой ранен, когото водят, но не доведоха никого, а крясъкът изведнъж секна. Едва на другия ден разбрах какво е било. Хогарт осъдил оръжейника на смърт, но на каква смърт! Вързали го за краката и бавно го спускали с главата от фалшборда. Под него вече кръжали акули и нещастникът виждал смъртта си — затова крещял така. Инч по инч го спускали, докато най-сетне една акула го довършила. Не зная дали

беше виновен за това, че забравили буретата. Но за такова нещастие трябваше да има някой виновен и Белязания не беше се колебал нито миг.

Никой от капитаните не бе се осмелил да му зададе въпроса дали се отменят заповедите. Не се отменяха. Разотишли се по корабите си и сутринта отплавахме.

Но сега мисля, че е време да започна

СВИТЪК ТРЕТИ,

В КОЙТО СЕ РАЗКАЗВА ЗА ПЛЯЧКОСВАНЕТО НА КАРТАХЕНА, ЗА МОЕТО ЗАПОЗНАНСТВО С РЕДМЪНТ
И ЗА ОНОВА, КОЕТО ТОЙ ЗНАЕШЕ.

И така, ние плавахме към Картахена. Мисля, че ще е от полза за любезния читател, който не знае онези места, да кажа няколко думи за този необикновен град. Той лежи в дъното на залив, който се вдава дълбоко в сушата, толкова дълбоко, че даже опитни навигатори понякога не могат да разберат, че са влезли в залива, понеже от кораба никак не могат да се видят бреговете. В дъното заливът се стеснява, една остра скалиста коса се вдава в него и на самия непристъпен неин край испанците са издигнали крепостта Сан Карлос. Тази крепост е добре въоръжена и пази входа за пристана, който е в дъното на залива. Още по-странно и необикновено е това, че веднага след града, когато човек вече очаква да не вижда вода, пред очите му се разкрива нов залив, който е всъщност исполинско езеро.

Странно е това езеро! Има места по него, където на повърхността непрекъснато бълбукат големи мехури и се пукат като разнасят зловоние, а другаде по бреговете може да се види тъмна, почти черна смола, чиито произход никой не знае. Местните люде твърдят, че това е смолата, която ври в казаните на ада, но на мен ми се струва, че Лукавия си има много по-важни работи, отколкото да ходи до Картахена, за да търси там смола за казаните си.

Езерото отвсякъде е оградено от високи снежни планини. От изток е Сиера де Периха, а от юг и изток се възвишава Кордийера де Валона, от които планини вземат началото си многобройни пълноводни реки. В Сиера де Периха има рудници за злато, а още по на юг, някъде из континента, индианците под надзирателството на испанците копаят големи и бистри изумруди, които много се ценят.

Още по бреговете на езерото растат скъпи дървета, за които могат да се получат високи цени. Тук се намират сандалово дърво, бразилско дърво, лигнум санктум, чиято дървесина е така яка, че чупи всяка брадва и отсичането на такова дърво е истинско изкуство. Расте и дървото погносуапсе, за което говорят, че примамва хора и животни под сянката си. Но това дърво е коварно. Онзи, който застане под него, постепенно се опива от чудни видения и повече не може да дойде на себе си. Той остава там, а от дървото се спускат тънки пипала, увиват се около жертвата и изсмукват кръвта ѝ. Казват, че когато на някой стар, много стар индианец вече не стигат сили, а и младите не се отнасят почитателно с него, той намира такова дърво — а старите индианци знаят къде растат те! — и в тъмна, безлунна нощ отива под дървото, като шепне молитви към прадедите си. И всъщност, като помисли човек, такава смърт е по-за предпочитане, отколкото да доживяваш дните си в неуважение и подигравки.

Има там и една такава пълзяща лиана, дебела колкото човешка ръка, която удушва дървото, около което се увива. Но в тази лиана има чуден сок. Трябва да се накисне лианата в снежна вода и да стои седем дни, като се произнасят заклинания. На седмия ден сокът от лианата преминава във водата. Който пие от тази настойка, придобива чудна способност. Той започва да чете мислите на хората, каквито и да са те — добри или лоши, — но май че повече лошите мисли чете. И още вижда люде и събития, които стават по широкия свят и на които той присъствува като безплътен дух, без да може да се намеси. Това последното не го вярвам и повече мисля, че е някаква лъжа, защото как може човек да е едновременно на две места?

Моля любезният читател да ми прости за тези отклонения, но ги направих само за да може всеки да има представа за тези места и да знае, че град Картагена е богат град, натрупал съкровищата си от злато, изумруди и скъпоценни дървета. Испанските търговци, които населяват града, са като всички търговци алчни и жестоки и не знаят мяра в нищо. Колкото повече злато имат, толкова повече са жадни. От време на време пренасят богатствата си в Испания, но не се преселват, а остават в Картагена, защото, който веднъж е държал златни късове в ръцете си, той за цял живот е омагьосан и вече нищо не може да го спаси. Тези търговци имат домове на два и три ката, отвън оокръжени с яки зидове, а отвътре наредени с най-голям разкош, какъвто и в

Испания няма. И държат тези мръсници в домовете си не по една жена, както повелява вярата ни, а по десетина, от които повечето са от местните индианки. Няма нещо подло и нечестно, на което да не са способни тези търговци и прекупвачи на човешка кръв, така че — бог ми е свидетел! — нападенията на пиратите аз съм склонен да смятам като отмъщение на човешкия род към тези хищници, макар и пиратите да не са стока. Но неизповедими са пътищата господни и не е моя работа да разсъждавам върху тях, а само да описвам добросъвестно събитията така, както съм ги видял с очите си.

Град Картахена не за първи път е бил подлаган на нападение. Преди двадесетина години градът е бил превзет и разграбен от небезизвестния Франсоа л'Олоне, за когото вече говорих. Само че жителите са били предупредени навреме и са могли да избягат в скривалища из планините, така че л'Олоне не е могъл да задоволи кръвожадната си страст към убийства и е изколил само две-три стотици старци и жени, които не са могли да избягат. Л'Олоне плякосал храмовете и домовете и подпалил каквото можал да подпали, но домовете предимно са каменни и огънят не ги засегнал особено.

Когато л'Олоне си отишъл, жителите на Картахена се върнали и — толкова е богатата тази страна! — че само за десетина години натрупали наново съкровищата си, даже и по-големи. Но поучени от опита, вече укрепиха както трябва Сан Карлос и заздравили стените около града. Освен това построили още едно укрепление, близо до града, наречено Алтаграсиа. То се намира на островчето срещу Сан Карлос.

Ел амирале беше така пресметнал нашето плаване, че ние да се явим в залива по време на един от големите празници — Санта Мария де Консепсион, при това късно през нощта. Имаше новолуние и при пълна тъмнина и попътен вятър стигнахме гърлото на залива. Отдясно се появиха зъбестите очертания на крепостта Сан Карлос, а отляво, малко по-далеч — островчето с укрепленията на Алтаграсиа. Входът тук беше такъв, че минаваше съвсем близо, на два до три кабелта от крепостта Сан Карлос, така че нищо не би могло да избегне от мощните оръдия. Но нашето появяване бе тъй внезапно и благоприятствувано от тъмнината и виното, изпито по случай празника, че само няколко флакона, и то нестройно, откриха огън по

нас. В пролива до крепостта бяха хвърлили котва две забри от бреговата охрана. Срещу едната от тях „Корнуъл“ даде залп от левия си борд и само след минута тя представляваше куп от натрошени греди и накъсани платна, който бързо потъваше. Другото корабче се замята в панически ужас и вместо да побегне навътре към залива и езерото, където можеше да се спаси, потегли направо към откритото море, срещу нашите фрегати — „Грей Мод“ и „Глория“, и двете по-малки едномачтови пинаси. Залпът от „Грей Мод“ събори мачтата на беглеца и помете палубата му. Той спря и ние го видяхме в мрачината, че започна да потъва. Нямахме обаче повече време да се занимаваме с него, защото сега всяка минута беше скъпоценна. „Корнуъл“, следван от останалите кораби, мина теснината и влезе и пристана на Картагена.

Нападението беше толкова дръзко и така неочаквано, че нито една от двете паташи и няколкото барки, привързани за кея, не можа да окаже съпротива. В града засвириха тревога, запламтяха тук-там факли — явно гарнизонът се готвеше за отпор. Но беше вече късно. С неописуема врява и дивашки викове петстотинте пирати от нашите фрегати наскочаха на пристана и се спуснаха срещу изплашените испански солдати.

Тук е мястото да кажа, че както тогава, така и по-късно, непрестанно съм се възхищавал от реда и смислеността, които този сатанински дух — Ел амирале — умееше да насажда сред подчинените си. Той явно знаеше всичко, което му беше нужно за Картагена, и бе разпределил хората така, че всеки помнеше какво да прави, с кого да се бие и кому да се подчинява. Нямахме никаква бъркотия, макар че привидно пиратите изглеждаха като стадо зверове, което току-що е пуснато на свобода. Аз също знаех къде да разположа моите пособия и кои ще са ми помощници. Това беше помещението на реестърмените от пристана. Слязох и наистина се разположих там. Пред входа вече се валяха два трупа, а другите реестърмени бяха избягали.

Как се е водила битката не видях, защото аз през цялото време бях в моята набързо стъкмена лечебница и наченах да превързвам ранени и да спирам кръв, така че имах предостатъчно работа. Но явно битката беше кратка. Изненаданият гарнизон не бе оказал особена съпротива и под водителството на губернатора дон Педро Гарсиа се беше оттеглил в крепостта Сан Карлос. Вицегубернаторът дон Алонзо

Перес бе взет в плен. Градът беше паднал при сравнително малки загуби за пиратите — десетина мъртви и седемнадесет по-тежко и по-леко ранени, които мучаха и крещяха на различни гласове при мен в лечебницата.

Когато разбрах, че битката свърши и че повече работа едва ли ще има, аз оставих ранените на помощниците си, а сам, заедно с един от по-леко ранените се отправих към околните къщи, за да потърся някое буре ракия за промиване на раните и някои други лечебни мазила, на които испанците са особени майстори. По-добре да не бях излизал. Знаех на какво са способни дивите пирати, когато се мислят за безнаказани, и много неща бяха минали пред очите ми дотогава, но думите не стигат и човешкото въображение е безсилно да роди чудовищните изстъпления, на които бях свидетел. Имаше изверги, които бавно задушаваша децата пред очите на родителите, макар да знаеха, че бащата и майката вече всичко са дали, което са имали, за да умилостивят злодеите. А и какво още виждах! Не, и сега, макар душата ми да е закоравяла от тежкия живот и да съм на прага на отвъдното, не мога да пиша за ужасите, които тогава бяха пред очите ми!

Върнах се бързо при ранените и трябва доста време да съм седял, без да има мисъл в главата ми. Стреснах се, когато пред входа на моята лечебница се появиха факли, чу се глъч и влезе Ел амирале, следван от двама от капитаните, неколцина пирати и негри, които го пазеха като кучета.

Изправих се и рапортувах както беше редът. Ел амирале само погледна бегло ранените и се взря в мен. Стори ми се, че на устните му има лека презрителна усмивка, но не знаех дали се отнася за мен, защото презрението винаги беше изписано на лицето му.

— Е, синьор доторе! — рече той. (За първи път ме наричаше така). — Работата свърши. Който умрял — умрял! Можете да се поразходите из града! Не искате ли малко развлечения за тялото и душата си?

— Сър — казах аз като се поклоних, — благодаря ви! Аз вече бях за малко наоколо, за да търся ракия за превръзки. Позволете ми да остана при ранените!

— Ха! — изсмя се той с ужасния си смях. — Виждате ли нашия доктор? Че той не можел да гледа непристойни гледки! Ха!

И цялата пасмина около него гръмна в смях. Само негрите не се смееха, те сигурно никога не са се смели.

А на мен от обидата кръвта се качи в главата.

— Сър — рекох аз като се поклоних пак, — вие ми спасихте живота и можете да го вземете обратно, когато пожелаете. Аз съм ваш слуга и роб. Но аз наистина не мога да гледам чудовищни зверства, които са още по-чудовищни, защото са безсмислени! Безсмислената жестокост ме кара да съжалявам, че съм се родил човек! А ако трябва да доказвам смелостта си, то наредете с кого от хората, които ми се хият така глупаво сега, трябва да се бия!

Бях решен наистина на всичко. Така бях отвратен, че не ми се живееше и това явно е било написано на лицето ми, защото смехът секна. После се вдигна страшна врява и не един и двама изтеглиха шпагите си.

— Млъкнете! — рече тихо Ел амирале. Каза го по своя обичаен начин и веднага настана мъртва тишина. Чувах ясно как пращят факлите. Той впи очите си в мен. Презрителната усмивка играеше на лицето му, но очите му бяха сериозни и така пронизващи, като че не бяха човешки очи.

— Синьор доторе! — рече той. — Прощавам ви дръзките думи, за да не разваляме радостта от победата! Но ме е страх, че при характера, който имате, много скоро ще се наложи да доказвате смелостта си!

Той изведнъж се обърна и си тръгна, сподирен от хората си, които щедро ме награждаваха със зловни погледи. Аз, разбира се, не им оставах дължен. Не ме беше страх. Колкото е по-млад човек, толкова по не се страхува за живота си.

Тази ужасна нощ свърши най-после и когато дойде утрото, ние можахме да се огледаме. Бяхме завладели почти без бой един приказно богат град. Този град беше ограбен, плячката възлизаше може би на триста хиляди златни пиастри, а сигурно и повече, ако се сметне златото от църквите. Всеки беше спечелил състояние, в това число и аз.

Само че нямаше да бъде лесно излизането ни от залива. Сан Карлос имаше такива оръдия, че не се знаеше какво ще остане от корабите ни и от награбените богатства и колко от нас ще имат възможността да си харчат пиастрите. Пиратите обаче вярваха на

Белязания и се надяваха, че той вече е намислил нещо такова, което ще ни позволи да излезем невредими от залива.

Така и беше. Ел амирале имаше свой план. Той заповяда да доведат при него пленения вицегубернатор и останалите живи членове на муниципалитета и им предложи сделка. Жителите на Картахена да дадат още тридесет хиляди пиастри, вицегубернаторът да отиде в крепостта и да уговори с дон Педро Гарсиа да ни пусне да си отидем без бой. В противен случай Белязания заплашваше да запали града и да обезглавява по двадесет души на всеки половин час, начевайки от утре сутринта в шест часа, когато изтичаше срокът.

Предложението беше зверско, родено само от един болен ум. Аз не се съмнявах, че губернаторът щеше да го приеме и щеше да се опита да спаси онова, което още можеше да се спаси. Защото най-ценното нещо в един живот това е самият живот, нищо друго.

Оказа се, обаче, че аз малко съм познавал испанците и тяхната твърдоглавост. Тя може да съперничи само на глупавото им високомерие и не се знае кое от двете е повече.

Дон Перес, пратен под честна дума, се върна с отговора късно следобед. Губернаторът отказваше. Той заявяваше, че ще се бие до последен човек под кралското знаме и добавяше, че заловените пирати няма да бъдат бесени по обичая, а е приготвил за тях много позитивно наказание. В двора на крепостта била вече накладена жаравата на която щял да пече пленниците си на тих огън. Нямахме никакво съмнение, че ще го стори, стига някой да му падне в ръцете.

Тоя губернатор беше един подлец. Лесно му бе да оставя на злодеите пирати петте хиляди жители на Картахена, нали беше взел в крепостта семейството си? И това, че щял да се бие под знамето кралско също беше лъжа. Други щяха да се бият и да умират, той нищо не губеше, защото Хогарт не беше луд да щурмува крепостта.

Положението ни наистина не беше от най-добрите. Вярно е, че бяхме господари на Картахена и можехме да издевателствуваме над жителите, но това е малко утешение, когато те гложди мисълта, че ще бъдеш опечен като свински бут на тих огън. Не можехме да бягаме и през нощта. Испанците вероятно вече бяха осветили пролива и бяха прицелили оръдията. А достатъчно бе един от корабите ни да заседне в плитчините, за да бъдем окончателно затворени в клопката.

Ел амирале даже не мигна, когато му съобщиха отговора на дон Гарсиа. Той заповяда на една от командите пирати да излезе извън града и да нареди двадесет дръвника така, че от цитаделата спокойно да гледат обезглавяването на заложниците, което щеше да започне на другия ден сутринта. Междувременно започна товаренето на награбените богатства. На „Корнуъл“ бе поместена лъвската част от златото и изумрудите.

Вечерта пиратите отново се впуснаха да безчинствуват из града и дивите им кръсъци се понесоха над смълчаните домове. А аз изпаднах в тежко униение и се затворих при ранените. Разбихах, че поради собствената си глупост съм вече кръвно свързан с измета на човешкия род и съм брат на мъчителите и изверги, които убиват и се гаврят с беззащитни люде. Нямах изход. Седях и мислех и все по-голямо отчаяние ме обземаше. Какво бях сторил със себе си! Сам се бях погубил, опозорил бях професията си и никога вече не ще можех да гледам хората, да се прибера в Амстердаам. Стореното не можеше да се върне. Господи! Седях, смазан от мислите си, без да имам сила да се съпротивявам на ужаса и отчаянието.

В един миг на просветление реших поне за малко да се освободя от мъката, която владееше душата ми. Станах, нагребях от ракията за превръзки един кърчаг и го налях в устата си.

Бързо повеселях. Нещата вече не ми се струаха така трагични. Нима жертвите на пиратите сами не бяха мръсници и жестоки люде? Бяха. Какво от това, че бях лекар на злодеи? Щом живеях между вълци, трябваше да вия като вълк. И нали бях жив? Нали щях да живея аз, а другите да гният в гробовете? Щях да се измъкна от този ад, богатството да изличи от паметта ми ужасите. Човек всичко забравя. Пей, Хендрике!

Започнах да пея някакви несвързани песни от детството си. Искаше ми се да изляза навън, но все още част от съзнанието ми беше будна и ме държеше нащрек. Навън, в тази кървава нощ щях да загина така безсмислено, както бях живял.

Унасях се, но не спях. Потъвах. Все по-надолу, после се издигах над света, над залива, над всички мръсотии. Времето спря. Върху безчувствената ми душа се напластяваше спокойствие.

Тогава вратата се отвори и влезе Белязания. Беше в сива триъгълна шапка, сив жустокор, сиви обувки с токи, сива ножница, със

страшния белег на дясната си страна. Защо описвах сатаната винаги в черно? Той беше в сиво. Аз седях с изцъклени пиянски очи и като че се гледах отстрани как седя пред Беязания. Даже не можех да стана, не можех да разбера кошмар ли е, или истина. Може би беше истина, а може би — не. Най-мъчителните кошмари са тези, в които всичко е като наяве. Събуждаш се, а после разбираш, че кошмарът продължава и че само си сънувал, че се събуждаш.

— Е? — рече той и устните му се изкривиха от презрение. — Синьор доторе страда от угризения на съвестта?

— Махни се, сатана! — мислех аз. Мислех, но звук не излизаше от онемялото ми гърло.

— Така е — поклати глава Беязания, — синьор доторе е станал брат на мъчителите и изверги!

Кошмар беше. Жив човек не може да прочете така мислите, които ме убиваха.

— А ваша милост се излъга! — изсмя се Беязания и се наклони към мен. — Защото искаше да постигне щастие, без да омърси ръцете си. Богатство и щастие, нали?

— Господи! — молах се аз и се виждах отстрани как се моля. — Не ме оставяй, господи!

— И няма кому да се молиш! — сви устни Беязания като прочете пак мислите ми. — Защото няма щастие, а само едно зло, което владее над прокълнатия човешки род, нищо друго! То е всичко!

Това беше, което остана в ушите ми. И смехът му.

Повече не помня.

Колко съм бил безпаметен — не зная. Свестих се от виковете на един ранен в корема, който умираше. Станах, мъчих се да облекча последните му минути, но нищо друго не можех да измисля, освен да му дам от ракията, за да умре тихо. И ходех като че бях чужд, като че някой чужд се беше вселил в душата ми и беше изгонил от там предишния Хендрике. Боже мой! Сега разбирах, в какво беше магията на Беязания Ел амирале. В неговата омраза към човешкия род.

Разсъмна. Свърши тази ужасна нощ. И тогава видяхме.

В пролива, точно пред крепостта, стояха на котва два тежки испански галеона, с готови заредени оръдия.

Ние се бяхме излъгали. Бяхме помислили, че полупотопената забра от бреговата охрана сама ще си потъне. А тя не бе потънала. Бе

плавала и довела подкрепления. Единият от галеоните — „Енкарнасион“, бе тежък боен кораб, въоръжен с четиридесет и осем фалкона и осем кулеврини. Другият — „Сан Салвадор“ — имаше тридесет и шест оръдия. На бордовете си те носеха не по-малко от четиристотин опитни в бой солдати, решени да отмъстят за разграбения Картагена. Заедно със солдатите от крепостта, те ни превъзхождаха по численост, а и положението им беше далеч по-добро.

За поставяне на условия вече не можеше да става дума. Нито можехме да си позволим да убиваме заложници, защото даже дръвниците, които пиратите бяха изнесли на открито — и те бяха под обстрела. С една реч — ние бяхме в капан. Днес или утре зад двата галеона щяха да се наредят подкрепления и тогава дон Педро Гарсиа щеше да има удоволствието да вдъхва миризмата на печено човешко месо, удоволствие, което напълно бе заслужил.

Какво щеше да предприеме Ел амирале?

Тогава за първи път го видях как командува в безнадеждно положение. Той се качи на мостика и заповяда всички да заемат местата си на фрегатите.

От безгрижното веселие, наглостта и пияната разпуснатост на пиратите не беше останал и помен. Всички разбираха, че ще се мре. Те се качиха на корабите, заредиха оръдията и вдигнаха котвите. А мен ме беше завладяла пълна безчувственост. Беше ми все едно — ще умирам ли, или ще живея. Не бе от страх, защото когато човек се страхува — значи цени нещо, а аз вече нищо не ценях.

Чуха се дрезгавите викове на боотсмените, нашите кораби разпериха платна и се спуснаха срещу испанските галеони. Започваше неравна битка. Те, с подкрепата на крепостта, бяха много по-силни от нас.

Тогава видях, какво може да направи некадърността, когато има власт. Как може да превърне силата в слабост.

Най-простото нещо беше галеоните да отстъпят, да се изтеглят през пролива и да ни оставят на оръдията на Сан Карлос, а след това, ако все пак успеем да минем, да ни срещнат на изхода и там да ни разгромят, защото ние нямаше да можем да се разгърнем. Даже такъв невеж в морското дело като мен виждаше ясно какво ни очаква.

Но испанският адмирал постъпи съвсем иначе. Той прие боя. Вдигна платна и започна да се обръща, за да даде бордов залп по нас. Същата маневра направи и „Сан Салвадор“.

Това беше чиста глупост. Белязания явно беше преценил добре високомерието и самоувереността на противниците ни и ги използваше докрай. Нашите фрегати бяха по-маневрени, макар и с по-леко въоръжение. „Корнуъл“ се спусна към „Сан Салвадор“, изпревари го и даде страшен бордов залп, който разсипа палубата му. Пиратите имаха отлични стрелци, това трябва да се признае. На палубата на „Сан Салвадор“ настана паника. Парчета от такелажа, скъсани ванти, ранени и убити — всичко се смеси в невероятна бъркотия.

В това време от другата страна нападаше „Грей Мод“. Той бе посрещнат само от няколко нестройни изстрела. Приблужи се и даде бордов залп ниско над ватерлинията. Разрушенията бяха тежки, от пробойните започна да нахлува вода.

През цялото това време оръдията от крепостта не можеха да се намесят, защото между тях и нас стоеше по най-глупав начин „Енкарнасион“ и дон Педро Гарсиа рискуваше да удари испанския адмирал. Той пък от своя страна не можеше да стреля по „Корнуъл“, защото щеше да засегне „Сан Салвадор“. Вероятно испанският адмирал помисли, че „Грей Мод“ ще се опита да вземе на абордаж „Сан Салвадор“, защото се запъти на помощ. При това се извъртяваше така, че да даде възможност на Сан Карлос да стреля. Но нашата фрегата беше по-бърза. Тя също се обръщаше, мина покрай „Сан Салвадор“ и даде страшен залп по тежко ударения галеон. Това беше краят на „Сан Салвадор“. Залпът отнесе руля му, на палубата избухна пожар. Галеонът бързо потъваше.

Вбесеният испански адмирал пак не прецени трезво положението. Той още имаше възможност да се изтегли, да избяга през пролива и ние да бъдем принудени да се бием при невъзможни условия. Но изглежда самата мисъл за бягство го влудяваше. С развято знаме, вдигнати платна и пълен ход той приближаваше, готов да удари по „Корнуъл“.

А Ел амирале не страдаше от излишно честолюбие. Ние просто побягнахме и понеже бяхме по-бързи, залпът от „Енкарнасион“ не ни причини особени повреди. Достигнаха ни само четири-пет гюлета, които натрошиха част от фалшборда и убиха двама души.

В това време, докато ние излизахме от обсега на тежките фалкони на „Енкарнасион“, той самият попадна в неизгодно положение. От двете му страни изскочиха „Грей Мод“ и „Глория“, приближаваха се и двете наши по-малки пинаси. Наистина, никой не беше в удобно положение за стрелба, но „Енкарнасион“ бе тронав, а това вече беше преимущество за нас. Той приличаше на бивол, нападнат от вълци. Само с един залп би могъл да прати по дяволите всеки от малките ни кораби, но те се въртяха като побеснели. Рядката стрелба от оръдията на „Енкарнасион“ не им причиняваше особени щети.

Тук един от нашите капитани допусна грешка. Това беше капитанът на „Глория“. Той изглежда не пресметна бързината и силата на вятъра и опънатите му платна го изнесоха зад „Енкарнасион“, на открито място. Грешката беше непоправима. Ние първо видяхме огънчетата по амбразуриите на крепостта и дима. После чухме гърмежите като далечен грохот. „Глория“ потъна в облак.

Когато димът се разнесе, ние бяхме вече с един кораб по-малко. Вълните заливаха натрошената палуба на „Глория“, а оцелелите пирати се мъчеха с плуване да достигнат брега. Никой от тях нямаше да се спаси. Акулите от залива, помамени от кръвта, бяха надвили страха си от залповете и десетина триъгълни перки сечаха морската повърхност. Екипажът на „Глория“ беше осъден. Окуражените солдати от „Енкарнасион“ надаваха радостни викове.

Беше много рано да се радват. „Глория“ потъна, но „Грей Мод“ се оказа в изгодно положение за стрелба, точно зад кърмата на „Енкарнасион“ и даде залп.

Аз, разбира се, по причина на моето невежество, не можах да разбера, защо пиратите от нашия кораб зареваха като луди. Тържествуващите им крясъци се понесоха над залива.

— Руля! Руля! — дереше се някой. — Охо-хо-о!

Стана ми ясно. Една случайност в боя — и съдбата беше присъдила победата на нас. Изстрелите на „Грей Мод“ бяха натрошили руля и рулевия лост и сега „Енкарнасион“ плаваше по волята на вятъра. От тронав той беше станал безпомощен. Но все още зейналите дула на оръдията му бълваха огън, той не се предаваше.

Трябва да призная, колкото и да ми бяха противни пиратите, и мен ме завладя въодушевлението на боя. Аз превързвах кое-как

ранените и бягах на палубата, като че можех да повлияя с нещо на битката. Мерна ми се Ел амирале на мостика, но той въобще не ме забеляза. По тънкото му криво лице сияеше мрачно задоволство.

Сега нашите кораби се нахвърлиха на „Енкарнасион“ като само внимаваха да застават така, че да не ги засягат изстрелите от крепостта, за да не ги сполети участта на „Глория“. Те се извъртаха, стреляха и бягаха. Залповете им все повече и повече рушаха палубата и бордовете на „Енкарнасион“. Той отвърщаше в безсилна ярост и туктам имаше попадения и при нас, но неговата участ бе решена.

По едно време крепостта забълва огън, без да гледа дали ще удари по „Енкарнасион“. Това беше истинско отчаяние, защото залпове от такова разстояние рядко можеха да попаднат в целта.

При всичкото им твърдоглавие и некадърност, испанците все пак имаха едно качество, заради което трябваше да ги уважаваме — те бяха храбри противници. „Енкарнасион“ и не помисляше да бяга. Той се въртеше, бранеше се и битката нямаше да е лесна. Макар че ние имахме превъзходство, Белязания не даваше команда за абордаж. Той бе сигурен в изхода на сражението и не искаше да губи хора.

По едно време вятърът се усили, „Енкарнасион“ полетя право насреща ни и аз — не е срамно да го призная! — четях молитви, но в последната минута изви, нали беше без руля — и залпът му попадна не в „Корнуъл“, а в едно от малките ни корабчета. От такова близко разстояние и слепец не би сгрешил. Корабчето просто се разлетя във въздуха. Но затова пък ние се оказахме също така близо. „Корнуъл“ със своите тринадесет оръдия от единия борд даде такъв залп, че почувствувах, как отскочихме. „Енкарнасион“ се обви в дим.

Пиратите крещяха като умопобъркани — испанецът гореше!

Ел амирале не губеше време. „Корнуъл“ изви, обърна се и даде залп с другите тринадесет оръдия. Сега вече нищо не се виждаше от дим. Но близостта с подпаления „Енкарнасион“ беше опасна, затова „Корнуъл“ побърза да се изтегли встрани.

Чу се ужасен гръм и през дима просветна ярък пламък. После още един. Край нас полетяха парчета от рангоута на „Енкарнасион“. Върхът на гротмачтата му, който се виждаше високо горе над дима, се наклони и изчезна. Бе експлодирал барутният склад на галеона. Битката беше свършена.

Галеонът потъваше бързо! Във водата се виждаха глави — остатъкът от екипажа се мъчеше да се добере до брега. По едно време обаче ми се стори, че двама души плуват към нас — нещо, което беше невероятно. Вгледах се — да, двамата наистина приближаваха. Пиратите ги бяха забелязали преди мен, крещяха подигравателно и се готвеха да си устроят пак някакво кърваво зрелище с нещастниците, когато гръмовитият глас на първия помощник ги усмири. Заповедта идваше от Ел амирале — двамата испанци да бъдат прибрани на борда. Какви съображения си имаше Белязания — това си беше негова работа, никому и през ум не минаваше да размисля върху заповедта. Напротив — трима-четирима веднага се втурнаха за въжета, за да издърпат испанците на палубата.

Първият, който идваше, успя да се вкопчи във въжето и, опирайки се с крака о борда, се изкачи. Вторият закъсна. Една триъгълна перка се стрелна наблизо, чухме задавен вик и той изчезна. Някакви нещастни секунди струваха живота му.

Онзи, който стъпи на палубата, беше окъсан до невъзможност. От сплъстените му коси и лявата ръка течеше кръв. Той бе толкова мършав, че просто чудно беше, как се бе добрал до нашия кораб. Пиратите го заобиколиха с крясъци, но той не им обърна внимание. Изви се към морето, където изчезна другарят му, и направи кръстен знак. Направи го не по католически, а като протестант. За пиратите католик или протестант — беше все едно, но аз веднага забелязах.

— Да се доведе при Ел амирале! — изрева в тръбата първият помощник.

Двама от пиратите го хванаха и го помъкнаха към мостика. На мен ми беше много любопитно какъв човек е този, който иде от испански кораб, а не се кръсти по католически и затова тръгнах и аз на мостика, като корабен лекар можех да си тикам носа навсякъде, още повече че човекът беше ранен.

Пленникът се изкачи, блъскан от пиратите, което впрочем беше съвсем ненужно. Когато наближиха, те съвсем се престараха — спънаха го и го простряха пред Ел амирале.

— Пълзи, куче! — извика единият. — И моли за живота си!

Но пленникът явно не беше от страхливите. Той се изправи и едва тогава се поклони. После вдигна глава.

Белязания стоеше като статуя, даже не мигна. И бледото му лице беше замръзнало — парче синкав планински лед. Нещо се носеше във въздуха, чувствувах го. Тези двамата — Ел амирале и пленникът — се познаваха.

Мълчаха около минута. После пленникът каза на чист английски:
— Имам честта, сър, да бъда ваш роб!

Ел амирале изкриви устни, лицето му си оставаше ледено. Не зная дали въобще думите стигнаха до слуха му.

— Е, Редмънт — процеди той, — значи пак се срещаме! Храбро се би ти срещу мен!

— Съжалявам, че ви противореча, сър! — отвърна пленникът, когото назоваха Редмънт. — Този път нямах това удоволствие. Бях заложник, заедно с още осем души, в трюма на „Енкарнасион“. Господ да се смили над душите им! Всички сме в неговите ръце!

И той пак направи кръстен знак в посоката, където потъна „Енкарнасион“.

Този Редмънт не лъжеше. И беше безумно храбър — така никой не си позволяваше да се държи пред Белязания. Забелязал съм, че толкова храбри могат да бъдат само хора, които вярват в съдбата и са уверени, че каквото и да правят — все едно, съдбата ще реши кога да прекъсне нишката на живота им. Хогарт или друг, за тях няма значение, те живеят като че всеки ден им е подарен. Кой знае може би точно така трябва да се живее.

По лицето на Ел амирале пропълзя нещо като усмивка. Може да беше самият сатана, но уважаваше смелостта.

— Я гледай! — рече той. — Та ти не си забравил богословието!

— Не съм, сър! — отговори Редмънт.

Да, те двамата се познаваха и то много отдавна. Чаках да видя какво ще стане. И всички наоколо чакаха. Ще го бесят ли този Редмънт, или — не?

— Доторе! — рече Хогарт, даже без да си извърща главата към моята страна. — Прибери този разпопен пастор при себе си и се погрижи за плътта му! А пък той, надявам се, от благодарност ще се застъпи за нашите души пред всевишния, когато му дойде времето!

Това беше точно в стила на Белязания. Наоколо помощниците му се закискаха, но той — не. Редмънт също не се засмя. И въобще в

цялата сцена имаше нещо ужасно зловещо, въпреки иронията на Белязания и варварския смях на помощниците му.

— Благодаря ви, сър! — рече Редмънт.

Ел амирале само вдигна вежди и аз разбрах. Излязох напред и поканих учтиво пленника да ме следва.

Може би описвам тази история много дълго. Всъщност всичко се разигра за броени минути, докато „Енкарнасион“ потъна. Заведох Редмънт в моята каюта, погрижих се за раните му. Те не бяха опасни, но много кървяха. Превързах го, настаних го в моето легло и пак излязох на палубата.

Ние бяхме победители в битката. Бяхме пратили на дъното две тежки испански галеона. (Сега забелязвам как пиша — „бяхме победители“, „бяхме пратили“ — като че имах някакъв дял в победата или че съчувствувах на злодеите. Но какво да се прави — такива сме ние, хората!). И така, пиратите бяха унищожили галеоните, но с това положението ни не беше се подобрило. Сан Карлос пак владееше пролива, зад гърба ни беше един изтерзан и настръхнал град и макар трюмът на „Корнуъл“ да беше пълен със злато, никой не можеше да ни измъкне от капана. Утре другиден щеше може би да доплава цяла испанска ескадра и всички щяхме да разберем какво значи да те пекат на тих огън.

Съдбата на всички ни бе в ръцете на Ел амирале, на неговата дяволска опитност. При това бяхме загубили вече две корабчета. Какво щеше да реши той?

Ел амирале отправи фрегатите към брега и събра капитаните при себе си. Ние не влязохме в пристана, а застанахме на котва в извивката на залива достатъчно близо до крепостта и достатъчно далеч от оръдията ѝ.

Съвещанието с капитаните продължи дълго. Към обяд те излязоха, отидоха на корабите си и започна едно странно суетене. Спуснаха се лодките, в тях се натовариха части от командите, после лодките излязоха на брега и пиратите, под началството на боотсмените, се отправиха към една палмова горичка, която беше зад хълма, откъм гърба на крепостта. Там те напалиха огънове и димът им се извиси над горичката. После лодките се върнаха, натовариха втора част от пиратите и отнесоха и тях на брега.

Какво ставаше? Нима Ел амирале се канеше да нападне крепостта?

Ако се премисли добре нашето положение, това беше единственият изход. Макар и с големи жертви, командорът би могъл да завладее Сан Карлос и да осигури излаз към океана. Друго нямаше.

От горичката се отдели една групичка и се отправи към крепостта. Доколкото можех да различа, в нея пак беше вицегубернаторът. Отиваше с предложенията на Ел амирале до дон Гарсиа.

Не мина и час и групичката се върна. Можех да си представя, какво е предлагал Хогарт чрез вицегубернатора и какво са му отвърнали. Ел амирале е предлагал капитулация на крепостта като пощади живота на защитниците ѝ, а дон Гарсиа е пратил в отговор изискана испанска ругатня. Все едно, веднага след това лодките се върнаха по корабите и във всяка от тях започнаха да се товарят по два фалкона от фрегатите. Нямаше никакво съмнение, тези оръдия щяха да се изведат на позиция и да стрелят, когато пиратите нападнат крепостта откъм гърба ѝ. Действително, така стана. Лодките пренесоха фалконите на брега, пиратите ги тикаха до горичката и отдалеч се виждаше, как ги изведоха на позиция. После се върнаха за още оръдия.

През целия следобед лодките пренесоха на сушата не по-малко от двадесет фалкона и кулеврини. Лагерът на пиратите в горичката закипя от работа. Явно се готвеше отчаяно нападение.

В крепостта също се размърдаха. Дон Гарсиа наистина не би могъл да гледа равнодушно пригответията за атака. Но какво можеше да стори? На трескавите пригответия на Ел амирале той отговори като започна да прехвърля част от оръдията към гърба на крепостта. Щурмът на пиратите щеше да бъде посрещнат от страшен огън.

Хогарт продължи да товари оръдия, за да ги пренесе и насочва към Сан Карлос. „Грей Мод“ остана само с четири, „Корнуъл“ с осем,

всичко друго бе на сушата. Той явно се готвеше да удари на някое място стената, за да могат пиратите да нахлуят през отвора. Дон Гарсиа, завладян от тревога, реши да изравни силите и сне още оръдия от страната към пролива. Те там не му трябваха, а когато пиратите нападнаха, нямаше да има време да ги мести.

По нашите кораби непрестанно ехтяха заповеди и сигнали, възбуждението растеше. Слезе и последната команда от „Корнуъл“, с нея — и аз. Минахме по пясъчната ивица в боен ред и заехме позиция в горичката. Когато видях насреща си отвесните стени и зъберите на крепостта — просто изумях. Ел амирале беше полудял. Каквито и сили да имаха пиратите, те не биха могли да превземат крепостта. Но дон Гарсиа изглежда беше на друго мнение, защото добре се беше приготвил — отсреща се взираха в нас черните зеници на оръдията, готови за стрелба. Готови да ни пометат, когато тръгнем в атака.

Към всичко се прибави още едно обстоятелство. Нашите фрегати се изтеглиха назад и влязоха в пристана на Картагена. Това беше защитна маневра, за да не попаднат в ръцете на испанците в случай на неуспех. От зъберите ги съпроводиха подигравателните викове на испанските солдати.

Слънцето клонеше на запад, толкова огромно и червено, че душата ми се свиваше. Може би за последен път го гледах.

Тръбите свиреха подготовка за атака, страшен дим се виеше над горичката по цялата наша линия и се носеше към крепостта. Може би Ел амирале искаше да скрие нападащите пирати в дима, но туй малко щеше да помогне. Отсреща обаче се разтревожиха от това намерение на Белязания и усилиха още повече отбраната с оръдия. В края на краищата, там горе бяха само двеста души и гърбът на крепостта беше най-слабото ѝ място, а ние бяхме два пъти повече.

Стоях в храсталака, кашлях от лютивия дим и събирах душевните си сили, които, трябва да призная, не бяха много. Тръбите стихнаха, всеки миг можеше да засвири сигналът за атака.

Чаках, напрежението растеше като облаците дим, които обвиваха нашите позиции. По крепостта също свиреха подготовка за бой.

Битката щеше да започне всеки миг, когато чух до себе си тих глас:

— Доторе, бързо! Какво чакате?

Огледах се, доколкото можех, с насълзените си от дима очи. Един от пиратите, комуто бях помогнал веднъж, ми правеше знаци, сочеше към пристана. Наоколо нямаше никой, като че се бяха стопили в пушека.

Не можех нищо да разбера. Къде изчезнаха?

— Към корабите! — пошепна пиратът. И сам изчезна.

Все още нищо не разбирах, но ме завладя ужасен страх. Нима можех да остана сам тук! За нищо на света!

Тичах, задъхвах се. Чувствувах, че тичам за живота си, и не жалех тялото си. Краката ми не искаха да ме носят, умът ги заставяше. В дробовите нямаше въздух, очите изхвъркваха от орбитите, но страхът ме гонеше по петите, не ми даваше да отдъхна. Ако спрях, с мен беше свършено — и с тези крака, които не искаха да тичат и с тези дробове, които се свиваха от болка, беше свършено с това нещастно тяло. Още малко, още малко!

Стигнах на кея, в мига, когато фрегатите се отделяха от пристана. Скочих във водата, заплувах. Някой от „Грей Мод“ ми подхвърли въже. Аз се вкопчих като удавник в него и полумъртъв ме изтеглиха на палубата.

Ставаше нещо невероятно. Разперили платна, гонени от силния вечерен вятър, корабите се носеха право към пролива!

От крепостта ни забелязаха едва когато излязохме от пристана и с пълен напред приближавахме теснината.

По зъберите настана страшна олелия. Но тя с нищо не помагаше на испанските солдати. Всичко, което имаха — бе четири кулеврини към пролива, а стрелбата от мушкетите им можеше само да ни размива. При това „Корнуъл“, който плаваше напред, даде добре прицелен залп и сигурно изби две от командите, защото тези оръдия въобще не гръмнаха. Останалите две пък не улучиха, вдигнаха вода встрани от „Корнуъл“. Бързата фрегата мина през пролива и се отдалечаваше от опасното място. Подир нея плаваше нашата „Грей Мод“. Ние имахме четири кулеврини. Стреляхме с двете само колкото да ядосаме още повече испанците, но и това се оказа от полза, защото, изплашени, те се скриха за минута и ние също прекосихме теснината. Толкова близо бяхме до крепостта, че чувахме ясно ругатните на солдатите. След нас се измъкна и третият кораб и излязохме в широкия залив, в открито море.

Мога да си представя как се е тръшкал от яд дон Диего. Така да бъде измамен! Но кой да предположи, че Белязания ще си остави оръдията и ще избяга? Пленяването на нашите бомбарди не ще да е било голяма утеха за дон Диего.

А корабите ни, лишени от голямата тежина, плаваха много бързо. Сега беше време да се молим на съдбата. Ако ни срещнеха испанци — прощавай, живот! — защото ние бяхме беззащитни. Пък мисля си, даже и приятели да ни срещнеха, и те нямаше да пропуснат случая да ни ограбят, защото при светлината на златото всяко приятелство бледнее.

Но не ни срещна никой. Ел амирале знаеше добре пътищата на испанците и ги избягваше, а да ни търсят в безкрайните простори на морето бе безнадеждна работа. Държахме курс норд-нордвест, към Ямайка.

На четвъртия ден се прислонихме до едно безлюдно островче, над което се извисяваше горист зелен връх. Слязохме да натоварим вода и плодове — иначе нямаше да издържим до Ямайка.

Тук стана и дележът на пляката. Беше ми много странно, защото за първи път видях пиратите мирни и тихи като в църква. Никой не смееше да дава воля на алчността си, защото за смут при дележа се полагаха двадесет тояги. И всичко се извършваше точно, по неписания закон. За измама наказанието беше едно — смърт, затова всеки нехранимайко беше сигурен, че другият не ще го излъже.

Направиха нещо като навес и Ел амирале застана под него. Помощниците изнесоха сандъците с награбеното и на слънцето засвети нечувано богатство. Първо се отдели злато, за да се купят нови оръдия, после се броеше останалото. От време на време Ел амирале казваше с равния си глас:

— Гледайте! Добре гледайте!

Той казваше за златото, но аз през цялото време се вирах в него, защото този човек беше за мен загадка. По лицето му нито веднъж не проблесна любопитство или някакво желание. Като че онова, за което беше водил тази сбирщина на смърт, заради което бяха изтезавани и избивани хора, не лежеше в краката му.

И тогава, като го гледах, в един миг ми се стори, че той прилича на някой от смъртно болните, които бях виждал и които в своята безнадеждност нямат друго, освен безкрайно ожесточение към света.

Той беше свършен човек, душата му беше мъртва. Така бе жадувал злато и власт, толкова престъпления бе извършил за тях, че когато ги беше получил, те не му трябваха вече.

Отведох очи, за да не разгадае мислите ми и зачаках със страх своя дял — аз се боях от златото. В ушите ми бяха писъците на убиваните, давеше ме мирис на топла кръв и пушек. Гадеше ми се.

Прекрачих нечии крака, минах встрани и седнах под една сянка. Седях там, докато ме извикаха да получа дела си. Той излезе, че е двеста златни мараведии, една верижка също златна и един сребърен пръстен. Получих ги и — о, какво нещо е човекът! — златото вече не ми се видя така страшно. Пак си имах оправдания. Щях да напусна пиратите, да се върна в Амстердаам и да се махна завинаги от този ад.

После, след дележа, се качихме на корабите и продължихме.

Сега е времето да кажа нещо за Редмънт, когото по такъв необикновен начин бях прибрал в каютата си. Точното му име беше Александър Редмънт, беше родом от Девъншайр и имаше четири или пет години повече от мен.

Странен човек беше този Редмънт. Малко ме дразнеше, малко ме забавляваше, но с него ми олекваше на душата. Ето, такова свойство имаше той, а то е много нещо. Освен това той бе свършено лишен от притворство. До такава степен и така неочаквано казваше истината, че човек не можеше да му се ядосва, а се разсмиваше. При това у него нямаше никаква злоба, само от време на време започваше безобидно да поучава. Често си мислехме, че е смахнат и може би наистина бе смахнат, но на този прокълнат кораб кой не беше побъркан? Всеки от нас беше със саката душа и ни водеше самият дявол, та затова поученията на Редмънт звучаха така идиотски и нелепо.

Той, впрочем, се бе настанил в моята каюта като че цял живот все там си беше живял или поне се готвеше да прекара при мен остатъка от дните си. Тозчас ме попита дали имам библия и се натъжи, когато разбра, че нямам, но после се успокои и каза, че това не е толкова страшно, защото той помнел наизуст цели глави от светото писание. На мен само до библията ми беше по това време! Но понеже се учудих, не се сдържах и го попитах:

— Редмънт, вярно ли е това, което каза Ел амирале... че си бил пастор и са те лишили от сана ти?

— Вярно е! — отвърна той спокойно. — Епископът ме изгони от неговата църква, но аз пък го анатемосах от моята!

— Как така! — опулих се аз.

— Така! Аз си имам моя църква! — рече той и се удари по гърдите. — А истината е една и не се нуждае от епископи!

Че истината най-малко се нуждае от епископи, беше вярно, но той си беше смахнат и затова пиратите не му се сърдеха. Ако беше в ред, веднага биха му видели сметката, защото Редмънт казваше доста лютививи слова. Но при такива люде, между зверове, правдата можеше да говори само с езика на един побъркан човек.

А колкото до това, че истината била само една, тук Редмънт грешеше. Няма една истина. Човек затова е човек, защото в душата му звънят много истини. Те се преплитат, борят се и живеят с него до самата му смърт.

Но за какво пишех? За разговорите ми с Редмънт.

Тези разговори, бога ми, си заслужаваха времето. След като се изплъзнахме от мишеловката в Картагена, аз вече нямах много работа, защото умрелите — умрели, а живите си живееха и без мен.

През деня се залисвах с това-онова, а вечер се прибирах във вмирисаната си каюта. Запалвах една дебела свещ, слагах две чаши и наливах вино от дървената кана. Редмънт си пийваше и езикът му се развързваше, а пък и аз, като ми се замаеше главата. Започвах да говоря неща, за които иначе не бих посмял и да мисля.

— Кажу, Редмънт — питах аз, — за какво е всичко това? Какъв е смисълът?

— На кое? — чудеше се той.

— На това, че се лутаме като слепци в живота, мъчим се, терзаем се и влизаме в земята, без да сме сторили нищо свястно! Погледни мен! Тръгнах да търся щастие, а падам все по-ниско!

— Защото го търсиш без смирение, а с непомерна човешка гордост, синко! — отвръщаше Редмънт.

— Може и тъй да е — казвах аз.

— Щастието е да живееш за своята вяра! — извисяваше глас Редмънт и сочеше гърдите си. — Не си ли го разбрал, синко?

— Не — казвах. — А и това твое щастие нещо не ми харесва. Защото едни ще ме пратят на клада, други ще ме заколят, трети на късове ще ме режат — все заради своята си истинска вяра!

— Бога хулиш! — развикваше се Редмънт и така удряше каната си, че разплискваше виното. А пък аз се смеех, но не ми беше весело. Защото такива едни мисли вълнуваха духа ми.

Една вечер, след като пак ме беше поучавал, му рекох:

— Да знаеш, че много мъка съм претеглил и още повече съм видял, затуй ще ти кажа: смисълът на всичко е единствено в това да пазим живота и да се грижим за него. И разумът пак затова ни е даден от майката природа — за да може човекът най-добре, с разума си, да се бори срещу смъртта!

— Виж, от тази страна не съм го премислял — призна Редмънт. — Хулни и объркани са думите ти, но върху хулните и объркани думи най-много трябва да се мисли!

— А пък аз — рекох, — това ти харесвам, че може да си смахнат, но се съмняваш като мен, а не бързаш да ме пращаш на кладата заради своята си истина! Сигур защото и двамата не сме в ред!

Така минаваха вечерите ни. А веднъж го запитах друго:

— Ти знаеш от по-рано Ел амирале, нали? — подхвърлих. Не очаквах отговор, но Редмънт даже не се замисли.

— Е-хе! — отвърна той. — Още от плантацията на мистър Бентъм го зная, пък и от по-преди!

— Каква плантация?

— На Доминика. Джеймз беше роб на мистър Бентъм.

Бях се научил вече да не показвам учудването си.

— Наздраве! — рекох. — Мнозина са били роби. А виното е добро!

— Отлично е! — съгласи се Редмънт. — Ти май не ми вярваш?

— А, вярвам... — казах — само че нали знаеш...

Сега Редмънт се разпали. Изпи на един дъх чашата и загърмя като на проповед:

— Трябва да питаш, синко! Трябва непременно да питаш за плантацията на Майкъл Бентъм! Защото като него никой нямаше такъв памук на Доминика, а и досега няма, това всеки ще ти потвърди охотно! Всеки, който е живял на Доминика пред дванадесет... не, преди петнадесет години!

— Отдавна! — рекох аз.

— Ако се замислиш, синко, не е толкова отдавна! Мен и Джеймз ни докараха в един кораб. „Есперанс“ се наричаше, проклета мръсна черупка! Аз само преди месец бях казал на епископ Уимбълди, че това, което върши...

— Чакай! — рекох, защото Редмънт пак започна историите си с епископа, а аз вече ги знаех наизуст и бях сит на тях. — Чакай сега! А защо Джеймз Хогарт? Че той трябва да е бил тогава... да пресметна... на седемнадесет години!

— Джеймз ли? Осъден беше на доживотна каторга за участие във въстание. Но аз още когато казах на епископ...

— Не може да бъде! — прекъснах го. — Не може да е участвувал във въстанието на кралевбийците, тогава е бил в пелени!

— А кой ти казва, че е участвувал? Лендлордът му имал нужда от пари и понеже е забранено да се продават свободни англичани — затова! Забранено е да се продават, но не е забранено да се осъждат!

И тъй като да описвам целия разговор през тази нощ с Редмънт ще отнеме много време на любезния читател, а пък Редмънт непрестанно се отклоняваше и говореше за себе си, аз ще си позволя да предам само онова, що се отнася до Джеймз Хогарт, Беязания, и то вкратце.

— Видях го за първи път на „Есперанс“, нали ти казах! — боботеше Редмънт след шестата чаша. — Окован беше във вериги. Бледен... и нито дума — като че беше онемял! Слаб един такъв, седи... „Болен ли си, питам го, или от утеха нямаш нужда? Даже на най-окаяния всемилостивият дава утеха!“ А той мълчи, гледа и не ме вижда. Разпитах аз и разбрах каква е работата. Нашият Джеймз мислил да се ожени за едно момиче от селото, но някакъв негодяй също бил хвърлил око на момичето. Дал подкуп на един от писарите на лендлорда и наклеветили Джеймз. А на лорда — също такъв негодяй! — само това и трябвало! Скалъпили обвинение, намерили свидетели — и как няма да намерят! За два-три дни всичко свършило!

— Ясно — рекох, — това поне ми е ясно!

— И всички доволни! Лордът получил уговорените пари от Кралската вестиндийска компания, съдията и писарят — колкото им се полагало, негодяят — момичето. А Джеймз — на каторга. Това всичко ми го разправиха другите каторжници, Джеймз мълчи. Пак отивам при

него. „Не страдай — казвам, — бог наказва когото обича!“ А той като се разсмя, тръпки ме побиха. Смее се и дрънка веригите. Мисля си — полудя нещастното момче! И като заговори! „Така да е, отче — казва, — аз ще стана бог, ще убивам когото обичам, само ти почакай малко!“ Махнах се аз от него, защото виждам — лошо...

— А после, на Доминика?

— На Доминика мен ме пуснаха, защото ме обявиха за не в ред и защото дадох три пиастра на първия помощник и той уреди тази работа, а Джеймз закараха в плантацията на мистър Бентъм на север, в Грийнленд. Аз останах в Кронтаун, прибра ме клисарят на църквата „Санкта Розалия“. Живях там месец-два, пък си мисля — ще отида да видя момчето! Стигам до Грийнленд, показват ми плантацията на мистър Бентъм. Десет колиби с покриви от тръстика, в кръг. В средата на кръга — площадче. На площадчето — бесилка. Така всеки, щом се събуди сутрин, да вижда бесилката и да знае, че до вечерта може да виси на нея!

— А Джеймз?

— Джеймз попаднал в ръцете на някакъв звяр. Биел го всеки ден, измъчвал го, а една вечер го посякъл с ножа през лицето. Звяр мръсен, а не човек! — и Редмънт се прекръсти.

— После?

— После момчето умряло... Искам да кажа, всички го мислили за умряло. Но се намерил за чудо един негър-знахар, съживил го. Джеймз оживял, ала се побъркал. Забравил името си, говорел, че в душата му се е вселил Юда и още такива неща. А един ден съдбата се обърнала. Видял го Бентъм и го взел при себе си да му помага у дома. Истинско щастие е било, защото старикът рядко излизаше, всичко беше оставил в ръцете на надзирателя си — онзи същия звяр, за когото ти казах. Джеймз се пооправил, лудостта преминала, но на мен ми се струва, че оттогава Джеймз се промени. Друг като че стана, по смеха се познаваше! А иначе вече живееше добре, защото старият Бентъм нямаше други хора около себе си и се привърза към момчето. Научи го да чете и да пише и му разказваше всичките си измислици — защото старият все мислеше, че открива нещо. И какво откриваше! Ту машина за вечно движение, ту цяр против черна магия.

Той, Бентъм, и мен прие добре, защото му тълкувах фолианта на Теодориус за противоотровите срещу магиите, а в този фолиант има

много тъмни и неясни места, които аз зная. Джеймз седеше и слушаше, само изрядко ще каже по някоя дума. Такъв беше станал. А надзирателят, комуто това никак не харесваше, все се опитваше да го вземе обратно в колибите и там сигурно вече щеше да го убие, дяволът проклети!

Само че не можа. Ухапа го една вечер арака, притаена в ботуша му. Той идваше всяка вечер да носи сметките на Бентъм и събуваше калните си ботуши пред вратата. И онази вечер дойде, говореше, че трябва още люде за памука и помоли да му дадат Джеймз, макар за два дни. Бентъм почти се беше съгласил, но аз казах, че за сутринта имам опит, за който ми е нужен помощник и проклетият метис си излезе. След минута чухме крясъка му. Нахлузил ботуша, без да го изтърси, много го беше яд! И защо да го изтърсва, ботушите си стояха пред вратата!

Умря си така, с пяна на устата, като крещеше, че Джеймз е сложил змията. А пък аз мисля, че господ наказва мъчителя!

— Господ си знае работата! И е добре да му помагаме понякога! — рекох аз. — После?

— После Бентъм обяви, че назначава Джеймз за надзирател. Негрите се хилеха и се готвеха да ни изколят и да подпалят плантацията, но много скоро престанаха да се хият. А и аз се чудех, защото Джеймз вършеше неща, които не бяха за разбиране. Първо махна бесилката, след това разкова каторжниците и на всички даваше по няколко центавоса за ром. И да речеш, че беше добър — не, защото той веднага закопа двама души в мравуняци и ги изядоха мравките. И знаеш ли какво ми каза? „Нека — рече — животът им стане по-мил, тогава смъртта ще им бъде по-страшна!“ Как ти се струва, а?

— Ами, струва ми се, че не е глупаво! Наздраве, Редмънт!

— Не мина месец и старият Бентъм умря. Много странно умря, защото той беше здрав старик и щеше дълго да живее, но това е друга история. А Джеймз веднага извика лекаря и нотариуса от Кронтаун. Отвориха завещанието и какво излезе! Старият оставяше всичко на короната като беше измолил милост за Джеймз. Още същата вечер се магнахме от плантацията и аз се върнах при клисаря от църквата. Виках и Джеймз да дойде с мен, но той не поиска. И сега чувам какво ми рече, когато се разделяхме. „Редмънт, запомни, вълци не се ловят с

капани за зайци!“ А аз му казах, че ръката господня настига и вълци и зайци! Истината му казах!

— Не си! — отвърнах му аз. — Тая твоя истина ми мирише на заешки кожи!

Тогава Редмънт се разпали и ми говори дълго, но от всичкото разбрах само, че се видели с Джеймз Хогарт още веднъж след години и то на Ямайка. Джеймз Беязания вече плавал под черното знаме и в някаква битка Редмънт пак се намерил по средата и едва не го проболи, когато се опитвал да проповядва.

Такъв си беше Редмънт. Понеже беше побъркан, беше любимец на съдбата и тя го пазеше. И сега, като пиша, си мисля — нали все пак трябва да има и такива хора на земята?

Разделихме се ние с него в Порт Роял. Той тръгна по своя път, аз — по моя. И кой знае, ако е още жив, сигурно продължава да говори своите проповеди, от които единствен той има нужда, никой друг.

Но виждам, че много се отклоних и вече е време да пристъпя към

СВИТЪК ЧЕТВЪРТИ,

В КОЙТО СЕ РАЗКАЗВА ЗА НАПАДЕНИЕТО НАД ЛАС ПАЛМАС И ЗА ОНОВА, КОЕТО ПОСЛЕДВА.

Няма да описвам надълго, как бяхме посрещнати в Порт Роял, защото тържествата по случай нашите успешни битки и щастливото ни завръщане бяха тъй бляскави, че затъмниха всичко, което бях виждал дотогава. Сам губернаторът сър Томас Далфорд взе участие в тези тържества, макар да не се показваше много. Все пак ние бяхме пирати и не подобаваше нему да одобрява нашето нападение. Но той го одобряваше, пък и не само той, а и всички английски търговци по островите на Карибите, защото испанците всячески ги притесняваха и ги грабежа, макар да не бяхме във война.

Търговците от Порт Роял, от Кингстаун и даже от Порт Антонио веднага се нахвърлиха като прерийни чакали върху плячката, която носехме, купуваха и препродаваха. Сега разбрах добре, защо Порт Роял носеше срамното прозвище „пиратски Вавилон“. Тук никой не питаше откъде имаш злато, стига да го имаш. Никой не питаше колцина си убил, колко домове си подпалил, откъде идваш и къде отиваш. Людете живееха като на сън, един страшен и приказен сън, от който чакаш всеки миг да се пробудиш. Нощем градът светеше от

факлите и сиянието му се виждаше далеч в морето. По улиците се блъскаха тълпи от пияни, които влачеха подире си бурета с ром, пристъпваха важно пирати, които вчера бях виждал в дрипи, а сега носеха мантии от пурпурна коприна и брокат, но на ушите им още висяха пиратските обици. От всички странноприемници и домове на търпимостта се вдигаха приятно дразнещи ноздрите облаци от благовония, примесени със смрад от прегоряла сланина. Чуваха се крясъци, примамливи викове на продавачи, песни, звън, свирене, блъскане на тарамбуки. Нямахше нещо, което да не се продава и купува, като се започне от най-мръсната вехтория и се стигне до най-красивите робини, докарани от испанските острови. Градът беше пиян, искаше да забрави миналото, да не мисли за бъдещето. И колкото и да е срамно, и аз станах част от този пиян град. И мен ме беше обладала магията на златото. Като че изумях, не помислих и да се връщам у дома. Ходех в най-скъпите таверни, където поднасяха в позлатени тави печени на шиш яребици, пиех от тежки сребърни чаши вино, докарано от Кадис и Лишбоа. И вместо да бързам да се прибера, успокоявах се, че има време, а сега трябва да поживея за всички дни на мъчения.

В това беше магията — да се чувствуваш господар на света. Няма по-голямо изкушение и няма друго удоволствие, на което хората да се предават така лесно. Всичко останало — блясъкът, изтънчеността, благосклонното презрение и престолената скромност — е само отвън. Отвътре е дивото желание да бъдеш господар. Това желание се притайва, чака само подходящ миг, за да покаже зверското си лице и да се озъби.

Там, в Порт Роял, аз наистина се чувствувах господар на света. И тогава разбрах защо онзи, който е станал пират, е вече загубен. Той е готов да плаща. Готов е да плаща всякаква цена! За дните когато са му поднасяли андалуско вино в сребърни чаши и най-красивите жени от Порт Роял са му се усмихвали обещаващо, той е съгласен да скочи през борда на вражеския кораб с нож в зъбите. Или дрипав, полусляп от рояците москити, да се влачи стъпка по стъпка през непроходимите джунгли и да проклина часа, когато се е родил.

Но аз отивам много напред, когато говоря за джунглите. Тогава нямах и представа какво ме чака. Тогава само се наслаждавах на живота, който, както ми се струваше, бях напълно заслужил след дългите лишения и несгоди.

Сън, пищен и измамен сън!

Една утрин се събудих с три пиастра в кесията. Беше дошъл краят. Градът продължаваше да бъде пиян, но аз вече не бях пиян. За седмица щяха да стигнат тези пиастри, а след това? Гладът е нещо неумолимо, а аз вече бях изпитал какво нещо е гладът. Пак не виждах изход. (Човек винаги с това се оправдава, че не виждал изход!) Бях вече продал златната верижка и разпилял парите. Сребърният пръстен така и не успях да продам.

Тук му е мястото да кажа, че много странен беше този пръстен. Аз вече бях опитал да го разменя, но никой лихварин не искаше да го вземе. Казвах, че не бил сребърен, но от каква сплав беше — не знаеха. Пък аз го носех на пръста си и все ми се струваше, че някой ми говори. То не беше и говор, но някак особено, като че ме разпитваше за това и онова, пък аз като че му отговарях без да искам. Навярно е било от лошия живот, който водех и най-вече от лошото вино. Но така го и оставих, не можах да го продам този пръстен. Той и досега е на старческата ми ръка и никак вече не се чудя, че му говоря. Защото той ми отърва живота, но за което после ще разкажа, а сега да се върна към Порт Роял.

Какво имаше да се мисли, работата беше ясна. Трябваше да намеря пак Ел амирале и да му се помоля да ме вземе със себе си. Защото Джеймз Хогарт не беше човек, който чака събитията, той правеше събитията и сигурно беше намислил нещо.

Да открия Ел амирале сега вече беше по-лесно. Помолих да му предадат едно мое писъмце с най-покорна молба и зачаках. Друго не

можеше да се направи, защото не се знаеше къде живее, не се знаеше кога спи и къде се храни. Ако бях му се понравил — той щеше да намери начина да ми прати вест.

А Ел амирале ме намери. След два дни на вратата ми се похлопа с юмрук. Не обичам да отварям на такива хлопания, затова извадих шпагата си и погледнах през зарешетеното прозорче. Нямаше нищо подозрително навън. Бутнах резето и заставах встрани, за да мога да посрещна всекиго, както подобава.

На вратата стоеше един от негрите-исполини и зъбите му светеха. Те бяха неми, тези негри. Той се поклони, посочи с пръст нагоре, после — към вратата. Ясно. Ел амирале ме викаше. Прибрах си шпагата и тръгнах. В една от улиците негрът ми завърза очите и дълго ме води за ръка. Качвах се по някакви стълби, отваряха се врати. Накрая ми дръпнаха превръзката от очите и се озовах пред Белязания.

Стаята беше скромна, нямаше и помен от разкоша, който очаквах да видя. Зад писалището седеше Ел амирале и си играеше с един куц папагал, който важно се разхождаше и кълвеше зърна от ръката му. Острите очи на Ел амирале се спряха върху мен, на лицето му се изобрази нещо като усмивка, изкривена от страшния белег.

Поклоних се.

— На вашите услуги, сър — рекох.

— Е? — ухили се Белязания. — Човек си спомня приятелите, когато му се изпразни кесията! Нали така?

— Вярно е, сър — потвърдих аз.

Какво друго да му кажа? Той знаеше всичко, проклетият дявол!

— Наемам те пак! — рече Ел амирале. — Ти си опитен в занаята си и умееш да си държиш езика зад зъбите. А едното е толкова важно, колкото и другото! Наемам те.

Сега се досетих. Аз наистина, докато пилеех мараведиите, нищо не бях говорил за себе си, нито за Ел амирале, нито за мръсните ни дела. Другите се хвалеха, аз мълчах. А Ел амирале беше следил за мен, как — не зная, но нищо не бе убегнало от острото му око.

— Ето! — рече той.

Пресегна се и една кесия тупна със звън на пода пред мен.

— Това е — каза. — Много объркана глава си ти, но да запомниш от Джеймз Хогарт, наричан Белязания, че няма друго щастие и няма друг смисъл!

Аз не се наведох.

— Простете ми дързостта, сър — рекох. — Но ми позволете да не взема това злато! Защото за мен животът има друг смисъл.

— Я гледай! — присви очи той. — И какъв е, да чуя?

— Единствен, сър. С целия си разум и с всичката си опитност да се боря със смъртта. И със страданието, защото всяко страдание е една малка смърт!

Той замълча и просто ми стана не по себе си — така ме пронизваше с ужасните си очи. После каза:

— Горд си, а? Дойде за злато, а сега не го искаш? Нищо. Наемам те и чакай знак!

И повече въобще престана да се занимава с мен. Протегна ръка и подаде зърна на папагала.

Тогавя видях. Над лакътя той имаше едно тъмнокафяво петно, голямо колкото пиастър. Едва ли някога някой го беше виждал, защото той винаги носеше дълги ръкави и стегнат жустокор. Но аз го съзрях за миг преди да свие ръката си.

И почувствувах, как косите ми се изправят от ужас. Той беше прокажен! Точно на него аз говорех, че ще се боря със смъртта и страданието!

А негрите тозчас ми завързаха очите и ме изведоха.

Вървах после към дома в голямо душевно смущение и така бях дни наред. Размислях и все не можех да стигна до нещо. Значи затова Белязания беше такъв! Затова бе жесток, благороден, смел, подъл, зъл, ироничен, изплетен от неизвестност. Защото всичко беше въвн от него, както всичко е въвн от осъдения!

Жал ми бе за него, но и се страхувах. Трябваше ли да служа при Белязания? Знаино е, че е опасна само нечистата кръв на прокажените, да не го опръска или да не се допре човек до нея. Иначе можеш цял живот да си наоколо му, не е страшно. Така че, ако се пазех от кръвта му — можех да му служа. А заслужаваше ли?

Много размислях. Все той беше в ума ми — прокаженият Джеймз Хогарт с прокълнатия си кораб.

А междувременно карах, както можех. Докарвах си малко като лекар, викаха ме да пускам кръв на преяли и препили — позорно занятие. Но нали трябваше да ям и да спя под покрив?

Още едно премеждие имах тогава в Порт Роял през тези две или три седмици. Насмалко не се ожених. Срегнах една креолка в Порт Антонио. Не беше толкова красива, просто беше мила, скромна и ми допаднаше. Баща ѝ беше плантатор и товареше от най-хубавия тютюн за лула. Щеше да ми даде част от плантацията и пари, за да започна.

Разкъсвах ме различните желаниа. Когато бях с креолката — Франческа се казваше — решавах да оставя пиратството и Джеймс Хогарт да вървят по дяволите и да стана честен човек, доколкото един плантатор и собственик на роби може да е честен. А когато ходех из Порт Роял и гледах как вятърът люлее короните на палмите, душата ме болеше. Отровата на далечните морета пак ме замайваше и изтриваше всички креолки и бали тютюн от ума ми. Както винаги в живота ми, случаят щеше да реши какво да правя.

Случаят реши да оставя креолката. Една сутрин похлопа на вратата ми Келдеро — боотсмен от „Корнуъл“ и ми смигна:

— Довечера, доторе!

Тръгвахме. Пак започваше нещо ново и неизпитано. Отново щях да слушам пляска на платната, да пълня гърдите си с барутен дим и тежък мирис на катран, да се уповавам на сръчните си ръце. Тръгвахме, вече нищо не можеше да ме задържи!

Цял се тресях от възбуждение и страх да не би креолката да ме намери. Защото, ако беше ме намерила, бога ми, можеше и да остана при нея и после цял живот щях да съжалявам.

Платих на стопанката и избягах като че ме гонеха.

Потеглихме късно през нощта, както беше обичаят на Ел амирале. Отначало държахме курс право зюйд, после завихме на зюйдост. Никой не знаеше къде отиваме. Като гледах картата, предположих, че ще нападнем Маракаибо, но след плякосването на Картахена той нямаше да е неподготвен, пък и не беше много далеч от Картахена.

Нашите сили бяха около осемстотин души, разпределени в четири кораба — „Корнуъл“, „Грей Мод“ и още два други по-малки — „Лакезис“ и „Клото“. Каква беше тази приумица на Белязания да кръсти двата кораба на две от орисниците, така и никой не разбра. Но ако беше завоювал трети, сигурно щеше да му даде име „Атропо“, та орисниците да станат три.

На „Грей Мод“ вече имаше още един лекар, на име Огюст. Този Огюст беше невъзможен самохвалко и подлец, такъв не съм виждал в живота си. Държеше се като че е от някакво знатно потекло и даже беше прикачил към името си титла, но всичко си му личеше, защото му беше написано на лицето. За нищо и никакво вдигаше свада. Към мен започна от първия ден да се държи надменно и ми разказваше, че бил учил в Салерно, но това си бе чиста лъжа, защото даже не знаеше професорите от Салерно. А и мен ми дойде до гуша от неговите самохвалства още в началото и взех, че го изобличих. Той се разгневи ужасно, скочи и се хвана за шпагата. Мислеше, че ще ме уплаши. Не стига, че беше мой гост на „Корнуъл“!

Но това е една пренеприятна история и няма защо да занимавам читателя с нея. Ще кажа само, че Ел амирале наказа и двама ни на хляб и вода три дни в трюма и ни забрани да се срещаме повече. Но този Огюст и после не миряса и все търсеше начин да ми напакости.

След около седмица изведнъж извихме на зюйд-зюйдвест. Значи, не беше Маракайбо! И при един щил, когато Ел амирале извика капитаните при себе си, разбрахме: Лас Палмас.

Това име предизвика нечувана радост у екипажа, но аз доста се замислих. Никой досега не беше дръзнал да напада Лас Палмас. Градът лежеше на брега на океана, ограден от джунгли и блата, непристъпен и богат. Севиля и Гранада бяха бедни сестри в сравнение с Лас Палмас.

Понеже читателят може и да не знае друго за този изумителен град, аз ще кажа само каквото бях чул — че е неவிжданo богат, украсен с църкви и разкошни домове. В малките пасиос шуртели фонтани, разтваряли цветове най-редки цветя, поднасяли се ястия, за каквито римските императори не са и мечтали. Всички спокойно трупали състояния от грабежи и търговия, защото Лас Палмас бил непристъпен. Откъм сушата го бранели непроходими джунгли и блата, освен това — висока стена с бойници и оръдия. Откъм морето коварни плитчини и две крепости.

По наше време Лас Палмас броеше седем хиляди дома и носеше титул „Най-благороден и най верноподан град на Негово католическо величество“. В него се стичаха люде от Севиля, убийци от катакомбите на Рим, навигатори от Еспаньола, лихвари от Флоренция — пъстра тълпа от главорези, наричащи се солдати на Негово католическо

величество и търговци, носещи заради подлост и предателство най-високи титли.

Такъв беше градът, който Ел амирале се осмеляваше да нападне!

Не ми беше жално за този град. Може би и моето сърце бе вече закоравяло, може би съвестта ми бе приспана от златните видения. Но както не изпитвах съчувствие към пиратите, така нямаше у мен жалост и към онези грабители от Лас Палмас.

Забравих да кажа, че ние вече пред света не бяхме пирати, а храбри солдати на Негово величество Чарлз втори, крал английски и на Шотландия. Преди тръгване Ел амирале беше получил грамота от губернатора на Ямайка. По тази грамота ние вече се назовавахме капъори, сиреч наемни войници. Никакви наемни войници не бяхме ние, но какво можеше да направи сър Томас Далфорд? Испанците бяха побеснели след плякосването на Картагена и техни отряди бяха слезли на Ямайка. Сър Томас нямаше достатъчно редовна войска, за да се брани и цялата му власт се държеше на пиратите. Ако загубеше Ямайка — щеше да свърши на ешафода! А пък ако спечелехме Лас Палмас, ние удрахме по тила на испанците и щяхме да ги принудим да се изтеглят от Ямайка.

Слязохме на сушата в Дариенския залив на десетия ден от май същата година. Мислех, че сме осемстотин души, но сигурно бяхме повече. Разделихме се в три колони и потеглихме към джунглите.

Когато видях тъмната стена от дървета, сърцето ми се сви, а когато влязохме в сумрака — вече знаех: преди да стигнем Лас Палмас мнозина щяха да оставят костите си тук. Щастливци щяха да са онези, които ще се бият с испанците. Дано бъдех и аз от тях!

Случаят пожела да скръстим мечовете си с испанците съвсем скоро. Още в устието на река Чагрес се намерихме пред испанско укрепление. В него едва ли имаше повече от двадесетина испанци. Те толкова се изненадаха, че съпротивата им беше смешна. Гледаха ни и крещяха като че бяхме паднали от небето. Пиратите ги изклаха и продължихме.

Река Чагрес е пълноводна река, но тече много бавно, така че прави големи завой и много блата. Покрай тези блата минават малки пътеки, познати само на местните индианци. Ние бяхме заловили няколко люде, водехме ги с нас, но и те често се бъркаха и трябваше да

се връщаме, за което нещастниците ужасно си изпащаха от разгневените пирати.

Думи нямам да опиша мъченията ни! Ние се провирахме в полумрак, сред папрати и лиани, които висяха по стволите на гигантски дървета. Горе високо в короните им се гонеха и крещяха маймуни, прелитаха птици с незнайни цветове, а в ниското, където ние с мъка си пробивахме път, сякаш бяха наизлезли всичките изчадия на ада. Полюшваше се някой клон, дебел колкото човешки крак и непредпазливият късно забелязваше, че този клон има глава. По несигурната пътечка змии лениво размотаваха пръстените си и ни гледаха със стъклените си очи. Миришеше на гнило и на тиня, нетърпима смрад се вдигаше от блатата. Една крачка встрани — и сред папратите човек стъпваше на смъртта. Космати паяци, големи колкото юмрук, плетяха там мрежите си. Иззад всеки камък изпълзяваха стоноги, по-отровни от змии.

Но най-много страдахме от москитите. Ние вървахме сред облаци, които ни жилеха, покриваха лицата ни, вливаха се в клепачите, влизаха в ушите и ни подлудяваха. От тях нямаше спасение. Струваше ми се, че нито миг повече не мога да издържа, че ще загубя ума си и ще се хвърля в блатата, но беше достатъчно да пристъпя крачка към блатото, за да ме побият тръпки — от черната тиня ме гледаха десетки студени зеници. Там чакаха своята плячка кайманите.

Вървахме, от време на време нечий писък раздираше ушите ни, но колоната не спираше. Някой ухапан от змия или скорпион пищеше и ни заклинаше. Ние вървахме, без да се обръщаме, защото не искахме да гледаме очите на нещастника и писъкът скоро оставаше зад нас. Отминавах и аз, за срам! Какво можех да направя, кому можех да помогна! На себе си не можех да помогна, едва своя живот спасявах.

На третия ден, когато бяхме на края на силите си, пътеката се разшири. Пиратите се окуражиха. Говореха, че вече сме близо, на не повече от половин ден път. Преглеждаха си оръжието, даваха си смелост един другиму.

Джунглата оредя съвсем и накрая свърши. Излязохме сред обработени ниви от тапиока. На по-малко от две мили пред нас беше морето и най-красивият град, който бях виждал. Целият бял, той се спускаше към океана сред зеленината на палмите, от които идеше името му.

Беше вечер и всички очертания придобиваха такава яснота, като че градът беше нарисован и поставен пред нас. Заливът беше стъкленозелен, нито една вълна не го набраздяваше. Над пристана се извисяваха мачти, но и те не се поклащаха. Стояха неподвижни, изрязани в розово-синкавото небе.

Никога дотогава не си бях спомнял така остро и с такава мъка за моя Амстердаам. През пролетните вечери небето над него е също такава розово и прозрачно, а от градините се носят аромати, за които не можеш да кажеш какви са, но които са ти познати и скъпи.

Така стоях като замаян пред този град, който утре щяхме да нападнем и разграбим, ако щастиято ни се усмихнеше!

Нощта се спусна внезапно, както винаги става по тези краища и по крепостта засветиха огньовете. Чакаха ни, няма дума.

Ел амирале обаче не стоеше прехласнат като мен, а беше пратил най-опитните пирати да разузнаят положението, за да състави план за утрешното нападение. Те се върнаха късно, но донесоха радостни вести. На много места стената около града беше съборена, а вратите бяха изгнили. Никой не беше поддържал стените, крепостта се намираще в окаяно положение. Тези глупаци и техните управници са били толкова сигурни, че никой не ще се осмели да ги нападне откъм сушата, че години и години не бяха се грижили за стената и вратите. Сега щяха да плащат скъперничеството си.

Новините за гарнизона бяха по-малко радостни. Испанската войска в града наброяваше седемстотин души. И като знаехме, че испанците са храбри войници и не продават лесно живота си, можехме да си представим колко от нашите ще се преселят в по-добрия свят. Разчитахме само на това, че солдатите са живели тук в леност и доволство, загубили са стръвта си в боя, пък и няма да имат особена охота да мрат за златото на тлъстите търговци.

Пиратите доведоха и пленници — двама индианци — роби, закъснели в полето. Нямахме защо да ги измъчват при разпита, те всичко разказваха и искаха да се присъединят към нас, когато утре щяхме да нападнем града. Но онова, което говореха, беше много неприятно.

Градът бил почти празен. Още преди три дни, когато сме слезли на брега на Дариен, индианци на пироги били доплували по преки пътища през блатата и донесли вестта. Отначало никой не повярвал, но

след това в панически страх дебелациите натоварили на мулета всичко по-ценно и два дни изнасяли златото. Цели кервани от мулета и хора се отправиха към скривалища в джунглите и планината, чиито върхове виждахме и отгук на североизток. В града останали старците, чийто живот вече не струвал лула тютюн, солдатите със своите лейтенанти и губернаторът дон Бертоломео Санчес.

Няма що — добре се бяхме наредили! Да минем през джунглите, да ни изядат москитите и змиите — и да дойдем да завладяваме един опразнен град! При това — защитаван от опитни солдати и решен на всичко губернатор!

Яростта на пиратите не знаеше граници. Те съвсем безсмислено убиха пленниците, като че индианците им бяха виновни за несполуката. После по заповед на Ел амирале легнаха да спят, защото утре ги чакаше ден на бой и силите им трябваше да бъдат запазени.

На утрото новините бяха по-добри. В града все още било останало доста злато, всичко не могло да бъде изнесено. Сега се товарели на корабите сандъци, значи имало още. Църквите не били опразнени, защото солдатите вярвали, че Светата Дева ще ги закриля в боя. И по домовете не всичко било скрито. Злато можело да бъде намерено.

Не зная дали тези новини не ги беше съчинил сам Ел амирале, но те повдигнаха духа на пиратите. Ние се подредихме в бойни колони и ни се каза, как ще нападаме. Една част щеше да се опита да влезе в града през западната врата, докато главните сили щяха да атакуват от север, където стената беше най-отслабена. Аз трябваше да помагам при нападението от север. Онзи самохвалко Огюст щеше да бъде от западната страна. Много бях любопитен да видя този Огюст в боя. Такива като него или се изплашват и побягват, или от ужас се хвърлят в най-горещото място на битката и вършат чудеса, които после глупациите назовават смелост. Но най-вероятно беше Огюст да побегне.

Нападнахме при изгрев-слънце. Отначало оставихме нашата западна колона да атакува вратата. Чухме дивите викове на нападащите, после от крепостта загърмяха оръдията.

Ел амирале стоеше на една малка височина така, че да го виждаме всички. Беше спокоен, гледаше зъберите и пролуките в стената. По бледото му осакатено лице нямаше нищо, като че това, което ставаше, не го засягаше. А аз знаех — единствен, — че то

наистина не го засягаше. Но пиратите го вземаха за нечовешка смелост и нещо от нея се предаваше и на тях.

Докато отначало бомбардите стреляха в залпове, сега започнаха да гърмят безредно. Ние нямахме вест как върви боят оттатък, само можехме да гадаем и да чакаме. А аз, както обикновено, си мислех. Сега нямаше да се спасяваме с хитрост както в Картагена. Сега щяхме да се бием и то на смърт.

Интересно как в такива минути съзнанието се избистря и от паметта изплуват събития и образи, които отдавна си забравил. Виждах се в Падова при месир Коломбо. После — при комодор Анри дьо Сегюй, как яздя до него и копитата на коня трополят по плочника на някакво градче, даже съвсем ясно виждах трите медни топки, окачени над портата на някакъв лекар, когото отдавна бях забравил.

Стараех се да изхвърля от ума си тези спомени, защото те са сигурен признак, че смъртта е близо. Казват, пък и аз го вярвам, че белязаният да умре вижда преди смъртта си своя минал живот. Затова не исках да се предавам на спомените, исках да живея. Отвращавах се от себе си, защото подир малко трябваше да убивам, за да остана жив. И точно тогава повярвах твърдо: щастието и смисълът на живота човешки беше в отрицанието на смъртта. Човекът само затова живее, друг смисъл няма. А на мен предстоеше да умра, пък аз не исках.

Изведнъж, с почти незабележимо движение Ел амирале изтегли шпагата си и тръгна. Той вървеше леко, без да се забавя и без да избързва. Не тичаше напред, но и не оставяше другите да го прикриват.

Пиратите също тръгнаха с неговия ход и — о, чудо! — не крещяха, както обикновено. И това, че цялата тази сган вървеше бързо, без звук, правеше всичко да изглежда като на сън. Вървяха десетки, стотици пирати — мръсни, дрипави със зачервени, изпохапани лица, препасани с ярки кърпи, обути в парцали, — вървяха мълчаливо и ожесточено. Всеки разбираше, че втора атака няма да има. Съдбата щеше да реши, кой ще остане между живите.

Аз също измъкнах шпагата си и се присъединих към другите. Крепостта растеше насреща ми, все по-висока и по-заплашителна. Не чувствувах страх, душата ми беше изтръпнала. Не мислех за нищо, просто трябваше да оживея и се доверявах не на ума си, а на ръцете и краката. Умът в такива случаи е много лош съветник.

Неочаквано на зъберите просветнаха огънчета и почти веднага земята около мен се разтърси. Много близко беше. Чух вляво стенания, но не се обърнах. Пиратите сега тичаха. Крепостта още веднъж блъвна огън. Над главите ни с тежко жужене прелетяха гюлетата. И пак разтърсиха земята.

Аз бях жив, съзнавах, че бях жив — това беше важното, нищо друго. Стената вече беше пред нас. Пиратите хвърляха стълби от въжета и лазеха направо нагоре — там, където тя беше съборена и пониска.

В следващия миг мен ме спаси чувството, че нещо ще стане. Притиснах се към камъните и усетих на гърдите си, колко бяха те студени. Сега чух рев. На лъчите на слънцето нещо заблестя като искри от главни. Чу се съсък, после глухо трополене. Една сянка мина с тътен само на два фута от главата ми.

Разбирах какво става. Посрещаха ни с разтопено олово и камъни. Но, бога ми, не се страхувах. Каквото имаше да се случва, то вече не зависеше от мен, а от съдбата. Аз просто лазех нагоре, заедно с редиците пирати, които нападаха. Бях захапал със зъби шпагата си, за да бъдат ръцете ми свободни и странно — хладът от метала по устните ми придаваше увереност.

И тогава като че чух пръстенът да ми говори. Той казваше: „Вляво! Две стъпки вляво! Сега!“. Послушах го, отместих се, за да дам път на един от пиратите, който напираше. Така беше, грях сторих, че послушах магията. Но тоз миг видях как пиратът се свлече по стената. Той беше много близо до мен и кръвта, която пръскаше от шията му, пронизана от стрела, ме заля целия. Топла кръв, която димеше! А тя щеше да бъде моята кръв, ако не бях измамил съдбата!

Виждах над себе си къс розово небе, оградено от камъни — там беше съборената част. Там трябваше да бъда след малко. Пред мен имаше десетина пирати, които пълзяха като маймуни. Чуваха се вече изстрели от мускети, звънтеше стомана, над главите ни дрезгави мъжки гласове пееха псалми. Испанците пееха.

Тези напред се добраха до върха и първите вкопчени тела започнаха да се свличат покрай мен. Биеха се зверски, с нечувано ожесточение, падаха и продължаваха да се пробождат падайки. А у мен нямаше ожесточение. Само исках по-скоро да видя противника си.

Измъкнах се горе и го видях. На малкото пространство, където стената беше съборена и което беше не повече от десетина фута, се мяташе яростно купчина от тела. Даже нямаше място, където да замахнат с шпагите, а се мушкаха със стилетите. Вляво и вдясно пиратите вече бяха на ръба на стената и се сражаваха като дяволи. Испанците не мърдаха от местата си, те веднага личаха по шлемовете.

Всичко това съзрях само за миг, всъщност гледах противника си. Бях изскочил точно срещу един испански хидалго — познаваше се по перата на бляскавия шлем. Той беше свободен, малко встрани от купчината, и се озърташе с шпага в ръка. Търсеше да откъсне някого от купа, за да го прободете.

В следващия миг аз се изправих и се спуснах срещу него. Той ме видя, извъртя се. В дясната му ръка беше шпагата, но в лявата държеше пистол! Отскочих и чух гърма. Нещо ме парна по бузата, лютив пушек напълни очите ми. Отскочих още веднъж, вече слепешката, и беше точно навреме. Видях през замъглените си от сълзи очи шпагата на испанеца само на някакви инчове от рамото ми. Той беше хвърлил непотребния вече пистол и се готвеше да ме прободете със следващия удар. Без да мисля, съзнавах, че имам срещу себе си много опитен противник. И пак без да мисля, направих следващия ход. Ударих неловко, като последен невежа в боя с шпаги. Чух къс, презрителен смях и хидалгото се затири насреща ми. Шпагата му беше точно срещу корема ми, когато аз се извих и му нанесох удара на месир Коломбо с прехвърляне в ляво. Вместо той да ме прободете, прободох го аз.

Испанецът в първия миг даже не разбра, какво е станало, само в очите му се появи учудване. Но нямаше и време да се учуди, както се

следва, защото колената му се подгънаха и се строполи. Шлемът му се блъсна в камъка и иззвънтя.

Огледах се светкавично — биеха се навсякъде. Стреляха безредно, крещяха, търкаляха се. Една голяма група пирати беше пробила редиците на испанците и си отваряше път към вътрешната каменна стълба.

Затичах се и чух — камбаните в града биеха! Онези, които бяха останали там, се молеха бог да дари победата на техните, а нас да прати в ада. Техният католически бог!

На ход промуших едного, друг изскочи. Видях го, като замахна с алебардата си, острието й светеше — тънко и зло. Извих се като гущер. Алебардата мина под мишницата ми — страшно оръжие! — и се удари в стената. Щеше да ме пререже на две. Испанецът извади дълъг кинжал и диво се загледа в мен. Само че аз бях с шпага, той нямаше никакви изгледи за успех. Изглежда, че в миг съобрази това, защото се обърна и побягна.

За първи път виждах човек да бяга от мен! Беше много неочаквано. Но нямах време да се наслаждавам на победата си, трябваше да се бия. Малко по малко испанците отстъпваха към вътрешната стълба. Някъде далеч по стената ми се мярна сивия жустокор на Ел амирале. Заобиколен от хората си, той си пробиваше път също към вътрешната стълба.

Испанците губеха сражението, това беше явно, но и ние плацахме добре всяка стъпка. Навсякъде имаше трупове — долу под стената, горе по камъните — навсякъде!

Сигурно щяхме да дадем още повече жертви, ако сражението не беше се решило неочаквано. По улиците зад стената се чува викове и видяхме там да тичат групи от пиратите, които нападаха западната порта. Те бяха сполучили да пробият редиците на испанците, бяха отворили портата и влизаха в града!

С това всичко свърши. Едни от испанците побягнаха — онези, които бяха най-далеч; другите хвърлиха оръжието си и се предадоха. Ние ги изпонавързахме и се втурнахме към централния площад — Ла пласа. Лас Палмас падна. Невероятното бе станало. Белязания беше победил и този път!

Следващите часове почти не си спомням какво съм правил. А дали и някой друг може да си спомни — не зная. Владееше ме дива

радост. Бях жив, жив! В краката ми беше един победен град, от който щяхме да вземем и последната пиастра. Не се радвах за златото, колкото че оцелях и минах през ада. Господи, прости ми тази радост!

Пленените испанци бяха затворени за откуп и Ел амирале се зае с мъчната работа да намери златото, което не беше изнесено. При това той издаде заповед никой да не пие вино, защото много от бъчвите, които испанците оставили, били отровени. Не знам дали това беше лъжа, но и лъжа да беше — помогна. Никой не посмя да пие. Такова нещо е животът! След като си го запазил в ужасната битка, не ти се иска да го рискуваш заради един черпак вино!

Няма да описвам как търсеха златото, защото ме е срам. В града бяха останали наистина само старци — глухи и полуслепи. Да изтезаваш старци, за да откриеш някой скрит центавос — господи, това не исках нито да гледам, нито да чувам! Направих както в Картагена. Намерих една празна къща и започнах там да превързвам ранените. Имаше и испанци ранени. Комуто можех да помогна — помагах.

Попитах по едно време за Огюст самохвалкото. Не бяха го виждали и даже не знаеха дали е жив. Значи беше се скрил, страхливецът! Нищо, щеше да се появи и кой знае какви лъжи щеше да наговори!

Губернаторът дон Бартоломео бе избягал заедно със свитата си. Безнадеждна работа беше да го търсим из планините, неговите люде сигурно ги познаваха добре и бяха избрали най-потайно място. Корабите също бяха вдигнали котва и бяха изчезнали, още щом бе започнал боят. Излезе, че бяхме дали десетки жертви, за да завладеем един опразнен град. Мога да си представя, какво е било в душата на Ел амирале!

Към вечерта стана ясно, каква е плячката. В църквите бяха намерени златни и сребърни обковки на икони, в домовете — тук-там по нещо скрито. Но общо взето бе малко, не можеше да се сравнява с нагребаното в Картагена. Пиратите започнаха да мърморят и настроението им ставаше заплашително. Тогава Ел амирале нареди да се съставят отряди, които да гонят бегълците из джунглите, като обеща, че откритото злато ще се дели само между участниците в отрядите. Това малко повдигна духа, още повече че старците от града

издадоха някои от скривалищата. Аз, разбира се, си намерих предлог да остана в Лас Палмас. Не ми се влизаше втори път в джунглите.

Ел амирале взе мерки да не бъдем изненадани и отрядите тръгнаха. Аз се погрижих за ранените, превързах ги и излязох да погледам града.

Наистина беше красив град! Бял и чист, с изящни домове на два и три ката, с църкви и странноприемници, всичко потънало в зеленина. Добре бяха живели тук, добре щяха да живеят и след като се махнем! Ние можехме да правим каквото си искаме, но на другия ден след като си заминехме, в пристана щяха да влязат кораби, натоварени със стока, кервани щяха да докарат златни слитъци и нашето минаване щеше да се помни само като лош сън. Нищо не можехме да направим на Лас Палмас, даже не бяхме в състояние и да го запалим, защото домовете бяха от камък.

Така, както си вървах, изведнъж чух зад един ъгъл весели викове. Боже мой, някой намираше сили да се весели в това мъртвило! Побързах да видя. Виковете и песните идваха от един дом на търпимостта, който познах по знака над портата. Крайно учуден, бутнах портата и влязох. Вътре, край масите, имаше десетина пирати, а момичетата от дома им пееха и танцуваха.

Щом ме видя, стопанката се затири насреща ми с поклони, като ме канеше да си избира място, а пиратите, които вече ме знаеха, ме посрещнаха с радостни викове.

— Защо не сте избягали? — запитах аз стопанката. — Само вие сте останали! Не ви ли е страх от нас?

— А защо да ни е страх? — отвърна тя. — Тук всеки е желан гост, а кой бяга от радост? Ако искате — ще дадете по някоя пиастра, ако не — и без нея ще минем! Не желае ли сеньор да се позабавлява малко?

Подадох ѝ няколко сентавос и си излязох, не ми се стоеше вътре. Всъщност, тя беше права, тази жена. Дали щяха да идват испанските нехранимайковци от сеньорията, или нашите нехранимайковци — за нея и за момичетата беше все едно.

Върнах се при ранените и, представете си, кого заварих! Огюст. Той беше използвал моето отсъствие, за да се навре там и да започне да се разпорежда на мое място. Беше отменил всичките ми заповеди и ме посрещна най-високомерно.

— Вие — рече той — сте се отклонили от дълга си и сте оставили ранените! Затова съм ви разжалвал и наредих да ви арестуват! Вържете го! — обърна се той към двама от пиратите, които стояха пред вратата.

Удивително е, как нахалниците умеят да използват и правдата за своите интереси! Вярно беше, че бях оставил ранените и бях тръгнал да се разхождам из града, но пък и той си беше направил криво сметката!

— Нито крачка! — извиках аз и изтеглих шпагата си.

Пиратите се стъписаха. Никой не обича да застава срещу гола шпага! В следващия миг скочих срещу Огюст и така го халосах с ефеса, че той подгъна колене и клекна. Не беше очаквал такова чудо. Халосах го още веднъж и той се простря.

— Да ви няма, ако ви е мил животът! — рекох аз на ония двамата и те побързаха да се изнижат. Бяха видели, че не съм от лесните.

Огюст вече се беше ококорил и гледаше как да избяга.

— Мръсен плъх — викнах, — сега ще ти платя за всичко!

Грабнах едно дърво и добре го наложих под одобрителните викове на ранените, които отдавна не бяха виждали такова забавно зрелище. После го изритах по стълбите и му казах любезно, че ако го видя втори път, ще му извадя подлата душица.

Този ден свърши без други събития. На следващия се върна един от отредите пирати. Бяха открили скривалище и носеха доста злато. Върна се и втори отред, но без плячка, а третият въобще не се и вести вече — навярно беше попаднал на засада.

Ел амирале не позволи другиму да напуска града и въведе строг ред. Пиратите на групи претърсваха града, дом след дом, от избата до покрива, отбираха всичко по-ценно и после подпалваха каквото можеше да гори. Над Лас Палмас се вдигна дим като от преизподня. Това беше отмъщението на Белязания за пропуснатата плячка. От планинските си скривалища испанците сигурно виждаха дима и виеха от безсилие и омраза.

Така живяхме няколко дни. Който оздравя от моите ранени — оздравя. Който трябваше да умре — умря. И тогава, на седмия ден, а по-точно — на седмата нощ, видях най-чудното и страшно зрелище, което може би са виждали човешки очи. И до ден-дневен се мъча да си го разтълкувам, но не мога. Чел съм и други хроники, тази на

преподобния падре Винсенте Флавиус, и свитъците на Хуанито от Севиля, но те всичко описват от чужди разкази и измислици има в тях предостатъчно. А аз зная как беше тогава, в онази нощ, защото сам бях очевидец.

Ето какво се случи и се кълна, че пиша само истината:

Седем дена вилняха пиратите в Лас Палмас и алчността и озлоблението им не стихваха. Аз из града не ходех, сит бях вече на ужаси и зверства. Само седях в онзи опразнен дом и чаках кога Белязания ще даде знак да се качваме по корабите и да се махаме. И все си мислех за моята странна съдба, която ме люлее по моретата и от която спасение няма.

А в тази, седмата нощ, се събудих изведнъж. И като сега е в ушите ми гласът — този глас идваше от пръстена! И казваше:

— Бързо! Стани, Хендрике, и бягай на хълма!

Магия беше, лоша и тъмна магия, но аз вече вярвах в нея. Пък нали е и животът мил!

Скочих, без да мисля, грабнах шпагата и сандъчето си и изтичах вън.

Трябва да е било малко след полунощ и градът, изтерзан и ограбен, бе притихнал. Тук-там догаряше по някой дом, но също така тихо, без пламъци — само отдалеч се носеше прозрачната миризма на дим. На небето светеше един малък, остър и зъл месец.

Идваше нещо, чувствувах го. А пръстенът все повтаряше:

— Бързо! На хълма, Хендрике, на хълма!

Душата ми се напълни със страх — от този глас, от притихналия умирац град и от страшния месец, който като кинжал висеше над мен. Затичах се, отначало по-бавно, след това — пряко сили. По калдъръмените улици се добрах до хълма, на открито до една палмова горичка. Строполих се от умора, задъхан и замаян. Повече не можех да мръдна и крачка. Долу под мен в тази мъртвешка светлина се белееше градът.

И тогава се чу ужасен грохот. Появя нещо като вятър, но не беше вятър, а сякаш земята въздъхна. И веднага страшен удар ме повдигна и стовари. Пръстта и камъните се загърчиха като че искаха да ме погълнат. Ту се люлееха, ту се извиваха в болезнени спазми, блъскаха ме и ме търкаляха, а скалата светеше отвътре с тънки сини искри. Грохотът раздираше слуха ми.

В един миг успях да се закрепя на четири крака и така, както бях на хълма, видях какво става с града. Като че нечия исполинска ръка смяташе домовете в прах и дим. Камбанариите на катедралите се наклоняваха и сриваха на площадите. А и площади вече нямаше, само облаци от непрогледен прах.

Аз стоях и се взирах надолу като омагьосан. Нямах чувства, нито мисли. Сякаш това, което ставаше, не ме засягаше и някога и някъде го бях виждал, но бях забравил вече къде. Или още спях в онзи пуст дом и чаках да се събудя.

Но не бях видял всичко.

Земята продължаваше да се тресе, когато морето се отдръпна и заливът се оголи. Мачтите на нашите кораби започнаха да се спускат все по-ниско. А хоризонтът се извиси като тъмна сянка.

Знаех какво е. Идваше потопът, идваше разплатата за всичките ни грехове и злодеяния!

Сякаш някой друг се всели в мен. Скочих, изтичах като луд до горичката и не разбрах как съм се покатерил на една от палмите.

А огромната вълна надвисна над залива — същинска черна стена! — и се стовари оглушително върху града. Вода и пяна, бясно завъртени — това единствено можеше да се види.

После вълната се отдръпна, а и земята се тресеше все по-нарядко. Започнаха да се чуват викове и писъци, които раздираха душата. Някъде по високото припламнаха факли — бледи трептящи светлинки. Значи все пак имаше живи в този прокълнат от бога град!

Смъкнах се от дървото, намерих захвърлената шпага и сандъчето си. И заставах така в голямо смущение. Накъде можех да отида? Какво можех да сторя? Нито за мен имаше спасение, нито за онези нещастници, които пицяха и страдаха или лежаха затрупани под развалините. Аз бях нищо, една пращинка, останала жива по волята на случая. И колко глупави, колко суетни бяха нашите разбирания за успех или нещастие! Онези, които бяха избягали в планините, бяха проклинали съдбата си и нас, а се бяха спасили! Ние, грабителите, щастливците, които бяхме минали през блатата и кръвта, стигнахме дотук — за да загинем, издавени като плъхове!

Но това беше. И много-много да го мисля нямаше никакъв смисъл.

На изток хоризонтът просветля, една тънка червена ивица го отдели от небето. Съмваше се.

Препасах шпагата си, хванах сандъчето и заслизах надолу. Сега в сумрачната светлина можех истински да видя разрушенията. Домове почти нямаше, улици — също. Прескачах съборени зидове, засипани от тиня и пясък градини, плетеници от греди. Наоколо тук и там тичаха хора, виеха от мъка и ужас, ровеха в съсипните. Вече не се разбираше кой е от пиратите — грабители довчерашни, кой е от испанците. Всеки се силеше да спаси живота си или живота на близките си. Нищо друго не гледаше. Така е, трябва да дойде голямото нещастие, за да проумее човек колко малко ценни неща притежава.

Аз вървах — не зная къде. Помагах да изравят трупове, опитвах се да превързвам ранени. Някъде казвах по някоя дума и като виждах с какви очи се взират в мен, как чакат помощ и подкрепа — започнах да се държа, макар че ми идеше да крещя от отчаяние. И слизах все по-надолу, към пристана или онова, което вчера беше пристан. Все пак в дъното на душата си се надявах, че някой кораб е останал и е оцелял в ада!

Вървах — не, а се провирах между развалините. И тогава ето що се случи.

В мрачината на разсъмването, до един полусъборен зид видях удивителна гледка. Видях Беязания! Той стоеше до зида, сам, и се биеше с трима испански солдати. Откъде се бяха взели, откъде се беше взел и той! Шпагата му святкаше и звънтеше.

О, небеса! Аз се затирих насреща им с викове, като на ход измъкнах шпагата си. Нищо не помислих. Можеше да е сатаната, можеше той да е самото въплътено зло, но който и да беше — спасил ми бе живота. Ако в този прокълнат от бога свят имаше още благодарност и справедливост — аз трябваше да му помогна!

Спуснах се и още с първия удар прободох единия от нападателите. Но другите двама в това време надделяха над Беязания и забодоха шпагите си в него. Пронизаха го смъртоносно в гърдите и шията.

Ел амирале падна, аз бясно закрепях от злоба, а испанците, мислейки, че идва помощ за мен, побягнаха презглава.

Ел амирале лежеше пронизан и само аз — единствен в целия свят! — трябваше да се спусна и да му помогна. И то сега, всеки миг

беше съдбоносен!

Заля ме нечовешки страх, всичко в мен се противеше. Не исках! Знаех — ще ме опръска нечистата му кръв, неговата болест ще мине в мен. Осъден ще бъда, отритнат от хората като бясно куче и никой никога няма да ми помогне! Страшна ще бъде смъртта ми!

Господи, обезумявах!

Но там лежеше той, страдаше и за мен нямаше друго. Защото знаех, че това е мигът на моя живот, ужасният и единствен миг, в който не можех да избягам. Иначе цял живот щях да се презирам. И по-добре беше смъртта, нежели презрението!

Колкото бях живял, стигаше ми!

Спуснах се, наведох се и разкъсах жустокора му с един замах. Чаках да видя кръв — ясна, димяща кръв.

Но това, което съзрях, ме накара да замръзна. Той имаше две дълбоки, страшни рани, но от тях не течеше кръв. И плътта му не беше плът, а нещо друго, което умът не може да побере и назове!

Ел амирале не беше човек. И аз стоях над него в ужас голям...

Посткрипцио

Тук свършва четвъртият свитък от манускрипта, което проверих и удостоверявам с моя знак.

Антонио Мариа и Галвес,
Главен конвиктор на колегията на Ордена в Сарагоса

ЗАКЛЮЧЕНИЕ,

произнесено на Шестата планета от системата на Ламбда-Орион, нямащо нищо общо с човешката реч и начин на мислене, разшифровано в земни понятия.

Опит 203-16-А. С живота на Третата планета от системата на Жълтото джудже РНВ-ТН.

За да се установи степента на развитието на разума на най-висшите от живите същества от тази система.

Прибегна се към метод на въвеждане на подобни сред тях и наблюдение на обекти...

... За въвеждане на един от подобните бе използвана смъртта на обект, наричан Хогарт. Бе подменен с точен двойник на Хогарт при смъртта му на място, наричано Доминика. Двойникът бе отправен за

наблюдение на обекти, почти лишени от стремеж към усъвършенстване на разума.

При наблюденията привлече внимание обект, наричан Стеекс. Той се отличаваше от околните с поведението си и своите разбирания за добро и зло, както и за помощ между разумните същества. За да се получи максимална информация за него и да се запази животът му, бе снабден с комуникатор от типа ХЛ-4, пръстеновиден...

В хода на опита подобният Хогарт даде вид, че е увреден от страшно заболяване за разумните същества. Това послужи като изпитание за обекта Стеекс.

Установи се, че обектът Стеекс показва висока степен на противопоставяне на условията и сам стигна до верния извод, че животът в цялата Галактика поражда разум, за да може да се бори най-успешно със смъртта. За верността на своите разбирания Стеекс заложи своя живот и така ги доказа.

Това, както и други наблюдения дават основание да се смята:

Че разумът на Третата планета от тази система има висок коефициент на бързо развитие.

Че ако този разум си създаде подходящи условия, би могъл да премине от разред четвърти в разред трети по Галактичната класификация.

В опита с обекта Стеекс бе допуснат пропуск. Поради недоизчисляване на неблагоприятна вероятност подобният Хогарт бе нападнат и тежко увреден. Така Стеекс заподозря произхода на двойника Хогарт и записа това свое подозрение. Пропускът беше отстранен след време с естествената смърт на обекта Стеекс, а записът бе унищожен с помощта на друг въведен двойник, използван за друг опит и наричан Антонио Мария и Галвес.

ЖРЕБИЯТ

Ние сме трима — Ина, Артур и аз. Седим, както всяка вечер, в нашия ъгъл край малкото бяло табло на астрофона. Над нас от стъклените очи на залата се спуска оранжев здрач. Вляво е Артур. Той се е облегал дълбоко, почти е потънал в креслото си и отгук аз виждам само неговото слабовато умно лице, което сега е замислено и някак отчуждено. Ина е пред мен, наведена над екрана на астрофона. Струя синкава светлина трепти по пръстите ѝ, залива нежния ѝ профил, играе в отблясъци наоколо. Ние мълчим. Като че само тя е жива тук, тази мъртва светлина. Чува се тихо пращане, после в него се прокрадва тънък виещ звук. Ина подпира лице на длани и дълго слуша.

— Остави, Ина — казвам, — знаеш, че няма смисъл...

Тя не отговаря, а и аз няма какво да добавя. Всичко е казано вече десетки пъти и тя го знае по-добре от мен и Артур. Слушаме сигнал. Неразбираем за нас сигнал от глъбините на звездния свят. Беше време, когато се опитвахме да разчетем смисъла му. Отначало ни се струваше, че отговорът прозира в спокойните гласове на кибернетичните устройства, които съобщаваха, че сигналът идва от съзвездието Персей.

„Още данни, разгадайте сигнала!“ — настоявахме ние. Електронните мозъци послушно уточняваха координатите, доказваха, че само разумни същества могат да изпращат такива насочени радиовълни.

И повече нищо. Ние се измъчвахме с въпроси, ловяхме се за тънките нишки на догадките, плетяхме от тях най-невероятни предположения. Надеждата се сменяше с неувереност, а после в душите ни бавно попи горчивината на безсилието.

Сега всичко е излишно — след няколко часа отлитаме към Земята. Чакат ни осем земни години път. Осем години заедно. Ще говорим, може би ще се смеем и всеки ще вижда как по лицата на останалите двама неумолимото угризение дълбае бръчка след бръчка.

Угризението, че сме пропуснали нашето най-голямо откритие, заради което изобщо си струваше да живеем.

— Не се измъчвай, Ина! — казвам пак. — Записахме звука и на Земята ще го разчетат. Вярвай ми, и това не е малко.

Всъщност и аз не знам малко ли е, или много. Но ние наистина сторихме всичко, което беше по силите ни. И сега е пред очите ми бледото брадясало лице на Артур, който дни наред се опитваше да превърне уловената вълна в друг вид енергия. По едно време мислехме, че сме успели. То беше тогава, когато превръщахме вълната в биоток. Седяхме с часове в биоелектронната камера с приемателните шлемове на глави. На два пъти ми се стори, че виждам багри и очертания. Нищо не излезе. И двата пъти Артур и Ина са ме извличали полумъртъв от камерата. Записът на биоелектронната лента наистина показваше цветове, но можехме ли да им вярваме? И за какво говореха тези цветове? Защо приемането им беше опасно? Отговор нямаше. Решихме да прекъснем опитите. След това ни остана само да следим апаратите, записващи звука, и да се утешаваме, че на Земята други, по-находчиви от нас, може би ще успеят да го разчетат. Красиво, но безсмислено утешение! Защото ние вече мразехме и сигнала, и себе си, и даже тази част от нас, която щеше да е вложена в откритието.

Мислех понякога, че това е себичност. Но кой би дръзнал да обвини в себичност нас, хората, разпилели живота си по далечните планети заради науката?

Стига с това настроение! Трябва да се усмихна. Не така, много е мрачно. Да, сега е по-добре. Изправям се.

— Достатъчно сме седели! Имаме още нещо преди тръгването, нали Ина?

Ина трепва. После бързо съобразява какво я питам. Става. Да, последното контролно изпитване на локаторните уредби в ракетата. Време е.

Артур се надига тежко от креслото. Спира, като че иска да каже нещо, но само махва с ръка и тръгва. Голямата сребриста врата се плъзва безшумно, отваря се пред него и го поглъща. Да, по-добре беше, че замълча.

Вън е вечер. Странна вечер, ако изобщо може така да се нарече. Зад хоризонта на черното небе залязват две слънца. Едно голямо — оранжево, и друго — гълъбово. Някога като дете сънувах такива

хоризонти и такива слънца, а сега сънувам Земята. Така е. Всяка възраст е със своите сънища.

Наоколо няма нито една мека линия. Остри зъбери, причудливо насечени, сякаш застинали с вик към небето. Пропасти, зинали с тъмните си гълбини към гълбините на Вселената. И звезди. Неприветливи, като изрязани от парчета мъртвостуден метал. Страшно ми става, като помисля, че там, някъде в съзвездието Персей, е имало и може би още има жив разум, който е позовал безкрая. Двадесет хиляди светлинни години е пътувал този зов. И среща нас тримата на тази дива планета от системата на бета-Лебед. Напразно ни среща. Ние не сме подготвени, за да го разберем. Ние сме обикновени хора — трима души от една обикновена гравитометрична станция.

Обръщам се. На платното зад нас сияе с мека смарагдовозелена светлина куполът на станцията. Никога не съм мислил, че ще ми е така тежко, когато я напускам. Защо човек винаги оставя част от себе си в предметите, с които е живял?

Поемам, наново след Артур и Ина. Той върви напред, тя е след него. Чувам в микрофона нейното дишане, виждам как малката ѝ фигурка крачи по склона и си мисля нещо, което никога не бих ѝ казал. Това, колко скъпа ми е тя. Не го разбрах веднага. В първите дни, когато звездолетът на експедицията „Орион“ ги донесе тук двамата с Артур, мен даже ме дразнеше нейното мълчаливо съсредоточено държане, обичаят ѝ да глади припряно челото си с длан, когато е разтревожена. После свикнах. А после един ден с удивление разбрах, че ми е тежко, когато не я виждам край себе си. Това може би е любов. Не зная, но ми е тежко без нея.

Артур също я обича. Те са отраснали от деца заедно в звездолета „Орион“ и това, че тя ще свърже живота си с него, изглежда съвсем естествено. Изглежда. Ние тримата говорим всичко друго, само не смеем да кажем главното — че двамата с Артур обичаме Ина. А и тя мълчи.

— Арчи — казвам в микрофона, — ще ви настигна след малко. Отивам да изключа гравитонния кондензатор. А всъщност защо трябва да идвам с вас? Направете проверката в ракетата и ще ви чакам тук на връщане.

Вдясно, на стотина метра под склона, се тъмнее ъгловатият масив на кондензатора. Ако човек не познава нещата, не би могъл да

допусне, че на тази неугледна сива постройка ние дължахме живота си тук. Кондензаторът изплиташе високо над нас невидима броня от свръхмощно поле. Тази броня ни пазеше от гама-лъчите на гълъбовото слънце; без нея то би ни убило за броени часове. Но запасите ни от енергия са вече към своя край и това ни заставя да бързаме с отлитането. А и задачите, за които сме тук, вече приключиха. Всички задачи. Освен една — непредвидената. Защо става така, че непредвиденото се оказва най-важното в живота ни?

Не, не желая повече да се измъчвам с въпроси! Тази нощ е последната, която можем да останем тук. Ще захвърля ненужните вече съмнения и ще стартираме! Само след осем години — и ще видя Земята! Синьо небе, синьо море, зеленината на поляните и горите... Само осем години... Не са толкова много.

Тежката врата се отваря. Влизам. Не зная какво биха си помислили Ина и Артур, ако им кажа, че за мен уредите са като живи същества. Може би това чувство ми остана от медицината. Често съм го съзнавал: всяка наука носи на човека освен точните знания и още нещо. Трудно е да се каже какво, но медицината, изглежда, дава такова разбиране на хората, което одухотворява даже предметите. И колко ли са били нещастни нашите прадеди преди две-три столетия, когато, принудени от условията, са смятали, че човек трябва да се изгражда в една тясна област на науката, да разбира само „своята“ професия! Тия наши прадеди съвсем не биха могли да си представят до какво доведе разселването на човека по планетите, до какъв скок в мисленето!

Но аз самият не притежавам главното качество, което трябва да има космонавтът. Аз не съм суров и решителен. Премного разсъждавам. Не бих могъл, когато е нужно, да жертвувам хладнокръвно себе си или другарите си. Даже сега, когато хващам централния прекъсвач на кондензатора и го отмествам, изпитвам чувството, че се разделям с приятел. Тихото равномерно бръмчене секва. Светва една червена лампичка, после и тя угасва. Излизам бързо.

Да, Артур и Ина вече се връщат. Всичко е наред. Остава ни само да вземем от станцията записите на последните сигнали и някои по-дребни неща. После — старт!

Сега в редицата аз съм пръв. Влизаме един след друг в станцията и в херметичната камера снемаме само шлемовете — няма време,

трябва да бърза. Коридорът. Вратата на залата с астрофона се оттегля. Аз...

Аз стоя в залата и недоумявам. Нещо има, нещо е станало тук. Чувствувам го, преди да го осъзная. После разбирам. Това е невероятно, това не може да бъде! И все пак е. Острият виещ звук на сигнала се е превърнал в тиха мелодия. Странна, особена мелодия.

Артур съобразява. Той вече тича към биоелектронната камера, ние — след него. Влиза, ръцете му треперят, когато прикрепя шлема на главата си, аз трябва да му помагам.

Минута. Ина до мен диша тежко. Очите на Артур са широко отворени.

— Виждам... — хрипти той — виждам ги... това са те... чувам ги...

Аз ловя всяка дума с дива радост. Сполучихме! Най-сетне! Колко просто е било и как не сме се досетили! Кондензаторът ни е пречил. Изключихме го и...

Някаква тревожна мисъл се появява в съзнанието ми. Мъча се да я потисна, но тя става все по-ясна, убийствено отчетлива. Кондензаторът? Значи ние можем да разчитаме сигнала в биоелектронната камера само ако кондензаторът не работи! Но той и без това е спрял, защото няма вече енергия. Ние не можем да останем тук, не можем! Трябва да отлитнем веднага, да бягаме, защото гълъбовото слънце ще ни убие!

Радостта се пречупва в такова отчаяние, че ми идва да викам от болка. После — мигновена друга мисъл. А ако един от нас остане тук? Сигналите, минали през мозъка му, ще се запишат върху биоелектронната лента. А ако се включи и астрофонът, образите и звуковете ще се препратят на Земята разчетени. Но и това е невъзможно. То значи един от нас да бъде осъден... Невъзможно ли е?

Свалям насила шлема от главата на Артур и го изтеглям от камерата. Той залита, още не е на себе си.

— Седни — казвам, — седни, моля те! Искам да ти кажа нещо важно. Моля те, Арчи, успокой се!

Артур сяда и бавно, бавно идва на себе си. Ина стои права. Лицето ѝ побелява, пръстите ѝ търсят облегалото на стола. Тя е разбрала вече. Да, Ина, вярно е това, което мислиш!

— Слушай, Арчи — започвам аз (дано гласът не ми измени!), — виж каква е работата с това положение (какви глупости говоря!). Слушай, явно е, че сигналът се превръща в биоток само при ниско гравитационно напрежение. Откъде можехме да знаем това? Кондензаторът ни е пречил. Ти нали разбираш...

Ина прави няколко крачки и сяда пред астронавта. Лицето ѝ е като на мъртвец. Но аз нямам време да мисля за нея. Аз трябва да кажа нещата докрай.

— Един от нас трябва да остане тук, Арчи... един от нас. Иначе не може. Всичко, което досега сме записали, не струва нищо. Един от нас ще трябва да остане. Онова, което вижда и чува, ще се записва на биолентите и така ще стигне до човечеството. Ще се записва, докато изгрее гълъбовото слънце и няколко часа след това... нали разбираш, Арчи?

По слепите очи на Артур се издуват две вени. Но той се владее. Прекрасно се владее, дявол да го вземе! Даже му завиждам на самообладанието. Единственото, което го издава, са тия вени. Той поглежда към Ина и ще каже това, което трябва. Казва го.

— Разреши ми да остана аз.

Вик. Това е викът на Ина. Тя се задъхва, говори нещо несвързано.

— ... Не... ти... той знае... аз трябва да съм тук...

Разбирам, Ина. Ти направи своя избор. Изборът между нас двамата е Артур. Сега е мой ред да се владее.

— Ще остана аз. Нарещам ви да заминете!

Не, не излезе добре. Артур мълчи, после кипва.

— Ти какво, роля някаква играеш? Вижте ме, моля ви се, какъв съм герой! Това няма да го бъде! Не е разумно!

Ех, Артур, защо търсиш разум навсякъде? Трябва да измисля нещо, трябва! Нямам време. Един трябва да остане тук... И казвам първото, което ми идва наум:

— Предлагам... да теглим жребий!

Невероятно е. Така са решавали някога въпросите хора, безсилни срещу природата, и това съвсем не подхожда нам, на господарите на Вселената. Не мога да съобразя още как да постъпя по-нататък, но връщане назад няма.

Артур се изсмива нервно:

— Що за идея!

— Помисли! — настоявам аз. — Все едно е кой ще остане тук. Сляпата случайност поиска това от нас. Нека ѝ се отплатим достойно — пак със случайност! Така неразумното ще стане разумно.

Той ме гледа внимателно. В кафявите му очи заиграват искрици. Явно идеята започва да му харесва. Но все пак той, този човек, изтъкан от разум, не може да я приеме. Да, Артур, хората затова са хора, защото даже и в безизходното положение могат да се надсмиват над съдбата!

— Ти довеждаш нещата до абсурд... — колебае се той. По тънкото му лице пробягва крива усмивка.

— Той е прав, Арчи! — чувам гласа на Ина. — Аз съм готова!

Тя се е съзела, става и идва при нас. Очите ѝ горят, трие челото си с длан. Мълчим. Странната, малко тъжна мелодия блика от астрófона. Тя пълни кабината, ние сякаш плуваме в нея.

Артур мълчи, значи също е съгласен. Вадя бележничето си, късам три листчета и се обръщам, за да напиша кръстче върху едното от тях. Сгъвам ги, стискам ги в шепата си. Обръщам се и им протягам длан. Трите жребия са там — три съдби.

— На едно от листчетата има кръстче. Теглете. За мен, по стария обичай, е последното.

Артур не се и замисля. За него решеното е решено. Посяга и взема своя жребий. Отваря го и го оставя върху масата. Листчето е празно. Просто не мога да разбера какво чувства в този момент. Зениците на Ина са широко отворени. Тя присяга като автомат и взема. Разгъва. Листчето е празно.

Аз даже не отварям моя жребий. Излишно е, всички знаем какъв е той. Смачквам го и го захвърлям настрана.

— Сами виждате... — казвам. Нищо по-добро не ми иде на ум.

Артур гледа някъде встрани. За първи път го виждам неуверен. Той все още не може да повярва, че всичко е решено така, по неразумен според него начин. Даже сигурно се упреква, че се е съгласил. Не се измъчвай, Артур! Съдбата знае кого да избере. Вървете...

— Вървете... — повтарям мислите си аз, — нямате време.

За миг съобразявам, че говоря безсмислици. Кой няма време? Тях ги чака цяла вечност от живот и щастие. Аз, аз нямам време! Но те

нищо не забелязват. Ина свива устни и бавно отива към астрофона. Каква странна прилика има между нея и тази далечна мелодия! Нежни и безплътни. Тя присяга към пулта на астрофона, после отпуска ръка. Обръща се.

— Да вървим... всички заедно... — казва тя неуверено.

Не отговарям. Какво ми предлагаш ти на мен, Ина? Живот? Не разбираш ли какъв живот? Не само аз, но и тримата ще престанем да сме хора.

— Хайде — казвам, — елате при мен.

Артур ме поглежда. Какви очи има! Променени, нещо старческо вее от тях, древно и мрачно. Но ние... аз нямам време!

— Сбогом, Ина. Сбогом, Артур.

Казано е всичко, което трябва. Не зная как се прощават хората в такива случаи. Протягам им ръце. Тежко ми е. Не за друго, не мисля какво ме чака, просто ми е тежко, че вече няма да ги виждам.

Артур се обръща и тръгва пръв. Не иска да гледат болката по лицето му. Ина хапе устни и бавно пристъпва след него. Ина! Ти сама не знаеш, Ина! Ти го обичаш. Той е чудесен човек, верен до смърт приятел. Но ще минават дни и ти все повече ще мислиш за другия, който е останал тук и който отдавна вече няма да съществува. И ще започнеш да обичаш него, другия, сянката. Ти сама още не знаеш какъв ад ще бъде това. А и Артур ще те разбира и ще страда. Мъчно ми е за вас, скъпи мои.

Излязоха.

Колко тихо е всичко! Сами сме, аз и мелодията.

Няколко минути искам още, няколко минути. Само за себе си, имам право на това. Искам да си представя нещо хубаво, преди да вляза там...

... Луната... Луната е изгряла. Мирише на смола, земя и още нещо — сладко, упойващо като сън. Вървя по горската пътека, застлана с борови игли. Тя извива, някъде сенките на боровете я притискат, другаде гъстите корони се разтварят. Там боровете иглици по пътеката лъщят под лунната светлина. Вървя, сякаш не аз вървя по тази пътека, а някой друг, живял преди хиляди години. Човек, който няма име.

Стига! Последен поглед наоколо. Там, на пода до астрофона, лежи малко бяло топче смачкана хартийка. Моят жребий. И единствен

в цялата Вселена знам, че този жребий е също така чист, празен, както жребите на другите двама. Кръстче не поставих на нито едно от листчетата. Добре изиграх ролята си, моята последна роля.

Ех, Земя! Така те обичам... така те обичаше един човек...

Издание:

Автор: Светослав Славчев

Заглавие: Следа към Вега-Орион

Издание: първо

Издател: Държавно издателство „Отечество“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1979

Тип: разкази; повести

Националност: българска

Печатница: Държавна печатница „Балкан“

Излязла от печат: 25.XI.1979 г.

Редактор: Елена Коларова

Художествен редактор: Светлана Йосифова

Технически редактор: Петър Балавесов

Рецензент: Любен Дилов

Художник: Никифор Русков

Коректор: Албена Николаева

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/7132>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.